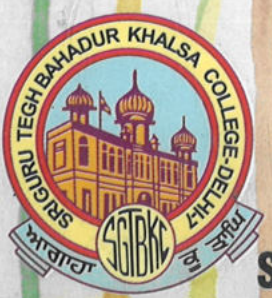

2015-16

JEGH

ਤਰਗ ਤੇਗ

SRI GURU TEGH BAHADUR KHALSA COLLEGE, University of Delhi

Sri Guru Tegh Bahadur (1621-1675)

ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ ਗਿਆਨੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ ॥

*He, who fears no one, nor makes others afraid :
Says Nanak, O mind, he alone is wise, who knows his God.*

President's Message

S. Manjit Singh G.K.

President

Delhi Sikh Gurudwara Management Committee
and Shiromani Akali Dal (Delhi State)

Sri Guru Tegh Bahadur Khalsa College, University of Delhi, has been named after the Ninth Guru, Sri Guru Tegh Bahadur Sahib, whose martyrdom for the cause of secularism and principles of compassion provides the guiding spirit for the institution. The College was established in 1951 to provide higher education to the displaced persons in the aftermath of partition of the country in 1947. Delhi Sikh Gurudwara Management Committee despite its meagre resources has all through ensured sufficient allocation of resources to promote education among students from different faiths.

Through the passing years, our results in academics have been competitive and in some courses we rank with the best in the University of Delhi impressive. We have also excelled in the field of sports and extra-curricular activities. Five of our distinguished former sportsmen and women have bagged the coveted Arjuna Award, for excellence in their respective sports.

The college has a distinguished teaching staff of over 162 members. Most of our teachers have either completed their PH.D or M.Phil programmes. The college has on its rolls about 3,100 students from all over the country and abroad.

To promote Punjabi language, we give preference in admissions to students who wish to study this language. No effort is spared to make the institutions of Delhi Sikh Gurudwara Management Committee as Centres of Excellence.

Our motto has always been to serve humanity with humility and dedication. Delhi Sikh Gurudwara Management Committee wants to ensure that talented students from economically weaker sections also get similar opportunities in higher education and improve their skills. Generous scholarships are given to such students of all communities and to those who are either physically or visually challenged so that they can pursue their higher studies. Over the years SGTB Khalsa College has generously helped students from these sections of society.

General Secretary's Message

S. Manjinder Singh Sirsa

General Secretary

Delhi Sikh Gurudwara Management Committee

Established in 1951 by the Delhi Sikh Gurudwara Management Committee our statutory body under an act of Parliament, Sri Guru Tegh Bahadur Khalsa College had a humble and modest beginning. It was situated in four rooms in a school in Dev Nagar. In the initial year, we began with 49 students and a faculty of six teachers. College expanded rapidly during the 1950s and 1960s as new courses in both science and arts were introduced. B.Com (Honours), now our most popular course was first introduced in 1971. For over two decades, from 1951--1973, SGTB Khalsa College flourished in the Dev Nagar premises and after that we shifted to the North Campus of Delhi University. Since then College has flourished and it is now one of the premier educational institutions of higher learning.

The major objective of the institution was to ensure comprehensive social transformation by providing access to quality education to Punjabi refugees in general and Sikhs in particular after the Partition of 1947. The teachings of the Great Gurus accompanied by the able guidance of highly professional, student friendly, teachers created a propitious environment for academic, physical, spiritual and moral development of the students. I am happy to note that in the years gone by many of our students have emerged as outstanding achievers in the field of sports, judiciary, bureaucracy, armed forces, corporate sector, business and politics.

The College has always aimed to produce multi-dimensional students who can effortlessly integrate into the demands of a changing society. For that we have always encouraged students to actively take part in Sports and Extra Curricular activities. It gives me great pleasure to learn that our Drama Society (Ankur), Bhangra and *Gidda* team have always excelled and are amongst the best in Delhi University. It is also a matter of pride that we have so many active societies in College, ranging from Photography, Painting, Debates and Discussions, Poetry and Model United Nations (MUN) that help to harness the creative talents of our students.

By making maximum use of the existing sports infrastructure like the multi-purpose, modern gymnasium and tennis courts, our College sports teams continue to excel in inter-college competitions. I am happy that each year we either win some inter-college tournaments or finish in the top three.

It is our constant endeavour to improve the overall infrastructure of College so that students and teachers can get maximum benefit from the same. While expressing gratitude to the teaching and non-teaching staff of the college, I appeal to them and the students to make use of the facilities created in the college due to the benevolence of the Delhi Sikh Gurudwara Management Committee.

JEGH

2015-16
ਜੇਗ ਊਗ

Patron : Dr. Jaswinder Singh
Editor-in-Chief : Dr. Asha Mehta

Editors

English : Mr. Novy Kapadia &
Ms. Mehul Bhushan
Hindi : Dr. Sumita Lohia
Punjabi : Dr. Gurdip Kaur
My Khalsa : Dr. Gurdeep Kaur

Student Editors

English : Adishi Gupta
Hindi : Shamshey Raza
Punjabi : Simran Kaur
My Khalsa : Simran Chhabra

Associate Editor : Banveen Kaur
Assistant Editors: Simran Arora, Ashish Kumar,
Parmeet Kaur & Saptaparno Ghosh
Cover Design: Vishal Ghosh
Photographs: Gurpreet Singh
Sketches: Salvi Singla, Nikita Ahuja & Ritu Chaurasia

Contents

Sikh Guru Series -	1	Life In Khalsa	34
Khalsa Reminiscences	2	Staff Endeavours	36
Hall of Fame – Academics	3	Mata Gujri Library	40
Sports Achievements	6	Academia	41
Milestones	13	Other Horizons	50
Add On Courses	18		
Events In Khalsa	20	Languge Section:	58
Khalsa In The Press	24	English, Hindi, Punjabi	
Beyond The Curriculum	26		

सम्पादक की कलम से

डॉ. आशा मेहता

प्रभारी सम्पादकीय विभाग

तेग पत्रिका का प्रकाशन एक वार्षिक आयोजन है। यह सिलसिला महाविद्यालय के साथ-साथ निरन्तर अबाध रूप से चल रहा है। इस नैरन्तर्य में लेखन और पठन-पाठन में रुचि रखने वाले सभी लोग तो अनिवार्य रूप से संलग्न रहते ही हैं लेकिन आज के प्रौद्योगिकी के विकास से जुड़े हुए लोगों की भी अनिवार्यता को नज़रअंदाज नहीं किया जा सकता। 'वाणी' और 'लिपि' भाषा की ये दो प्रमुख क्रियाएँ— भाषा के हर शब्द में निहित 'विचार' के अविभाज्य सम्बन्ध को दर्शाती हैं। 'तेग' में भी युवा रचनाकारों का योगदान उनकी 'वैचारिकता' को और 'तत्कालीनता' को साथ लेकर चला है। यही 'विचार' बचपन की सहज मौलिकता को लेखन के 'वैयक्तिक प्रयास' के साथ जोड़कर उसे पाठक के सामने लाकर प्रस्तुत करता है।

हर युग का रचनाकार 'सम्प्रेषण' को अपनी रचना की सार्थकता मानता है, क्योंकि रचना में यह सम्प्रेषण विज्ञान की तरह एक पक्षीय नहीं बल्कि 'शब्दों' में छिपे हुए अनेक अर्थों को एक साथ प्रकट करता है। आज के युवा रचनाकारों की रचनात्मक प्रतिभा को तेग पत्रिका एक महत्वपूर्ण मंच प्रदान करती है जिससे कि उनकी रचनाएँ 'छपकर' एक व्यापक जनसमूह तक पहुँच सकें। तेग पत्रिका में तीन भाषाओं (हिन्दी, अंग्रेजी एवं पंजाबी) में किया गया यह कार्य हर भाषा की महत्ता का ही प्रतिपादन करता है और यही 'तेग' की सर्वाधिक महत्वपूर्ण उपलब्धि है।

'शब्द' और 'चित्र' ये दोनों पत्रिका के प्रमुख अंग होते हैं जिन्हें आज की प्रौद्योगिकी ने अधिक 'उन्नत' और 'त्वरित' बनाया है। प्रौद्योगिकी की इस 'गति' ने 'दूरियों' को कम कर समय के विस्तार को ही महत्ता दी है और प्रकाशन से जुड़ी हुई बहुत सी कठिनाईयों का समाधान भी किया है। केवल 'शब्द' ही नहीं बल्कि 'चित्रों' के द्वारा भी पत्रिका का कलेवर अपनी जटिलताओं का समाधान कर अपने 'निखरे हुए' रूप में आप सभी के समक्ष उपस्थित है।

तेग पत्रिका के प्रकाशन में हमारे प्रधानाचार्य डॉ. जसविन्दर सिंह का कुशल निर्देशन एवं सहयोग मुझे निरन्तर मिलता रहा है। मेरे सहयोगी श्री नोवी कपाडिया, डॉ. गुरदीप कौर, सुश्री मेहुल भूषण, और सुश्री गुरदीप कौर का 'पूर्ण सहयोग' 'हर समय' मुझे मिला है। तीनों भाषाओं (हिन्दी, अंग्रेजी एवं पंजाबी) के विद्यार्थी सम्पादकीय-विभाग के सहयोग ने इस पत्रिका के रूप को संवारा और सजाया है।

इस 'वार्षिक आयोजन' में कुछ न कुछ त्रुटियाँ अवश्य रह गई होंगी और सुधीजनों के विचार एवं सुझाव अगली पत्रिका के प्रकाशन का सम्बल बनेंगे।

जैसा हम बोलते हैं, वैसा ही तू लिख

और फिर अपने से भी बड़ा तू दिख

भवानी प्रसाद मिश्र

Principal's Message

Dr. Jaswinder Singh

Principal
SGTB Khalsa College

Sri Guru Tegh Bahadur Khalsa College, a constituent college of the University of Delhi, in its sixty five years of existence has emerged as one of the leading institutions of higher learning with twenty one Undergraduate programmes and twelve Masters programmes in sciences, social sciences and humanities. Manas ki Jaat Sabhai Eke Pehchanbo has been our College's guiding principle. Over these years, it has helped students of the underprivileged and minority communities by transforming them into informed and vibrant individuals through education.

The college has always maintained an excellent amalgamation of modernity and tradition. To meet contemporary requirements, the College has provided education in professional courses in Electronics, Business Economics, Forensic Science and Computer Science and evolved a Centre for E-Learning to generate high quality, multimedia enriched digital content for enhancing the quality of education. The college library has subscribed to numerous journals of all subjects and has also been upgraded to provide a more comfortable reading space for students and teachers alike with computers and Wi-Fi connectivity in the campus. Apart from print journals our library has started subscribing to N-LIST (National Library and Information Services Infrastructure for Scholarly Contents) programme of INFLIBNET. This allows access to a large number of e-resources to the students and staff throughout the year and will enhance the quality of education and research in our College.

We also organised an Information Literacy programme on awareness of existing e-Resources & Searching Techniques in collaboration with DU in January 2016 to show the usefulness of various multimedia resources on web related on to the student's syllabus and the use of subscribed databases in academic research

We also submitted a Self Checking Report (SCR) report for our NAAC accreditation about the academic achievements, infrastructure and research publications of our staff. Our infrastructure is also being upgraded and renovated for this inspection expected to take place in the next academic session. The college will introduce five new courses in Forensic Science, Computer science, Bachelor of Management Studies, Music in BA Prog. and Certificate course in Punjabi from the next academic session.

In the present globalised environment, our students are also trained in various languages through certificate and diploma courses in French, German, Russian, Spanish, Chinese, Korean and Japanese. Many of our students are leading scientists, teachers, civil servants, journalists, outstanding sports persons and business professionals contributing significantly in the nation building. Organizing national and international seminars, conferences, professional development programmes for the students and teachers is an integral part of the academic programmes.

Our parent body DSGMC has always provided us the guidance and financial support in the infrastructure development and academic programmes of the college. I especially thank the Editorial Board for the excellent work in bringing out a new-look and comprehensive issue of the College magazine *Tegh* 2015-16

Chairman's Message

S. Tarlochan Singh

Former Chairman National Minority Commission &
Member of Rajya Sabha

Our College has been named after the Ninth Guru, Sahib Guru Tegh Bahadur, whose martyrdom for the cause of secularism and principles of compassion provide the guiding spirit for the institution. In a world torn by internecine strife, Guru Tegh Bahadur's message, freedom of worship, can become a guiding principle to restore peace and harmony amongst warring nations

The College was established to propagate and instill the great Guru's cherished ideals of service and self-sacrifice among the youth, with the motto 'March Forward'. Sri Guru Tegh Bahadur Khalsa College started in July 1951, with admissions to under-graduate courses in Economics, History, Mathematics, Political Science and preparatory courses. The pre-medical stream was introduced from the next session. Archives reveal that our first batch of students appeared in the University of Delhi examinations, in 1952.

The leaders of the Sikh community in Delhi in the turbulent years after Partition are to be applauded for their commendable vision in establishing an institute of Higher Education, which has now become one of the premier institutions of the University of Delhi. SGTB Khalsa College had a modest beginning and was situated in four rooms in a school in Dev Nagar. In the initial year, we began with 49 students and a faculty of six teachers. College expanded rapidly during the 1950s and 1960s as new courses in both science and arts were introduced. B.Com (Honours) was first introduced in 1971. For over two decades, from 1951-1973, SGTB Khalsa College flourished in the Dev Nagar premises and then shifted to its current site at the University campus.

From the next academic session, College will conduct five new courses in Computer Science, Management Studies, Forensic Science, a Certificate Course in Punjabi and a course in Music. This will further enrich the academic curriculum in College for which efforts are being made to further improve the infrastructure of college. We are also happy that the Guru Angad Dev, Teaching Learning Centre has started the Massive Open Online Courses (MOOCs).

Full credit goes to the distinguished office-bearers and members of the Delhi Sikh Gurudwara Management Committee particularly S.Manjit Singh GK, President and S.Manjinder Singh Sirsa, Gen. Sec. for rapidly improving the infrastructure and facilities at SGTB Khalsa College. The DSGMC is a far-sighted body, which is financially supporting several schools, colleges and

I also compliment S.Jaswinder Singh, Principal and the dedicated staff for their constant endeavours to improve the academic standards SGTB Khalsa College and to encourage students to also showcase their talent and skills in various sports and extracurricular activities.

I am grateful to S.Kulbhushan Singh Chadha Honorary Treasurer and all other member of the Governing Body for their willing co-operation.

Guru Angad Dev Teaching Learning Center

A prestigious Teaching Learning Centre named as “Guru Angad Dev Teaching Learning Centre” for three subjects namely, Chemistry, Commerce and Economics under the Pandit Madan Mohan Malviya National Mission on Teachers and Training of the MHRD, Govt. of India has been recently allocated to SGTB Khalsa College. This project worth Rs 4.81 crores has been allocated to Dr Vimal Rarh as Principal Investigator and Dr Jaswinder Singh as Co-Principal Investigator. The Teaching Learning Centre has been approved by the Governing Body of SGTB Khalsa College.

Dr Jaswinder Singh shall function as Director and Dr Vimal Rarh as Joint Director of the Centre. Advisory committee includes Prof A K Bakhshi (Sir Shankar Lal Professor of Chemistry, DU; Former Executive Director, TEC, Mauritius; Former VC, UPRTOU, Allahabad) as Chairman & other members as Prof K V Bhanu Murthy (Professor, Dept. of Commerce, DU), Prof N K Chadha (Professor & Head, Dept. of Psychology, DU), Prof. Aditya Bhattacharjee (Professor & Head, Dept. of Economics, DU), & Dr R P Singh.

The objectives of the Teaching Learning Centre are to prepare Modern age teachers who are fully ICT savvy and can develop e-content and disseminate it to the students and perform other digital activities to enhance the quality of education. They shall be trained in various levels of ICT competencies from basic level to management of MOOCS (Massive Open Online Courses).

Guru Angad Dev Teaching Learning Centre would be functional soon in the new building adjoining the Gurudwara in the college premises. The Centre for e-Learning and Guru Angad Dev Teaching Learning Centre shall function in unison towards this and other e-learning and training projects by sharing the resources already existing at Centre for e-Learning or being created at Teaching Learning Centre. A state of art Video Studio shall be developed soon in the Centre for e-Learning to meet further needs of national projects, ePGPathshala and Teaching Learning Centre.

Dr Vimal Rarh
Joint Director

One Week Training Programme for “Capacity Building of DU Teachers in ICT Skills”

The IT “Giant” Microsoft, under its programme “SAKSHAM” organized One Week Training Programme for “Capacity Building of DU Teachers in ICT Skills” at SGTB Khalsa College, University of Delhi, in collaboration with Centre for e-Learning & Microsoft. The 30 teacher participants who attended this training programme were not from IT/Computer Science background. Each participant received a certificate jointly endorsed by

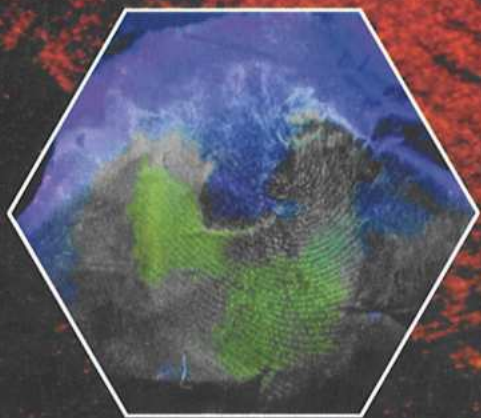
Microsoft and Centre for e-Learning, SGTB Khalsa College. Prof A K Bakhshi was chief guest at the valedictory function along with Dr. Vinnie Jauhari (Director, Education Advocacy, Microsoft India) and Shivani Sahai (Program Manager Education, Microsoft India).

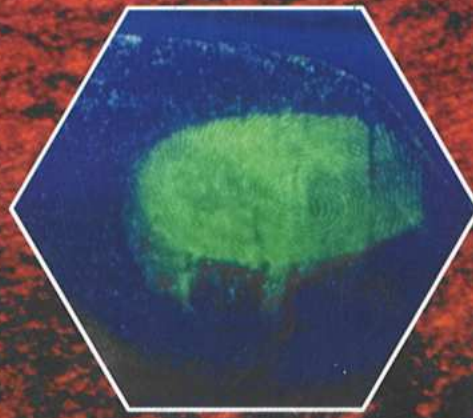
Add-On Courses

Forensic Science Unit

- The students undertook training in different branches of forensic science at the Forensic Science Laboratory, Government of the NCT of Delhi, Rohini, New Delhi from December 15, 2015 to January 14, 2016.
- The students were permitted to accompany the scene of crime investigators of Delhi Police to different crime sites during the weekends of February-March, 2016. This endeavour helped them in learning the modalities of crime scene processing.
- A two-days National Symposium and Workshop on **Crime Scene Management** was held on March 3-4, 2016. The event was sponsored by University Grants Commission.
- Brigadier Surendra Mehta, DIG, National Security Guards presided over as Chief Guest during the inaugural ceremony, while Dr. (Ms.) Rajshri Singh, DIG, Haryana State Crime Branch was the Guest of Honour. The keynote address at the valedictory ceremony was delivered by Dr. R.K. Sarin, Director, Forensic Science Laboratory, Government of the NCT of Delhi.
- A series of plenary lectures on such topics as forensic documentation, foot print evidence, DNA typing, forensic medicine and criminology were organized during the program. In addition, demonstrations on crime scene processing, tape authentication and impression evidence enhancement were held in the workshop session.

Aluminium foil dipped in water for 168 hours

Ceramic tile heated to 200° C

Foreign Language Courses

The College started foreign language courses in 2008. We then taught just two languages German & Spanish. Now College offers certificate courses in seven foreign languages, Chinese, French, German, Japanese, Korean, Russian and Spanish. We also offer Diploma Courses in two languages German & Spanish with Certification from the University of Delhi. About 300 students are trained in these language various innovative means like text books, songs, dance, films, et-cetera.

SIKH FAITH, GURU ARJAN & MARTYRDOM

ਮਾਝ ਸੁਹਲਾ ੫ ॥
ਸੁਭ ਕਿਛੁ ਘਰ ਅੰਧ ਚਾਰੰਗ ਨਾਹੀ ॥
ਚਾਰੰਗ ਟੈਲੈ ਸੇ ਭਰਮ ਭੁਲਾਹੀ ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਸਿਰੀ ਅੰਤਰ ਪਾਇਆ
ਸੇ ਅੰਤਰ ਚਾਰੰਗ ਸੁਹਲਾ ਜੀਉ ॥੧॥

Guru Arjan Dev, the first martyr of the Sikh faith and the Fifth Sikh Guru of the ten Sikh Gurus, was born on April 15, 1563 at Goindwal to Guru Ramdas and Mata Bhani. Guru Arjan was a perfect blend of devotion and sacrifice. He spent eleven years of his early life under the benign grace and tender care of his maternal grandfather, Guru Amardas at Goindwal. It was here that he developed great understanding and love for Gurbani. Guru Amardas, talking about the young child, Arjan said- “ਚੋਹਿਤਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਬੋਹਿਤਾ”, signifying “he would be a carrier of Gurbani.” Married to Bibi Ganga, daughter of Krishan Chand, Guru Arjan was blessed with a son, (Guru) Hargobind Sahib in 1595. He founded the town of Taran Taaran near Goindwal and built a Gurdwara and a large tank (Talaab) there. He also built a treatment centre for lepers.

The construction of Harimandar Sahib by Guru Arjan with four entrances amidst Amrit Sarovar, whose foundation stone was laid by Sain Mia-Mir, is an epitome of the egalitarian worldview of the Sikh faith. He also laid the foundation stone of Kartarpur and Hargobindpur. He worked hard towards the general development of conditions of life for the masses and therefore, strengthened the community spirit. He encouraged people to donate one-tenth (dasvand) of the income for community welfare activities. To spread the spirit of Sikhism further, he compiled and authenticated a scripture to include bani (hymns) written by possession. Along with the hymns Sikhs, whose writings matched Dev, he himself contributed scripture was named Aadi Granth Granth’, which was installed at Sri Budha was the first Granthi. The in the history of the Sikhism, develop as a distinct religion with and approach to life. The Sikhs “Sacha Patshah”.

all the Gurus, which he had in his of 30 Bhagats, Bhatts and the the philosophy of Guru Nanak 2312 hymns to it. The compiled loosely translated as the ‘Primal Darbaar Sahib in 1604 and Baba Aadi Granth proved a landmark From here on, Sikhism began to altogether different philosophy began to call Guru Arjan Dev as

The number of followers of the day and this made the orthodox class more jealous towards the Immediately after the death of the thought of Prince Saleem and Emperor Jahangir. He was assisted agreement that he would reinstate Law) in the country upon his the growing religious and political Dev, the Sikhs had got a clear

Guru began to increase each Hindus and princely Muslim establishment of the Sikhs. Akbar, the Muslim clergy captured helped him to regain the throne as with the understanding on the the Shariyat (Orthodox Muslim becoming the Emperor. Owing to influence of the Guru Arjan consciousness of their religious

and socio-political identity. Consequently, the position of the Guru had naturally given rise to hostility, both in the religious and political quarters and the major allegation was that the Guru had helped the rebellious Khusro, son of Jahangir.

Guru Arjan Dev was arrested and brought to Lahore where he was given the choices of accepting Islam or accept punishment. Guru Arjan avowed his faith and belief in righteousness and thus did not accept Islam, forcibly. He was decreed to be punished of torturous death. Consequently, the Guru was brought to his yard and tortured severely for three days in a manner, inhuman in the history of humankind. He was made to sit on the hot iron plate while the hot burning sand was poured over his naked body. When his body was blistered, he was chained and thrown into the river Ravi.

With firm faith, the Guru embraced martyrdom and died on May 30, 1606 and this changed the entire character of Sikhism, radically.

Source: Mabankosh by Bhai Kaban Singh Nabha, Bhasba Vibhag, Patiala.

Khalsa Reminiscences

One of the greatest achievements of my college life was that I joined the bhangra team. My brother too was in the college team, so I continued the legacy. I enjoyed doing bhangra more than anything and got appreciation and encouragement from our first coach, Tonk Sir. He made me realize my passion for dance and bhangra. Working for the progress of our society made me work for my growth both as a dancer and as an individual. In my final year I got couple of distinct prizes as well and was applauded by one and all. I was the Captain of college Bhangra team for two consecutive years.

The overall development helped me take my first step in Bollywood. Imtiaz sir approached me for choreographing the song. Indeed it was a lifetime experience to choreograph "Heer toh badi sad hai" song in the movies 'Tamasha'. I choreographed the whole sequence with bhangra dancers, so it was not tough for me but it was a different atmosphere and experience. Along with this I am working as a choreographer in Vivekanad School and Maharaja Agarsen Public School.

Now, I am planning to open up a bhangra academy of my own and establish a good bhangra team which is competent enough. Also I would love to continue working

as a choreographer in Bollywood and by God's grace there are few projects though at an initial stage, which hopefully will materialize soon.

At last, I would like to say that always do justice to your dream. As a dancer don't spoil the origin of the steps and modify it unnecessarily, as the soul of Indian dance style lies in its unaltered pristine form. Just stay loyal to your art, work hard and you will reap the rewards.

Gurdeep Babbar with Bollywood Director Imtiaz Ali

Gurdeep S. Babbar
B.A.(Hons) Political
Science 2011-14

I am a graduate of 2008-2011 B.Com Hons. batch of S.G.T.B. Khalsa College, where I got 3rd rank. After this, I did M.Com (2011-2013) from Delhi School of Economics, where I got 1st rank in DSE. In 2013, I enrolled for M.Phil in DSE and came back to Khalsa college in 2015 but this time as a teacher. I have also taught at Daulat Ram College, Kirori Mal College and School of open Learning, but it feels absolutely different and great being in this college again: going back to same classrooms but now standing on the other side as a lecturer, going to staffroom, sitting with my own teachers and imparting value education to students. All the credit for this goes to my parents, teachers and god. Now, I am done with my M.Phil and look forward to build my long term teaching career with the guidance and blessings of my god like teachers. S.G.T.B. Khalsa College is not just an institution for me, it is like a family.

Shilpa Garg
Faculty Member
Department of Commerce
S.G.T.B. Khalsa College

UNIVERSITY TOPPERS

Sukhdarshan Kaur
MA (Punjabi)
I in University

Harman K. Chhabra
MA (Punjabi)
II in University

Jaspreet Singh
MA (Punjabi)
III in University

Sachpreet Singh
B.A. (H) Punjabi
I in University

COLLEGE TOPPERS-MA/M.Sc/M.Com

Ashween Kaur Anand
M. Com

Mohit
M. Sc (Chemistry)

Neha Tayal
M. Sc (Mathematics)

Lakshmi P.
MA (English)

COLLEGE TOPPERS-MA/M.Sc/M.Com (Prev.)

Anupreet Kaur Mokha
M. Com

Mansi Sharma
MA (English)

Mariyam Naaz
MA (Punjabi)

Vivek Sharma
MA (Hindi)

Siddhartha Kaushal
M. Sc (Botany)

Manisha Sharma
M. Sc (Chemistry)

Kushneet Kaur Sodhi
M. Sc (Zoology)

Ashmeet Kaur
M. Sc (Mathematics)

Hall of Fame: Academics

COLLEGE TOPPERS-III Year

Amarjeet Singh
B.Sc. (Botany)

Jobanjeet Kaur
B.Sc. (Chemistry)

Ishwar Pandey
B. Sc (Electronics)

Ahmad Zaman Khan
B. Sc (Mathametics)

Deepanshu Verma
B. Sc (Mathametics)

Nishant Birdi
B.Sc. (Physics)

Soumen Das
B. Sc (Zoology)

Jaspreet Kaur
B. Sc (Life Science)

Kshitiz Gupta
B. Sc (Physical Science)

Apoorva
B. A. (English)

Priyanka Sharma
B. A. (Hindi)

Kirti Rani
B. A. (History)

Sanjay Kumar Jha
B.A. (Political Science)

Shivam Goel
B.A. (Economics)

Preksha Agarwal
B.A. (Business Economics)

Navpreet K. Sahota
B.A. (Prog.)

Mansi Maheshwari
B. Com (H)

Simran Sidhu
B. Com (Prog.)

COLLEGE TOPPERS-II Year

Alisha Sachdeva
B.A. (English)

Simran Arora
B.A. (Hindi)

Simran Kaur
B.A. (Punjabi)

Shreya Prabhakar
B.A. (History)

Snigdha Singh
B.A. (Pol. Science)

Khushboo Jain
B.A. (Economics)

Shagun Sahani
B. Com (H)

Pooja Sharma
B. Sc (Botany)

Ankit Tyagi
B. Sc (Chemistry)

Kushagra Gupta
B. Tech (Computer Science)

Jai Raj Singh
B. Tech (Electronics)

Sagar Sethi
B.Sc. (Mathematics)

Prince Khatri
B.Sc. (Physics)

Ruchika
B.Sc. (Zoology)

COLLEGE TOPPERS-I Year

Surbhi Agarwal
B.Sc. (Botany)

Rashmi Bhagwan
B.Sc. (Chemistry)

Aditya Saxena
B. Sc (Electronics)

Simran Kaur
B.Sc. (Mathematics)

Swati Mehta
B.Sc. (Physics)

Pranav Mishra
B.Sc. (Zoology)

Shreya Barua
B.A. (English)

Pooja
B.A. (Hindi)

Harmeet Kaur Negi
B.A. (Punjabi)

Aakarshan
B.A. (History)

Ikanshi Arora
BA (Political Science)

Angad Singh
B.A. (Economics)

Aman Srivastav
B. Sc (Life Science)

Prabhav Sharma
B.Sc. (Physical Science)

Sumit Kumar
B.A. (Prog.)

Manmohan Singh Bajwa
B. Com (P)

Simran Kaur
B. Com (H)

Sreshtha Jain
B.A. (Business Economics)

HALL OF FAME: SPORTS

HANDBALL

Bhanu Pratap Yadav
DU, NZ Inter-Univ. Chps.

Himanshu Binjola
DU, NZ Inter-Univ. Chps.

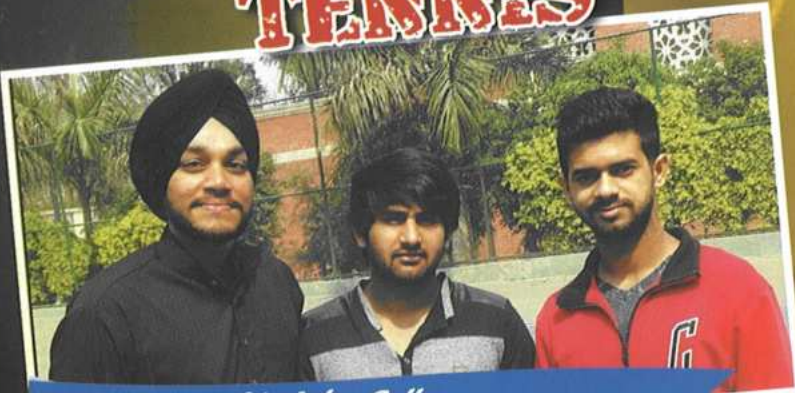
Sudhir
DU, NZ Inter-Univ. Chps.

Mohit Ahlawat
DU, NZ Inter-Univ. Chps.

Handball Team - I in Inter College

TENNIS

Tennis Team - I in Inter College

Ravneet Singh-DU, NZ Inter Univ. Chps., **Kapil Ghuriya**-AITA Natl. Ranking Chps., **Rahul Singh**-AITA Natl. Ranking Chps. Gold

ARCHERY

Kajal
All India Inter-Univ. Chps., Team Bronze (Recurve) Sr. Natl. Chps. Gold

Vibhu Bhalla
All India Inter-Univ. Chps., Team Bronze (Compound) State Chps. Gold

Divya Adhlakha
Delhi State Chps. & Sr. Natl. Chps. - 2 Gold each, Qualified for World Univ. Games

SHOOTING

Arjun Uppal
Rifle - Delhi State Chps. Gold

Himanshu Dhanbar
Pistol-Natl. Chps. Gold

DIVING

Ashish Otwal
DU, NZ Inter-Univ. Chps.

Ajay Kumar
Haryana State Chps. Gold, National Games for Deaf, Gold

WRESTLING

HALL OF FAME: SPORTS

BADMINTON

Tapas Shukla
DU, NZ
Inter-Univ. Chps.

Yash Nain
DU, NZ
Inter-Univ. Chps.

Badminton Team-II in Inter College with Sports Teacher Inderpreet Nanda

ATHLETICS

Vikas Kaushik
Decathlon-Jr. Natls
& NZ Natls, Silver

Vivek Yadav
Hammer Throw-
Jr. Natls & Delhi State
Chps., Gold

Athletics & Cross Country Squads - II in Inter - College Championships

Aslam Khan
Relay 4x100m -
All India Inter Univ.
Chps.

Prince
Relay 4x100m -
All India Inter Univ.
Chps.

YOGA

Piyush Kumar
All India Inter Univ.
Chps.

CROSS COUNTRY

Jitender Kumar
All India Inter Univ.
Chps.

Mohit
All India Inter Univ.
Chps.

GATKA

Achint Kaur
All India Inter-Univ.
Chps., 4th

Manpreet Kaur
All India Inter-Univ.
Chps., 4th

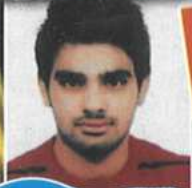
Prateek Srivastav
All India Inter-Univ.
Chps., 4th

Vishal
All India Inter Univ.
Chps.

HALL OF FAME: SPORTS

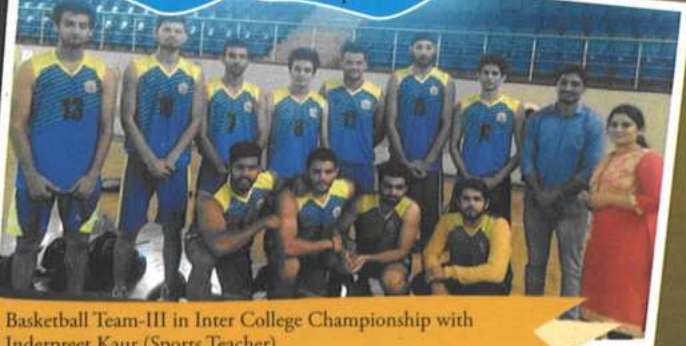
BASKETBALL

Nirmal Ahlawat
DU, NZ Inter Univ.
Chps.-Silver

Arshdeep Singh
DU, NZ Inter Univ.
Chps.-Silver

Basketball Team-III in Inter College Championship with Interpreet Kaur (Sports Teacher)

HOCKEY

Jai Veer Babber
DU, NZ Inter Univ.
Chps.

Manish
DU, NZ Inter Univ.
Chps.

Naveen Chillar
DU, NZ Inter Univ.
Chps.

Sumit Rai
DU, NZ Inter Univ.
Chps.

Hockey Team - III in Inter College Championship

CRICKET

Hiten Dalal
Delhi, U-23
Natl. Chps.

Mohit Ahlawat
Delhi, Ranji Trophy

Salil Malhotra
Delhi, U-19
Natl. Chps.

Varun Malik
Haryana, U-23
Natl. Chps.

Vikas Dixit
Delhi, U-19
Natl. Chps.

Yashashvi Rishab
Delhi, U-19
Natl. Chps.

SOFTBALL

Vishal
DU, NZ Inter-Univ.
Chps. & Sr. Natl.
Chps.

Sonu
Sr. Natl. Chps.

FENCING

Eshant
All India Inter Univ.
Chps. & Jr. Chps.-
Bronze

Harish
All India Inter Univ.
Chps. & Jr. Chps.

Arun
Ball Badminton-
DU, NZ Inter Univ.
Chps.

Sahil Bhardwaj
Gymnastics
All India Inter Univ.
Chps.-Silver

Our Outstanding Sport Persons

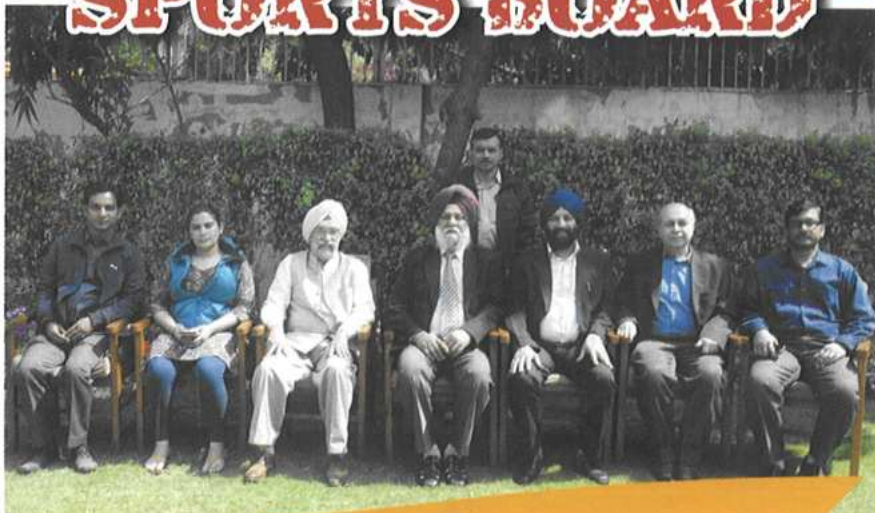

Divya Adhakha, a 21-year-old M.Com student of our college excels in archery and hopes to become an established international archer in the near future. She developed her archery skills as an undergraduate student at Hansraj College. Dedicated, disciplined and diligent, Divya shunned the social life of a typical teenager and remained focused on her aim of becoming an international archer. Excellent time-management is her forte. Since joining Khalsa College she has learnt a lot about group practice which gave her a taste of actual tournament pressure.

Her accolades are as follows:

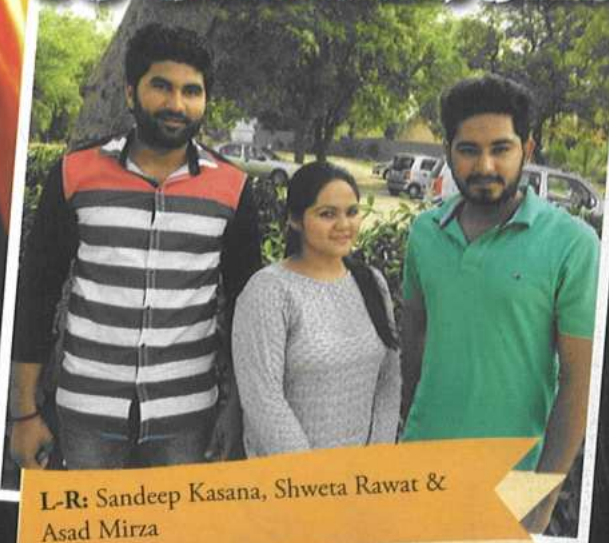
- All-India inter-university competition- BRONZE (first-year graduation)
- Inter-College competition- FIRST (second-year graduation)
- Since 2013, she has scored the FIRST rank in Delhi
- Junior Nationals - BRONZE medal in 2015
- Senior Nationals - 64th rank in 2012, 40th rank in 2013 and 2014, and 14th rank in 2015.
- Qualified for World University Games in 2015 and 2016.
 - Participated in NRAT (National Ranking Archery Tournament)
 - Won a SILVER medal in Delhi Olympics which was organised by the government of Delhi after ten years.

SPORTS BOARD

Standing : Sudhir K. Pandey
Sitting L-R: Dharmendra Kumar, Inderpreet Kaur Nanda, Dr. Charanjeet S. Sachdev, Principal Dr. Jaswinder Singh, Dr. R.P. Singh, Novy Kapadia & Dr. Nachiketa Singh

SPORTS CO-ORDINATORS

L-R: Sandeep Kasana, Shweta Rawat & Asad Mirza

Sports Report

We took part in 20 Sports disciplines for both men and women in the academic session 2015-16 and finished first in Tennis, Handball and Diving. We finished second in Athletics Cross Country and Badminton.

Handball

We annexed the Inter College Handball tournament for the ninth consecutive year. This event was held at the Indira Gandhi Institute of Physical Education and Sports Sciences in January 2016.

Tennis

Our college stood first in the inter college tennis championships for the second consecutive year. This event was held at our college courts in October 2015.

Diving

The college stood first in this inter-college meet which was held at the Talkatora swimming pool in September 2015.

Athletics

After the halt in our winning streak, the college made up for the loss by gaining the second position in the inter-college athletics meet, conducted at the Polo Ground of Delhi University in October 2015.

Yoga

One of our team members Piyush came second in his event at Vivekanand College which took place in February 2016.

Aquatics

We participated in the inter-college championship of swimming which was held at Talkatora Swimming Complex.

Badminton

We secured second position at the Inter-College Badminton Championship held at Multipurpose Hall, Rugby Ground from 8-10th March 2016.

Cross Country

We emerged victorious in the inter college cross country meet held at the North Campus, Delhi University in September 2015.

Basketball (Men)

We were third for the second consecutive year in the inter-college basketball tournament which was held at the multipurpose hall of University of Delhi in November 2015.

Hockey

We finished third in the inter college hockey tournament held at Shyamlal college, Delhi University. This event took place in November 2015.

Wrestling:

One of our team members, Ajay Kumar (66 kgs), won the third position in his weight category at the inter-college tournament held at Chhatrasal Stadium.

Ball Badminton:

We were fourth in the inter college ball badminton tournament which was held at Keshav Mahavidyalaya in November 2015. We participated in ball badminton for the first time.

Shooting:

We came fourth in rifle shooting and second in pistol shooting held in Hansraj College in November 2016.

Chess:

The college team stood 10th in the inter college competition held at DU Multipurpose Hall in October 2015.

Basketball (Women):

We participated in the women's basketball Championship which was held at Lady Shri Ram College in November 2015.

Cricket:

Despite having a good squad, our college team, several times champions in the past could not reach the semi-finals of the inter-college tournament.

Football

We got eliminated in the early rounds of the inter-college tournament held in November 2015.

Netball

We participated in the netball tournament held at multipurpose ground of Delhi University in February 2016.

Softball

We participated in softball but got eliminated in the early rounds of the inter-college tournament.

Table-Tennis (Men):

We reached the pre-quarter final in the inter college table tennis Championship held at DU Multipurpose Hall in February 2016.

Inderpreet Kaur Nanda
Department of Physical Education

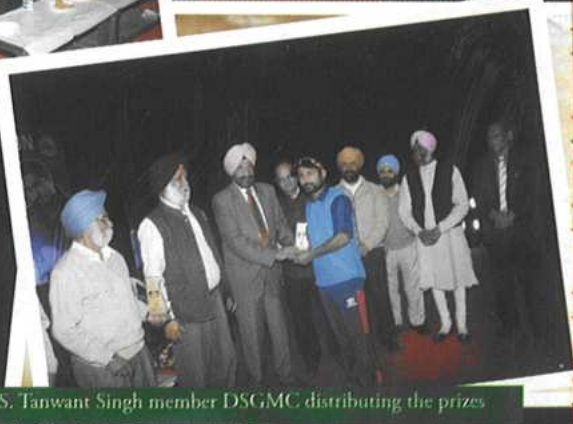
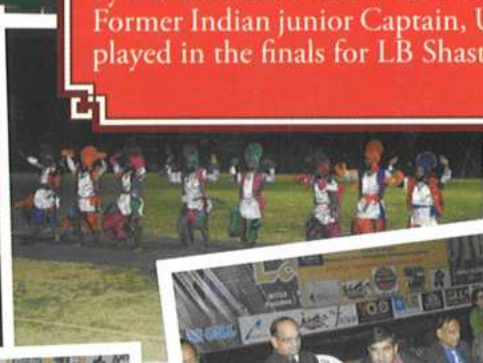
SAHIBZADA FATEH SINGH AND ZORAWAR SINGH

T-20 Cricket Tournament

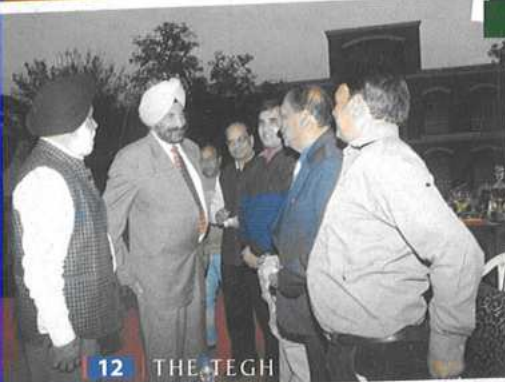
Sixteen teams participated in the fourth, Sahibzada Zorawar Singh and Fateh Singh Memorial T 20 cricket tournament. They were divided into four equal groups with the group winners qualifying for the semi-finals. LB Shastri club participated for the first time and won the tournament in the final held on 25th February 2016. They beat fancied ONGC involving - Milind Gautam, Priyanshu Vijayaran, Nitesh Rana, who were the former students of SGTB Khalsa College few years back by 7 wickets in one-sided finals. Hosts Khalsa Lions were eliminated in the semi-finals by the ultimate winners LB Shastri. Former Indian junior Captain, Unmukt Chand played in the finals for LB Shastri.

Chief Guest Shri Anil Jain (Joint Secy DDCA) being introduced to the finalists

Chairman, College Governing Body, S. Tarlochan Singh & S. Tanwant Singh member DSGMC distributing the prizes

Innovation PROJECTS

It is a matter of pride that our college faculty members' are working as Principal Investigator (PI) & Co-Investigator (CI) alongwith Student Investigator (SI) on Seven Innovation Project assigned by University of Delhi.

SGTB 301

**Detection of Finger Prints
Despoiled Crime Scenes.**

PI : Dr. G.S. Sodhi
CI : Dr. Gurmeet Kaur & Dr. Gurvinder Kaur
SI : Gopal Krishan Dubey, Ritu Sharma, Chetan, Anushka, Rashmi, Atul, Hemant, Hemant, Surjeet, Shubham & Aakash Verma (B.Sc (H) Chemistry II year)

SGTB 302

**Studies on Selected tribes of
Jharkhand : An Ethnographic Approach**

PI : Dr. Inderpreet Kaur
CI : Dr. Anjana Sagar & Dr. Ruchi Arora
SI : Arshmeet Kaur, Surpreet Kaur, Banpreet Kaur, Harshit Chhabra, (B.Sc (H) Maths III year); Sugreev Singh Sekhon (B.Sc(H) Maths II year); Jasmeen Kaur, Varuni Aggarwal, Anurag Raj Choubey, Anirudh Mukherjee, Sagar Dhama, (B.Sc (H) Life Sciences I year)

SGTB 303

**Awareness and Treatment of Epilepsy
at the doorstep : Development of
a working community based model for
larger outreach.**

PI : Dr. Komal Kamra
CI : Dr. Laxmi Narula & Dr. Surinder Kaur
SI : Inderpreet Singh, Mansi Goel, Rohit Awasthi, Anisha (BSc. (H) Zoology II year); Pooja, Himanshi Kunchhal, Surbhi Aggarwal, Akshita Mittal, Bilal Ahmed, Vijay Singh (BSc. (H) Botany II year)

SGTB 304

**To Fabricate and study Solar Cells
with SnS nano-crystalline and ZnO
nano-rod thin films**

PI : Dr P. Arun
CI : Dr Kuldeep Kumar & Dr Inderpreet Singh
SI : Aditya Saxena, Jasleen Malhotra, Manjeet Singh (B.Sc (H) Electronics, II year); Amrinder Singh, Damanpreet, Rajan Goel, Kushal Kapoor, Goresh Sharma (B.Sc (H) Electronics, I year); Swati, Adarsh (B.Sc (H) Physics, II year)

SGTB 305

**Uranium in Drinking Water:
Detection And Removal Using Activated
Charcoal and Chitosan**

PI : Dr. P.S. Jassal
CI: Dr. Neelam Anand & Ms. Navjot Kaur
SI: Pali Mehta, Anshika, Naina Jain, Dheeraj Sharma, Mudit Jakhar, Shubham, Monika (BSc. Physical Science II year), Sukhpreet (BSc. Botany I year), Ashveen Kapoor & Abhijeet Singh (BSc. Chemistry II year)

SGTB 306

**Sustainable Development Through
Sustainable Tourism in India: A Case of
Kerala Tourism**

PI : Dr. Venugopalan T
CI : Mr. Dharmendra Kumar & Ms. Karman Kaur
SI : Tavleen Kaur, Simranjeet Kaur, Harshita Kaur (B.Com (H) I year); Ayush Narual, Thaneshwar Chakrawarti (BSc. (H) Electronics II year); Archit Jain (BSc (H) Maths II year); Devina Chaturvedi, Shreshtha Jain (BBE, II year); Prabhdeep Chhabra (B.Com (H) II year); Rashi Arora (B.Com (H) III year)

SGTB 307

**Statistical Study of Rise and Decline
of Indian Languages : Special Focus on
Punjabi, Sanskrit, and Hindi.**

PI : Dr. Savinder Kaur
CI : Mr. Sushil K. Singh & Dr. Harbans Singh
SI : Aakash Gupta, Yash Mohan Sharma, Tarundeep Kaur, Aman Juneja, Roshni Agarwal, Bavneet Kaur (BSc (H) Physics II year), Parmeet Kaur, Maninder Singh, Mukesh Singh (B.A.(H) Punjabi II year)

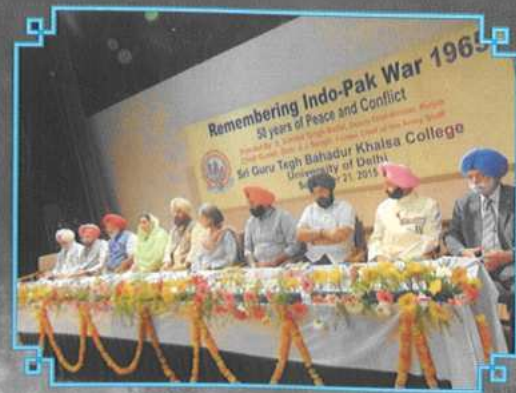
MILESTONE

REMEMBERING INDO-PAK WAR 1965 : FIFTY YEARS OF PEACE AND CONFLICT

College organised a one day seminar on September 21, 2015. This seminar commemorated the Golden Jubilee of 1965 war in the context of peace and its possibilities. Mrs. Harsimrat Kaur Badal, union minister for food processing inaugurated the seminar. General Joginder Jaswant Singh, former Army Chief joined as chief guest. The theme of seminar was introduced by Pushpinder Singh Chopra, eminent historian of Indian Air-Force and chief editor of their journal 'Vayu' and Sikh studies magazine 'Nishaan'. KC Singh, former foreign secretary and ambassador delivered the key note address with many insights regarding the strategic importance of 1965 war. The contribution of Lt. General Harbaksh Singh, who led the western command during the war was highlighted. He was the main architect of the tank battle at 'Asal Uttar' that reversed the fortunes. His daughter Harmala Kaur Gupta and son-in-law Prof. Dipankar Gupta, eminent sociologist shared fond memories of Lt. Gen Harbaksh Singh with the audience. The first biography in Gurmukhi script of Lt. Gen. Harbaksh Singh 'Kashmir te Punjab da Rakha' authored by Brig. Kuldeep Singh was released along with the brochure on the theme of seminar.

S. Manjit Singh GK, president DSGMC, S. Manjinder Singh Sirsa, General Secretary, S.Tarlochan Singh, Chairman, Governing Body and Dr. Jaspal Singh Sandhu, Secretary University Grants Commission also graced the occasion and shared their views in the seminar.

Amanpreet Singh Gill
Department of Political Science
Seminar Coordinator

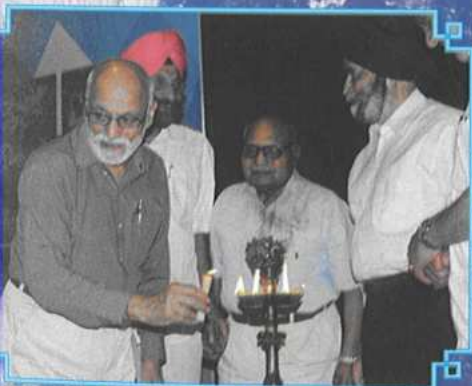
National seminar on Adventure Sports

The country's first seminar on Adventure Sports for Youth and Nation-Building was organized in SGTB Khalsa College in collaboration with IMF on the Golden Jubilee of India's first successful summit of Mount Everest on May 20, 1965. The purpose of this seminar was to discuss a process in which the youth and the general public could be trained to become a first responder and minimize the number of deaths by the natural calamities which have been seen in the past.

This seminar was presided by the President of Indian Mountaineering Foundation, Col. H.S. Chauhan (Retd.) & Dr. Jaswinder Singh (Principal). The chief guest was former Member of Parliament, S. Tarlochan Singh.

The members of the 1965 summit team were felicitated by the dignitaries. They shared their experience with the audience. Major Ranveer Jamwal (leader of the Indian Army's Everest expedition which was hit by an earthquake in Nepal) said that during a calamity instant decision-making is a prerequisite and adventure sports helps in training people physically and mentally for any unforeseen event.

- First Technical Session - 'Adventure and Youth' : Panellists - Major Gen. C. Prakash (Additional Dir. General of the NCC), Anurag Bhadoria (Adviser, Sports, Govt of UP), Hargur Jaggi (para-athlete), Reena Dharamashaktu (First Indian Woman to Ski to South Pole), & Dr. Jaswinder Singh. Moderator : Dr. R.P Singh
- Second session - 'Adventure Training & Disaster Preparedness'. Panellists – Col. Gulshan Chaddha (Principal of the Himalayan Mountaineering Institute), Mr Bhushan Poshe (MD Allied India Ltd.) and Major Ranveer Singh Jamwal. Moderator : Sqn. Leader Bhawna Mehra.
- Vote of Thanks by Wing Commander S.K. Kutty
- Dr Smita Mishra (Hindi Department) conducted the program.
- Member Organising team : Defence Journalist Mayank Singh, Group Captain Sandeep Mehta & Dr P Arun, Dharmendra Kumar and Dr Kuldeep Kumar (from the college) presented the souvenirs to the panellists.
- The Major attraction was wall climbing and rappelling activities.

CENTRE FOR E-LEARNING

Centre for e-Learning (CFEL) at the SGTB Khalsa College is renowned at the national level. This is a unique place where around 800 junior and senior academicians are contributing for the e-content development along with the academic and technical staff of CFEL under the guidance of senior academicians as Principal-Investigators (PI) and co-PIs. Since October 2013, the team has successfully executed ePGPathshala projects worth Rs 6.72 crores in six subjects Chemistry, Commerce, Forensic Science, Economics, Psychology and Business Economics.

The Centre is headed by Prof A K Bakhshi (Chairman), Dr Jaswinder Singh (Executive Director) and Dr Vimal Rarh (Deputy Director). Other eminent academicians involved as PIs and co-PIs include Prof KV Bhanu Murthy (Department of Commerce, DU), Prof N K Chadha (Department of Psychology, DU), Prof A K Gupta (Department of Forensic Science, SHIATS, Allahabad), Prof Suresh Chand Aggarwal (Dean, Department of Business Economics, UDSC), Prof H C Pokhriyal (Executive Director, SOL, DU), Dr R P Singh and Dr G S Sodhi (SGTB Khalsa College).

On 2nd June 2015, Dr Pankaj Mittal, Additional Secretary, UGC and Dr Diksha Rajput, Deputy Secretary, UGC visited the Centre for e-Learning and expressed satisfaction for e-PGPathshala projects. The entire process of e-content development was demonstrated to them.

In the recent meeting at UGC, the quality and quantity of the e-content developed by the CFEL was adjudged to be the best amongst total of 67 subjects at the national level. As per this meeting, only 12 subjects out of 67 were nearing completion and these included the six subjects allocated to us. These subjects have now been selected for taking their e-content to next stage for development of MOOCs (Massive Open Online Courses), a new project to be initiated soon.

Centre for e-Learning as a part of the ePG Pathshala project, regularly holds meetings, workshops and training for teachers for e-content development. As a major activity held in this direction, Centre for e-Learning conducted One Week Training Programme for "Capacity Building of DU Teachers in ICT Skills" in collaboration with the IT "Giant" Microsoft under its programme "SAKSHAM" at SGTB Khalsa College, University of Delhi.

In September 2015, Centre for e-Learning exhibited its e-content at the International exhibition cum conference WORLD DIDAC-2015 at Bangalore which was highly appreciated. The stall exhibition was coordinated by Dr Vimal Rarh along with Prof A K Bakhshi, Prof KV Bhanumurthy and Dr Jaswinder Singh. Consequently, many industries are interested for collaborating with Centre for e-Learning.

Dr. Vimal Rarh
Deputy Director

Annual Journey of Web Journalism & Sports Economics and Marketing

Students of the 8th batch of these two certificate courses worked as :

- Media volunteers in Subroto Cup Football tournament, with FICCI in Global Sport Summit – TURF 2015-16 and National Sport Day event.
- Attended National Seminar on River conservation held at Jiwaji University, Gwalior.
- Participated in Doordarshan Live programme on Adventure sports where college principal Dr Jaswinder Singh and Lt. Col. Ranveer Singh Jamwal (Param Vishisht Sewa Padak, twice climbed Mount Everest) were the panellists.
- Association with Indian Mountaineering Foundation: Organised the National Seminar on Youth, Leadership and Adventure Sports on 21st May 2015 in college premises to celebrate the golden jubilee year of India's first ascent to Mt Everest where all living legends of that historic achievement were present. IMF President Col. H S Chauhan and Secretary, Wing Commander S. K. Kutty provided opportunities to students along with the internship.
- The students of Web Journalism and Sports, Economics and Marketing worked as volunteers in National Sports Climbing Championship held in November 2015 at Indian Mountaineering Foundation.
- Bigger achievement was IMF Museum renovation project done by students under the supervision of course coordinator.
- Students attended the workshop on leadership and Adventure Sports organized by Red Cross Society of India and IMF.

Dr. Smita Mishra, Course Coordinator

Speakers who addressed the students were:

Arjun J. Chaudhuri (*Sports & Business news expert*)

Dr. S. K. Lau (*Limca Book of Records*)

Mayank Singh (*Geo Politics*)

Ashish Kumar Anshu (*Sopan*)

Pawan Koundal (*IIMC*)

Gagan Gera (*Indraprastha College*)

Roshan Jha (*Amar Ujala*)

Sangeeta Sharma (*UNI*)

Bhanupratap Narayan (*Cultural Journalist*)

Yogeshwar Singh (*TV Production*)

Ms. Mala Tatarway (*All India Radio*)

Photo Journalist Sarvesh

College faculty: Novy Kapadia & Dr. P. D. Sharma

Global Citizenship : A NEW WAY TO LOOK AT EDUCATION

Come study in New Zealand:

The former captain of the New Zealand cricket team Stephen Fleming, who has also coached the Chennai Super Kings in the Indian Premier League (IPL) came to college as an ambassador for Higher education in his country. He spoke eloquently and made a fine presentation about the opportunities for higher studies in New Zealand.

The session which was held on 25th August 2015 showcased Universities, career options and courses for India students in search of quality education abroad. At the end of the lively session Fleming candidly answered questions on cricket and gave his views on the matches he played against the Indian team. He also answered questions from the

audience and explained about the advantages it would bring to the students in their career and the various scholarships provided by many colleges. Moreover, he mentioned about Indian citizens staying in New Zealand with Hindi being its fourth language.

Lastly, Stephen spoke about the challenges every individual faces in his/her life and exclaimed that one has to adjust in order to be the best and to face the challenges courageously because that's what makes an individual competent enough.

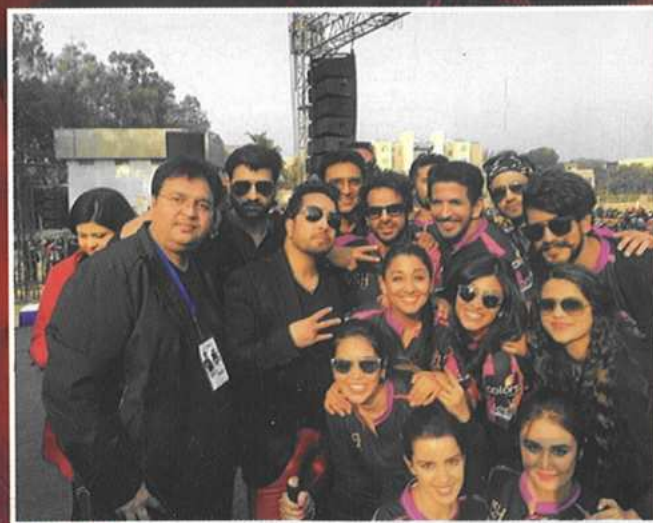
Mika & Box Cricket League visits Khalsa!

"Aaja ni aaja billo, nachke dikhaja billo, sangh tere kori yaari, vekhegi duniya saari" and suddenly on on a Thursday afternoon in Feb 2016 the College campus was all razzmatazz, courtesy: The hit machine Mika Singh.

He enthralled College students with his chartbusters and was here to support his co-owned BCL (Box Cricket League) team the **'Delhi Dragons'** in a friendly promotional match against the **'Media Giants'**. The Delhi Dragons had television stars Karan Wahi, Kishwer Merchant, Aadesh Chowdhury and Suyash Rai among others, who interacted and entertained the huge audience. The match ended with the Media Giants emerging victorious. Later there were live performances by Jas Love Singer, Kaptan Ladi and Vigour. The Bhangra Society of the college also performed and kept the spectators enthralled.

In an interview the two popular stars Karan Wahi

and Suyash Rai said that they had thoroughly enjoyed their visit to college and response of the audience. Karan Wahi also said that he had been a part of SGTB Khalsa College thirteen years ago until he got a break in his acting career.

WALK OF HOPE

A group of around 250 padayatri of the Walk of Hope were felicitated on 2nd March 2016, in the college Auditorium.

Walk of Hope is a padayatra for peace and harmony by the 'Manav Ekta Mission' – covering 7500 kms from Kanyakumari to Kashmir. Led by the spiritual guide, social reformer and educationist Sri M, the journey spans 18 months through 11 Indian states, bringing together citizens from all walks of life. It was flagged off on 12 January 2015. So far the Walk has completed nearly 6000 kms on reaching Delhi.

The programme started with the shabad recital, followed by Principal welcoming Sri M, and lighting of the lamp. Sri M interacted with the students and guided them to follow the path of peace and non-violence, which is the required in today's scenario. This was followed by a Bhangra performance by the college team, and thereafter lunch. The programme was coordinated by Ms. Parminder Kaur.

Minister HRD, Smriti Irani Visit to College

Honourable Minister for Human Resource & Development (HRD) Ms. **Smriti Irani** visited college in May 2015. She was welcomed by the Principal & interacted with the staff members who were present. Later she went to our auditorium, which was filled to the capacity, and took part in a debate on Higher Education in India, telecast live on *Aajtak Channel*.

Cyber Security Workshop

Internal complaints committee of college for the Prevention of Sexual Harassment of women organized a workshop on Cyber Security in college on 13th October 2015. The workshop was held by All India Women's Education Fund Association (AIWEFA) in collaboration with Google, India. It was introduced by Dr. S.K. Sharma, a member followed by the programme introduction by Secretary, Mrs. Sarla Manchanda. Afterwards, a cyber-security torch was lit by the Principal, Dr. Jaswinder Singh. Finally, the Google team member, Ms. Sandeep Kaur highlighted the importance of cyber security and made us aware of the types of cyber crimes and methods to overcome those crimes as well as preventive measures, which should be adopted. The workshop attracted a high response from the students and teachers.

The committee in conjunction with the English department also organized a street play followed by an interactive session on "*Gender through the lens of Masculinity*", in the college on 29 January 2016.

Poonam Bedi
Convener
Committee for Prevention of Sexual Harassment

Women's Self-Defence Workshop by CISF

In view of the rising crimes against women, the college in association with the Central Indian Security Force (CISF) and Delhi Police held a 15 day camp on Women's Safety, inaugurated on 20th September 2015.

The event received an appreciable response, had personnel from the CISF teaching the girls, self-defence techniques and educating them on how to tackle emergency situations. The event was graced by the Superintendent of Police who on the concluding day amazed by the positive response congratulated the college, and brought out the importance of such self-defense workshops.

College Signs MoU with National Institute of Immunology (NII)

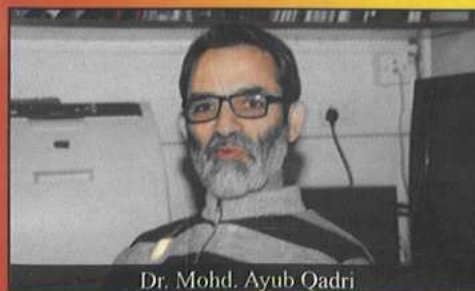
The ScienceSetu program, provides a link between undergraduate students and teachers and scientists working in research organizations such as NII, to encourage young minds to take up science as a career option. *In this pursuit, NII has formally signed MoUs with 14 undergraduate colleges of the University of Delhi including SGTB Khalsa College.* Teachers and students of various participating colleges were mentored on projects, summer and winter internship programs by NII.

As a part of the ScienceSetu programme our college has conducted the following events in the year 2015-2016:

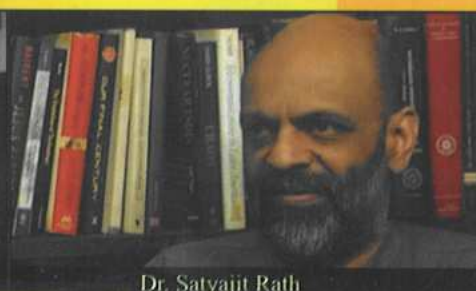
1. Dr Mohd. Ayub Qadri spoke on Encounters with Salmonella *"Pathogen tricks and host defence"* on April 15.
2. Five colleges co-organized a lecture workshop on September 22, in Zakir Husain College on Stem Cell Science and Applications: Hype and Reality. Dr Manju Sharma (Former Secretary, DBT) was the guest of Honour. Dr. D. Balasubramanian (LV Prasad Eye Institute, Hyderabad) left a lasting impression. The lecture was followed by a panel discussion moderated by Dr Satyajit Rath, NII. The panelists included Dr A Mukhopadhyay, NII, Dr S Mohanty, AIIMS and Dr A Sharma, DBT.
3. A lecture workshop was organised in the College auditorium on October, 8. Dr. Satyajit

Rath (Scientist, NII) spoke on *"The vexed relationship between autoimmune responses and autoimmune diseases"*.

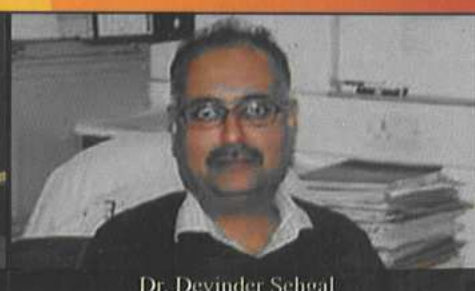
4. A two-day hands-on workshop series was conducted by the college on October 16 & 19. The lecture series began with an informative deliberation by Dr. Devinder Sehgal on *"Inducing protective immunity to keep pathogens at bay"*, followed by Dr. Sagar Sengupta speaking on *"Cell Biology and Cancer"*. On the second day a total of 20 students (10 each from the Deptsartment of Botany and Zoology) were exposed to training techniques such as SDS-PAGE electrophoresis, florescence and phase contrast microscopic systems, microbial cultures etc.
5. NII partnered with seven partnering colleges for organizing a lecture workshop on January 22, at Hindu College, SGTB Khalsa College was one of the organizing colleges. The theme was *'DNA-fingerprinting'*. Dr J Gowrishankar, former Director, Centre for DNA Fingerprinting, Hyderabad, was the Chief Guest. Dr K Vijay Raghavan, Secretary, DBT, was the Guest of Honour. The Panelists were Sh Kamal Kumar, IPS, DG Police (retd.), Hyderabad, Dr A Sharma, DBT, Dr J Karihaloo, APAARI, New Delhi and Dr Naveen Thayyil, IIT, Delhi.

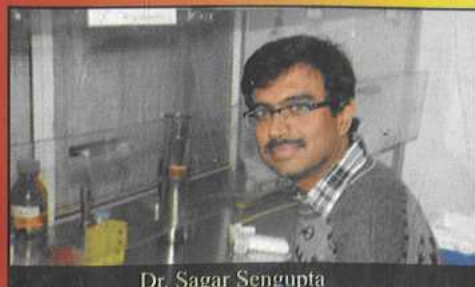
Dr. Mohd. Ayub Qadri

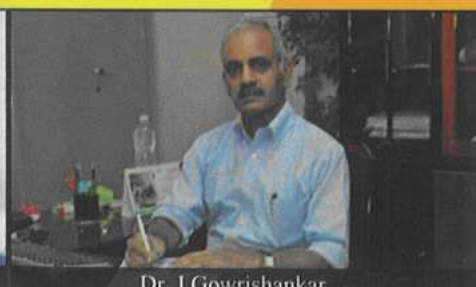
Dr. Satyajit Rath

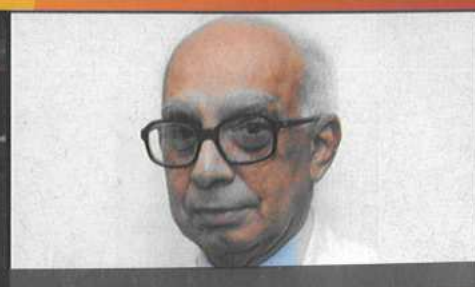
Dr. Devinder Sehgal

Dr. Sagar Sengupta

Dr. J Gowrishankar

8 Sports KALEIDA | Jalandhar
 ENO No. DELHR.2014.0529595
 Tuesday, October 14, 2014
 www.presscity.com

व्यक्तित्व | PERSONALITY

IMF and Khalsa College hosted 1st National seminar on Adventure Sports

Mayank Singh

The country's first seminar on Adventure sports was held at Khalsa College, University of Delhi, to commemorate the 63rd anniversary of the Indian Mountaineering Foundation. The seminar was held on the eve of the Golden Jubilee of India's first successful ascent of Mount Everest on the May 29, 1953. The galaxy of country's top mountaineers got together in SGTB Khalsa College, University of Delhi, to commemorate this special achievement and to discuss that in what way can Adventure training be used to train the youth and the public, to not just act as the first responder but also to be the first responder in the emergency team. The seminar was presided over by the President of Indian Mountaineering Foundation, Colonel H.S. Chahal (Retd) and Principal of the SGTB Khalsa College, Dr. Jaijinder Singh. The chief guest was former Member of Parliament, Dr. Jaijinder Singh. The members of the 1965 summit team were felicitated by the dignitaries. They shared their experience with the audience and said that adventure sports have been thought of every developed country. The seminar was presided over by the President of Indian Mountaineering Foundation, Colonel H.S. Chahal (Retd), CPV, IAS, former Member, GI, BANG, BIR, MUK, RAJ (Retd). The host of all of the seminars was Dr. Jaijinder Singh. On this occasion a special issue on Adventure Sports was brought up by 'Sports Khabar' which was released by Chief guest.

At the last five years, country has been lashed by natural calamities and land slide in Uttarakhand and Sikkim and floods in Jammu. Although government with the support of the military and the paramilitary has been helping the people in as much as it requires the support of the public and preparation in the event of a disaster. The seminar was held in the presence of the President of the Indian Mountaineering Foundation, Colonel H.S. Chahal, and 'IMF' is ready to create a model which can be implemented first in the Punjab level to the district level and finally national level. He added that in case of any calamity, an adventure sports people will be trained to be the first responder to announce the number of deaths which has been rising in the past.

The chief guest at the seminar, Dr. Jaijinder Singh said that we should promote adventure sports amongst the youth of the country which will promote spirit of risk taking and leadership qualities. Dr. Jaijinder Singh, Principal SGTB Khalsa College, said that it is high time that we should include adventure sports in the University curriculum and the children be given training in like other subjects. Major Ranvir Singh Jarmal said that in case of a calamity, disaster management is required and adventure training helps a person to be ready for any such unfortunate event. This will help young minds to rise up to support their other performance in the country in the event of any need. Major Jarmal was leading Indian Army's Everest expedition team which was led by commander of the Everest Base Camp to Nepal. He said

Two teams were hit by the avalanche but they helped the other mountaineers in the first tradition of the Indian Army.

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ 63ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਤੇਗ' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਢਾਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਾ 63ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਰੋਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 21 ਅਪ੍ਰੈਲ (ਸਮਾਚਾਰ ਸਿੱਖ) - ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ (ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਦੇ 63ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਰੋਹ ਮੌਕੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵਿਗੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਭਰਵਾਂ ਫੈਸਟਿਵਲ ਸਿੱਖ ਚੌਢਾਸਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕੌਮੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਸਕੱਤਰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਵਿਗੜੇ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵੱਲੀ ਆਕਾਸ਼ੀ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਵਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਚੌਢਾਸਾ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਵਿਕਾਸ

'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨਿਰਮਾਣ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਅਹਿੰਸਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਿਨਾਨ 'ਚ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿੱਚਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਅੰਤਰਿਕ ਨਹੀਂ। ਕਾਲਜ ਪੂਰਬ ਕੋਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਸਾ ਮੋਰਚ) ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਚੌਢਾਸਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਕੂ 2014-15 ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਉਪਲਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਿਆ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਬਲਦਰਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਤੇਗ' ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ-1965 ਬਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ 'ਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਿੱਖ ਸੀ.ਐ., ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ-1965 ਬਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ 'ਚ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 22 ਅਪ੍ਰੈਲ (ਸਮਾਚਾਰ ਸਿੱਖ) - ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ (1965) ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਜੰਗ-1965 ਬਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸੁਨ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਤੇਗ' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੌਢਾਸਾ।

‘ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਾਥ ਕੌਸ਼ਲ ਪਰ ਆਧਾਰ’

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪ੍ਰੈਸਬੀ)। ਸੁਨ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

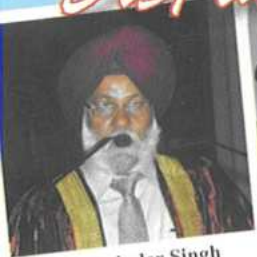
ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਫੀਡਬੈਕ ਨੇ ਭਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 21 ਅਪ੍ਰੈਲ (ਸਮਾਚਾਰ ਸਿੱਖ) - ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡੀ.ਐਮ. ਚੌਢਾਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

Year	Winner College	Runner-up College
1974-75	St. Stephen's	St. Stephen's
1975-76	PGDAB	PGDAB
1976-77	PGDAB	PGDAB
1978-79	PGDAB	PGDAB
1980-81	PGDAB	PGDAB
1982-83	PGDAB	PGDAB
1983-84	PGDAB	PGDAB
1984-85	PGDAB	PGDAB
1985-86	PGDAB	PGDAB
1986-87	PGDAB	PGDAB
1987-88	PGDAB	PGDAB
1988-89	PGDAB	PGDAB
1989-90	PGDAB	PGDAB
1990-91	PGDAB	PGDAB
1991-92	PGDAB	PGDAB
1992-93	PGDAB	PGDAB
1993-94	PGDAB	PGDAB
1994-95	PGDAB	PGDAB
1995-96	PGDAB	PGDAB
1996-97	PGDAB	PGDAB
1997-98	PGDAB	PGDAB
1998-99	PGDAB	PGDAB
1999-00	PGDAB	PGDAB
2000-01	PGDAB	PGDAB
2001-02	PGDAB	PGDAB
2002-03	PGDAB	PGDAB
2003-04	PGDAB	PGDAB
2004-05	PGDAB	PGDAB
2005-06	PGDAB	PGDAB
2006-07	PGDAB	PGDAB
2007-08	PGDAB	PGDAB
2008-09	PGDAB	PGDAB
2009-10	PGDAB	PGDAB
2010-11	PGDAB	PGDAB
2011-12	PGDAB	PGDAB
2012-13	PGDAB	PGDAB
2013-14	PGDAB	PGDAB
2014-15	PGDAB	PGDAB

Beyond the Curriculum Annual Prize

Distribution Function-2015

Dr. Jaswinder Singh
(Principal)

The 63rd Annual Prize Distribution Function was held on 21st April 2015, to mark the grand finale of the events of the academic session 2014-15.

As per the tradition of the college, the programme started with the recitation of the Shabad Kirtan by the divinity students, followed by the welcome of the chief guest and other dignitaries. The chief guest of the day was S. Parminder Singh Dhindsa, Finance minister of Punjab a Punjab University graduate and MBA from Punjabi University. As a finance minister he made remarkable efforts and introduced visionary schemes for all sections of the society, like the Mukh Mantri Pendu Vikas Yojna with an allocation of Rs. 600 crore, strengthening girl's school in Punjab, and monetary relief to farmers who suffered crop failure. The other honorable guests were S. Manjit Singh G.K. President, Delhi Sikh Gurudwara Management Committee, S. Manjinder Singh Sirsa, General Secretary, DSGMC, S. Tarlochan Singh, Chairman, Governing Body and S. Kulbhushan Singh Chaddha, Treasurer, Governing Body. Principals from other colleges, former colleagues, members of the faculty also graced the occasion along with the students.

The Principal presented the annual report comprising of the academic and co-curricular achievements of the college in the year gone by to the august audience. The function was preceded by the formal release of the college magazine, Tegh and applause for the entire magazine committee.

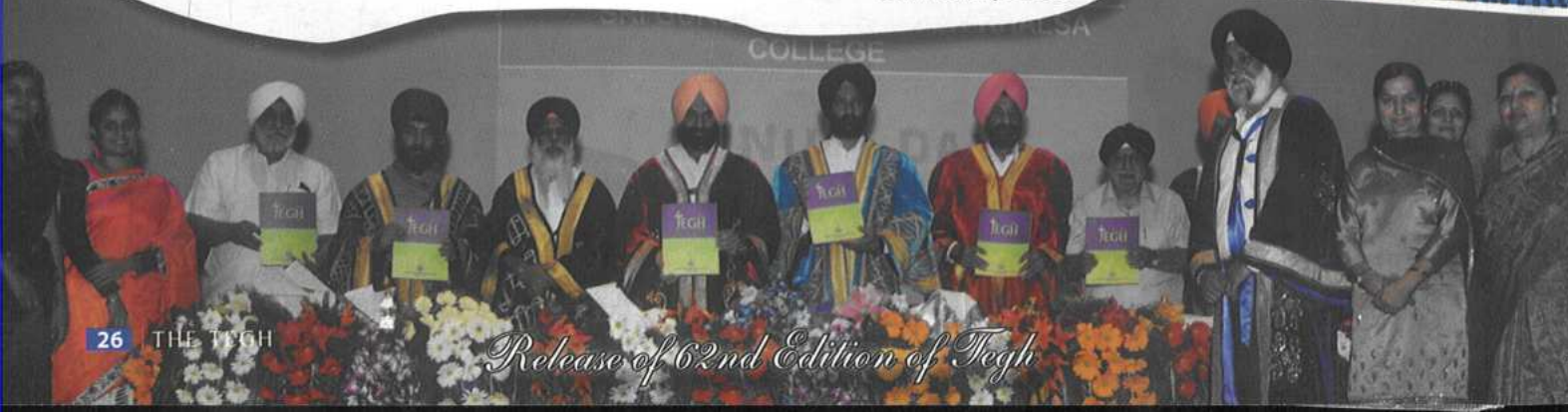

The function started with the felicitation of the teaching faculty and the non-teaching staff for completion of 25 years of dedicated service to the college and for being the best workers (non-teaching staff). This year a total of 84 students were honoured with trophies, cash prizes and certificates for excellence in their respective streams, including academics, Kirtan and sports.

The function was a grand success and it was possible only with the hard work and cooperation of the entire annual day team, especially Dr. Nachiketa Singh, Dr. Nimmi Singh and Dr. Harbans Singh.

Ms. Parminder Kaur Narang
Convener, APDF

25 Years of Service

Dr. Asha Mehta
(Hindi Deptt.)

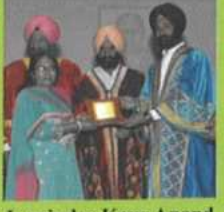
Dr. P.S. Jassal
(Chemistry Deptt.)

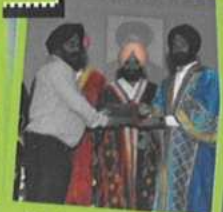
Amarjeet S Gandhi
(Lab Asst. Chemistry)

Jaswant Singh
(Lab Asst. Zoology)

Jaswinder Kaur Anand
(Lab Asst. Botany)

Harbhajan S Bhatia
(Lab Asst. Chemistry)

Surender Pal Singh
(Lab Asst. Chemistry)

Best Employees

S. Jarnail Singh
(Admin Section)

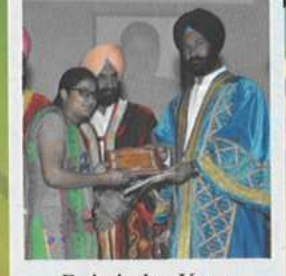
S. Harjeet Singh
(Physics Lab)

Best All Rounder

Palak Rawal
(B. Com (H) III yr)

University Toppers

Rajwinder Kaur
(M.A. Punjabi)

Prachi Jindal
(B.A. (H) Business Economics)

Beyond the Curriculum

Orientation Day

In order to welcome the Batch of 2016-18, the college held an Orientation Programme on 19th July 2016 at the Master Tara Singh Auditorium. *Anhad*: The Divinity Society enchanted the crowd with Shabad recitation. The Event was attended by S.Tarlochan Singh (Chairman, college governing body) and Mr. Kulbhushan Singh Chadha, (Treasurer, college governing body). Principal Dr. Jaswinder Singh welcomed the enthusiastic students, he stated their responsibilities and listed the societies and activities available in the college. It was followed by a detailed discussion of the academic timetable by Dr.P.D. Sharma, and presentations by various art and cultural societies.

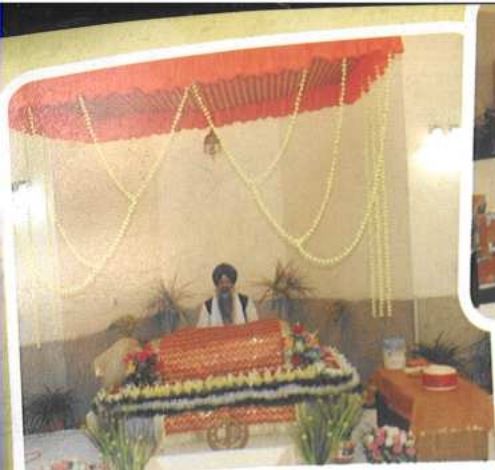

Students Union

"The Best thing about leadership is that you are not a leader, but you have people subscribing to you as a leader."

- The College Students' Union Election was held on the 11th September 2015, along with The Delhi University Student Union (DUSU) Elections. The panel took their Oath at the College Gurudwara on 1st October 2015. The illustrious ceremony was graced by Principal Dr. Jaswinder Singh, Mr. Saikat Ghosh, Advisor, Students' Union and was attended by students and faculty members of the college.
- With student welfare as their topmost priority, the Union worked rigorously in providing a more conducive environment for overall development of the students, by giving them more opportunities and greater support to display their potential, be it in academics, extra-curricular activities or sports.
- They addressed issues faced by differently abled students, providing them specially designed Audio Laptops and reading material, and worked meticulously for providing solutions to the non-availability of translated textbooks.
- They addressed cleanliness issues, and more importantly, carried out efficient integration and distribution of college resources among students.
- The Union also holds the distinction of having organized the College's First Intra-Department Sports Meet **SportsNista'16**, from 3rd - 5th February. Former international hockey goalkeeper Ashok Diwan, an alumni of college inaugurated the event.
- During Lashkara'16 they held a Talent Hunt among other fun-filled competitions exclusively for the differently abled, and also made sure that the academic and ECA societies were able to conduct their events in the desired fashion.

Founder's Day

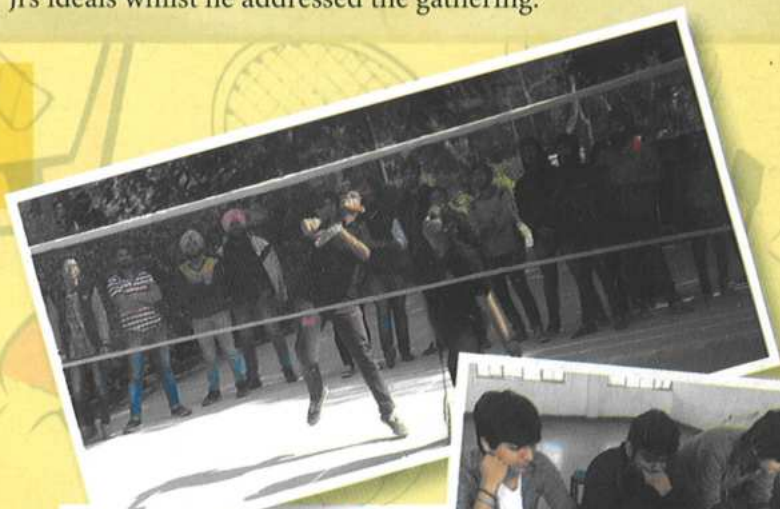
The College celebrated its Founder's Day on 22nd November 2015. The occasion was graced by Bhai Gurman Singh Ji, Bhai Nirmal Singh Ji, and Hazoori Ragi Ji from the Gurudwara Shishganj, Delhi. S.Tarlochan Singh, Chairman, College Governing Body talked about the role of organizations like UNO in protecting human rights nowadays, and how Shri Guru Tegh Bahadur Tegh Ji undertook the same role back in the 16th Century for the cause of Humanity. These ideals have been adopted in the Constitution of India. *Anhad*: The Divinity Society of the college gave a soothing *Shabad* performance. Principal Dr. Jaswinder Singh also talked about Guru Tegh Bahadur Ji's ideals whilst he addressed the gathering.

Sports Nista'16

The Student Union of the College organized a three-day sporting extravaganza, inaugurated on the 3rd February 2016 by our former student, Ashok Diwan the goalkeeper of India's victorious 1975 World Cup winning hockey team and principal Dr. Jaswinder Singh. This event was conceptualised by the President of the Students' Union, Nitesh Rohilla, who highlighted Khalsa College's numerous achievements in Inter-College sports competitions of Delhi University and expressed the desire that college would continue to produce celebrated sports personalities like Ashok Diwan.

The event saw active participation from students of all academic societies/departments of the college in various sports viz., Chess, Volleyball, Badminton and Cricket. After three days of intense competition, Physical Science department emerged winners in Cricket and Chess, Chemistry department in Volleyball and Botany department in badminton (girls) and Commerce Department in Badminton (Boys).

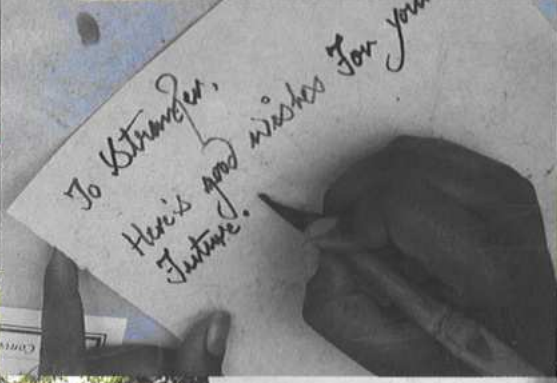
Lashkara 2016

25th February

Day 1

- Amazing race
- Arm Chair
- Battle of The Minds
- Beg Borrow & Steel
- Brain Gym
- Carton of Five Senses
- Creative Writing
- Crossword
- DADS – LOGICA Turn Cort
- Dumbcharade
- Duo-Trio
- Exhibition
- Extempore
- Gully Cricket
- Hindi Sahit Sabha
- I v/s Me
- IPL Smash
- Just a Minute
- Kirtan Competition
- MAD
- Mad Men
- Mela Quiz
- Meraki – English Poetry Recital
- Movie Screening
- Painting Competition
- Pixelife
- Polis Quiz
- Punjabi Quiz Competition
- Resistor Buzzing
- Scavenger Hunt
- Selfie Event
- Spell Bee
- Stage Play
- Startapp-innovative app idea
- Talk with wild photographer
- Treasure Hunt
- Tukbandi – A Battle of Words
- Turn Coat
- Western Solo
- What's Poetry

26th February

Day 2

- Ballon D'or – Lets the games Begin
- BBN
- Conventional Debate
- Creative Art Competition
- Eastern Solo & Eastern Group
- Guest Lecture
- Gully Cricket
- Jodi Maker
- LANisters-LAN gaming
- Maths Quiz
- Messiah
- Mock Stock
- Pictionary
- Play Station Gaming
- Quiz-up
- Sarhana Sports Competition for PWD
- Sarhana Talent Hunt for PWD
- Shabdotsav
- Street Play
- Taboo
- The Godfathers Dilemma
- The Slam Mania
- Vyapaar
- Zoomanji

27th February

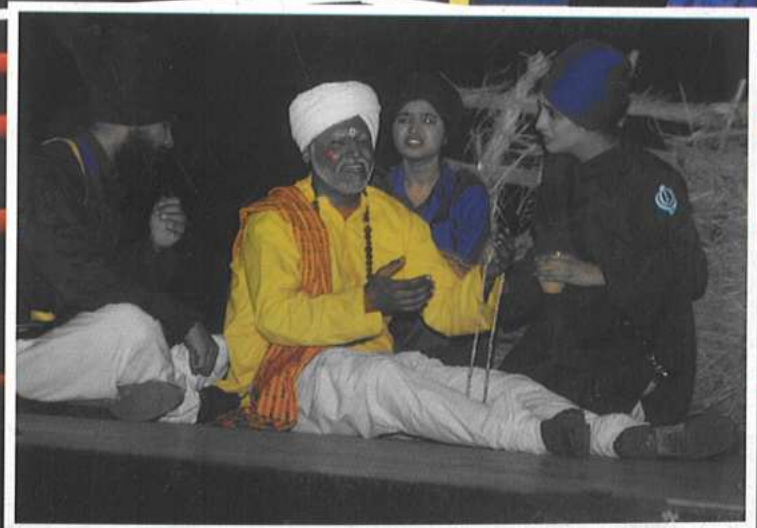
Day 3

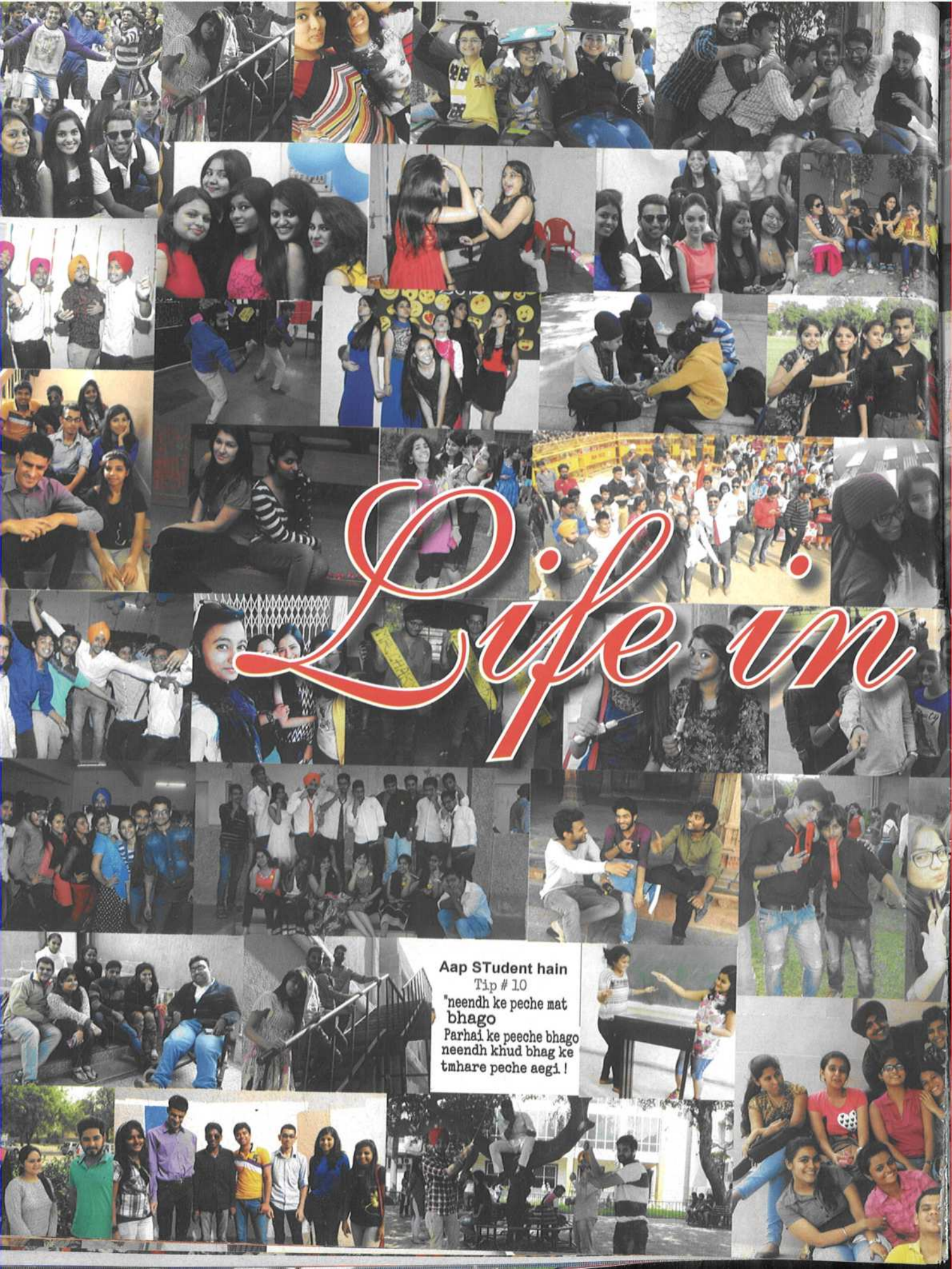
- Folk Dance Competition
- Prize Distribution
- Live Concert by Sharry Mann

Punjabi Play- Bijay Singh

Play "Bikay Singh" based on the novel of renowned modern Punjabi writer Bhai Vir Singh was staged first time by the students of our college under the direction of Gurdeep Sera on 23rd March 2015 at our college auditorium. The play was highly appreciated by everyone including Dr. Mohinder Singh, Director of Bhai Vir Singh Sadan. Seeing the success and the accolades the play had received, it was decided to perform the play for other audiences at GTBIT, Rajouri Garden on 16th Feb 2016 and also at LTG Auditorium, Mandi House on 24th Feb 2016. It was jointly organised by SGTB Khalsa College and Bhai Vir Singh Sahit Sadan. Shri Kuldeep Nayar, renowned journalist and author was the chief guest at the LTG auditorium along with S. Tarlochan Singh, chairman, College Governing Body, S. Kulbhushan Singh Chadha, Treasurer, college governing body, Dr. Mohinder Singh, Director, Bhai Vir Singh Sadan and other dignitaries.

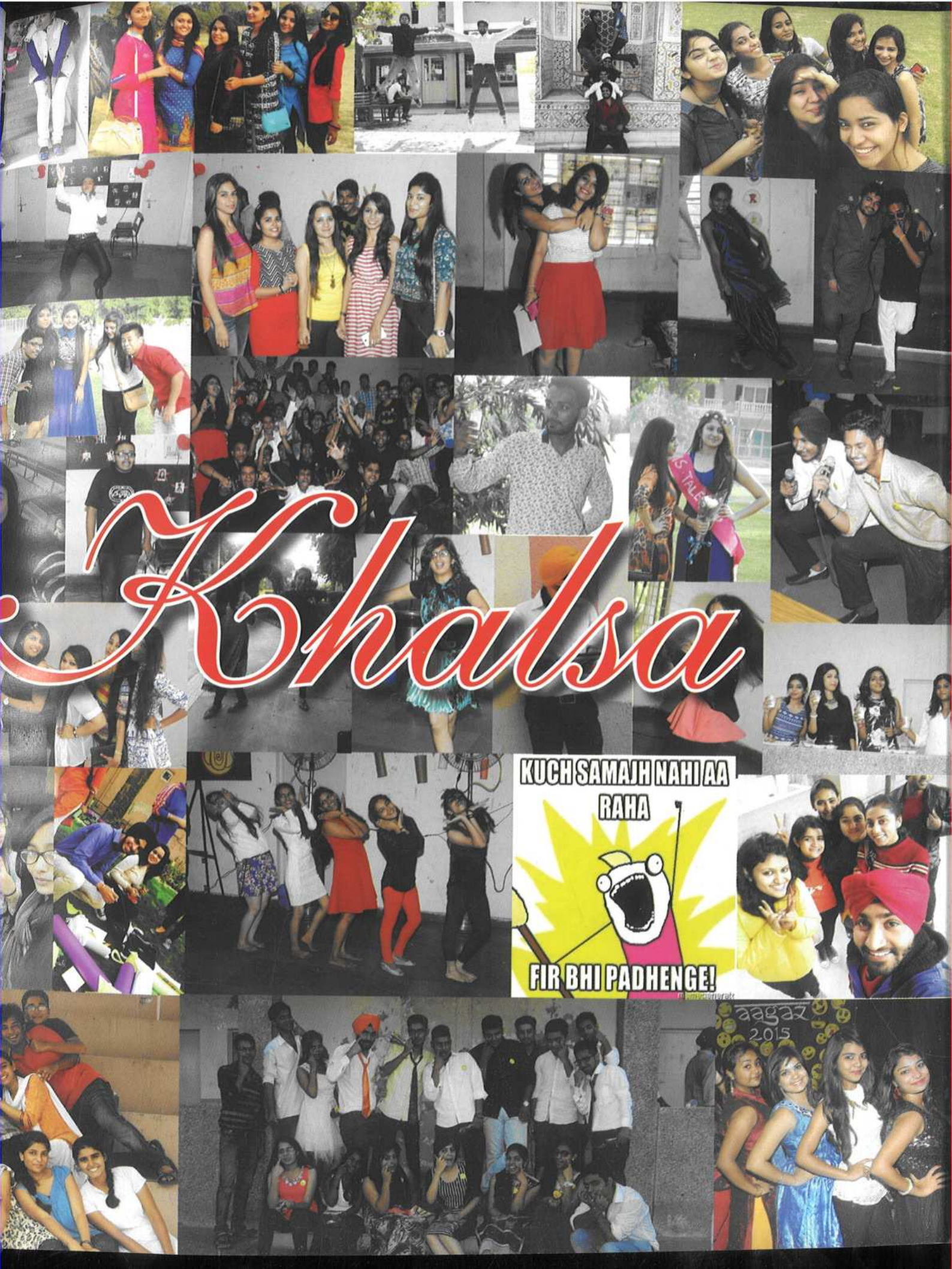

Life in

Aap Student hain
Tip # 10
"neendh ke peche mat
bhago
Parhai ke peeche bhago
neendh khud bhag ke
tmhare peche aegi !

Khalisa

KUCH SAMAJH NAHI AA
RAHA
FIR BHI PADHENGEE!

agaaz
2015

- The new look, spacious staff room of our College now has a neat, clean and well maintained, pantry along with new crockery and cutlery.
- A wide range of comestibles like, green tea, tomato soup, coffee bean grinder, lemon grass tea along with some dry snacks are available for staff members during this academic year.
- The spacious pantry has been revamped and is kept spick and span by Mrs. Beena Mattu, who has been working in the college since June 2015. She is an industrious 37 year old lady who worked for the Railway Ministry before joining the college.
- The staff association organised three well planned and separate functions to bid farewell to our senior colleagues- Dr. HV Jhamb (Department of Commerce), Dr. IK Sethi (Department of Botany) and Dr. Laxmi Narula (Department of Zoology). Dr. Jhamb's farewell party was attended by over a dozen retired teachers---inviting them was a new initiative which was welcomed by all.
- The Staff Association gave constant support to DUTA in their bid to ensure re-employment of ad hoc teachers and other specific problems of the teaching community. A general body meeting was held in the College Staff Room on 22nd January 2016 regarding the 7th Pay Commission and was addressed by DUTA president Dr. Nandita Narian.

CHAIRPERSON
Dr. Charanjit Singh Sachdev

SECRETARY
Dr. Satish Verma.

VICE CHAIRPERSON
Dr. Gurinder Singh

TREASURAR
Dr. Nimmi Singh

EXECUTIVE MEMBERS
Dr. Nagesh Nath Das
Dr. Manoj Kumar Nimesh
Dr. Gurvinder Kaur
Dr. Amanpreet Singh
Dr. Kuldeep Kaur Pahwa
Dr. Pratibha (Ex- Official)

**TEACHER REPRESENTATIVES,
COLLEGE GOVERNING BODY**
Dr. Komal Kamra
Ms. Mansi Bansal

Administrative Staff Association

Lab-Staff Welfare Association

Administrative Section

Laadli Media Award

Recipients : Dr. Smita Mishra, Nachiketa Singh & Dharmendra Singh

Event : Popular First : The Laadli Media & Advertising award for Gender Sensitivity 2014-15 (Eastern & Northern Region) on March 17, 2016

Lest We Forget

Dr. Jhamb (Associate Professor, Dept. of Commerce - 18 Aug. 1971- 1st October 2015)

Dr. Jhamb redefined hard work, dedication, and versatility for the entire teaching fraternity. His colleagues say that their '*Crisis Manager*' could teach almost anything related to his domain of study, and was driven by a quest for knowledge. This can be best understood by how he once engrossed himself in learning Computer technique and Software to teach a paper which had its Applications, even though, he was a distinguished Commerce professor. He was deeply concerned about the present education system's inability to produce knowledgeable individuals rather than '*High-Scoring meritorious students*', and also about the depleting dedication and interest among students. He subscribed to teaching methods which were gripping, and were appreciated by his students and also served the long term perspective of Education. An unassuming but diligent teacher he was known for his punctuality, active involvement in college affairs and had the rare ability to inter-act with all his colleagues. He functioned as bursar of the College and served with distinction in several college committees with aplomb. Over the years he was a friend, philosopher and guide for generations of Khalsa College students.

Dr. Inderjeet K. Sethi (Assoc. prof. – Dept. of Botany-29 July 1975-31 Dec. 2015)

A versatile teacher, good scholar, meticulous organiser and a visionary, Dr. IK Sethi will be sorely missed not only by the Botany Department but by all of us. During her 40 year tenure she served College in more ways than one. She set new landmarks as convener of the Annual Day function and Students Welfare Committee. She also started the concept of a small function for distribution of cheques to the means cum merit students, who are honoured annually by the Student's Welfare Committee. She also became the first woman to serve as Principal of the College for a few days in the absence of Dr. Jaswinder Singh. She joined College more by accident than design. In the summer of 1975 she was on a holiday in Dharamshalla, when her sister fell down and fractured her leg. Inderjeet accompanied her sister back to Delhi. Her return was fortunate because as she reached Delhi, her friend and later colleague Gavinder Kaur told her that College was holding interviews for vacancies in the Botany Department. She submitted her papers, got called for an interview and was selected. She had a major involvement in the college activities. She also arranged a NGO to re-cycle waste paper in College before retiring from work.

Dr. Laxmi Narula (Assoc. Prof., Dept. of Zoology – 12 Aug. 1978-30 November 2015)

The soft-spoken, scholarly and amiable teacher of Zoology was admired by her students and colleagues. She had a versatile personality and was involved in several activities of the college like, examinations, Students Welfare Committee and the Zoology Society. Meticulous and organised in her work she had the remarkable ability to work for long hours and always with a smile on her face. Courteous and punctual, she excelled in her subject and also could coordinate with people of different departments with regard to work of college. We will always miss her gracious presence in College.

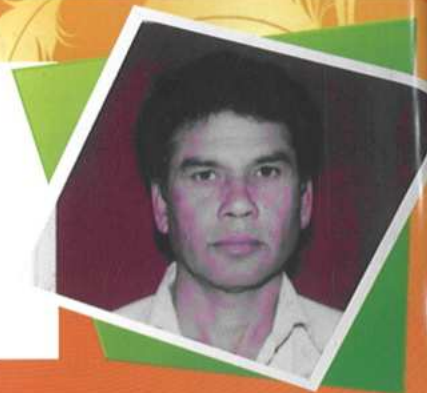

Mr. Surjeet Singh Bal (Lab Asst., Physics Dept. - 10th September 1973- 31st May 2015)

The '*Gurbani Pundit*' was the department's most honest, punctual and effective personality till date. His colleagues say that he had a very pure and compassionate heart, and was always ready to help them during their turbulent phase in the workplace or their personal lives, both emotionally and financially. His sense of being economical and his fearlessness are something that his colleagues miss the most. His students remember him as their 'Project Messiah' who was always there for them with all his resources, knowledge and enterprise to what could have otherwise turned into a troublesome venture. His role as the President of the Non-Teaching Association was highly appreciable. He continues to be one of the remarkable and respected faculty in his department.

Jai Kishen (Staff, Administration & Housekeeping - 12th Oct 1976 – 30th June 2015)

His Colleagues called him the '*All-Rounder*' of the administration and housekeeping department because of his efficient work. He had the ability to manage electricity and sanitary issues, along with student affairs all alone. He is by far one of the most soft-spoken, resourceful and diligent person at the office, always at the beck and call. His effective leadership, management skills, sense of responsibility, dedication and conviction are some of the significant traits that he possessed.

Obituaries

S. G.S. Randhawa the sixth and longest serving Principal of SGTB Khalsa College, died on 29 August 2015 at the age of 89 at his residence in Chandigarh. He served as Principal from 1971 till 1988. During his tenure, College shifted from its original location in Dev Nagar to its current premises in the North Campus.

The College faculty was like a large family for GS Randhawa. In times of personal distress he was always around and went out of the way to offer solace and comfort. A patriarch, he was a father figure to his students and younger colleagues.

After leaving College he served as Vice-Chancellor of Guru Nanak Dev University, Amritsar.

Mr. Kewal Singh Randhawa (3rd January 1961- 27th October 2015)

Mr. Kewal Singh Randhawa, Lab Assistant, Dept of Physics, left this world on 27 October 2015. The teaching staff and non-teaching staff greatly regretted the loss of a dedicated and diligent man who served our college for 32 years. He was known for his sartorial elegance and always wore matching clothes. We shall miss his ever-smiling nature. He joined the institution way back in 27th November 1983. For generations of students of physics he was also a mentor and a Councillor, who always managed to bring a smile on their faces. He gave them the courage to cope with the toughest of situations with optimism. The Faculty of the institution would remember him as a diligent, hardworking, honest and caring individual. College shall remember this kind soul as someone who rendered his services to the institution with incomparable dedication. He did his best to preserve the integrity and reputation of this institution.

S. Rajinder Singh

S. V. T. Singh

GARDENING COMMITTEE

The Student's Welfare Society

The Society promotes academic standards by providing financial assistance on the means-cum-merit basis. This year, 113 students were selected after interviews on the basis of their academic performance and financial requirements. An amount of Rs. 4.3 lakhs was disbursed in the first week of December 2015. The function to disperse stipends was organised in April 2016. Besides other awards the following special awards were given:

1. Sharda Trivedi memorial scholarship was awarded to four students, Rashmi B.Sc(H) Botany III yr, Saurav Tanwar B.Sc (H) Chemistry III yr, Manpreet Kaur B. Tech Computer Science III yr., and Manisha, B.Sc (H) Maths III yr,
2. Ranjit Kaur Dham memorial scholarship was awarded to Vani Malik BA (H) Economics III year and Simran Kaur, B.Com (Prog) II year
3. Smitha Menon Memorial Award was awarded to Charu Lakra, BA (H) English III year.
4. Harpreet Singh and Gagandeep Singh memorial awards were given to B. Umesh Kumar. B.Sc (H) Physics III year and Shubham Gupta B. Tech Electronics III year.
5. Kulwant Kaur memorial scholarship was given to Harleen Kaur Deol , B.Com (H) II year.
6. Rattan Singh memorial scholarship was awarded to Brij Mohan Pahwa, BA (H) Pol. Sc III year

Dr. Gurmeet Kaur

(Convenor, Students Welfare Society)

MATA GUJRI LIBRARY

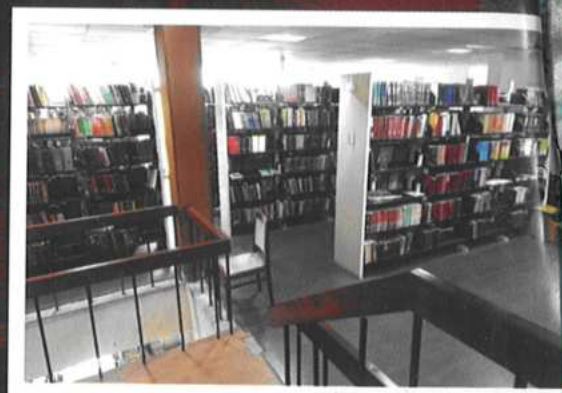
College Library possesses the rare and finest collection of reading material for readers. The Annual General Budget of the Library is about Rs. 18,10,000/-. It is equipped with 1,30,000 books of all disciplines which are catering to the academic needs of not only 3000 students and faculty members of the college but also many research scholars and academicians from Delhi University. It has started subscribing some of the new journals & Magazines.

The Library is fully automated, facilities like searching, Issue/Return of Books are computerized. Library Membership cum College Identity Card is prepared in the Library in machine readable form. It has a fully air-conditioned Reading Room which accommodated 150 members with a separate section for teaching staff. There is also a provision of Internet facility in the Reading Room. 16 CCTV cameras along with control system installed in the library to monitor the activities of students to maintain the discipline and eye check on whole library.

SGTB Khalsa College Library organised an Information Literacy programme & N-List (INFLIBNET) on awareness of existing e-Resources & Searching Techniques in collaboration with DU on January 12, 2016. Around 150 students and 25 teachers participated in the programme. The workshop was conducted by Dr. Rajesh Singh (Deputy Librarian, DU).

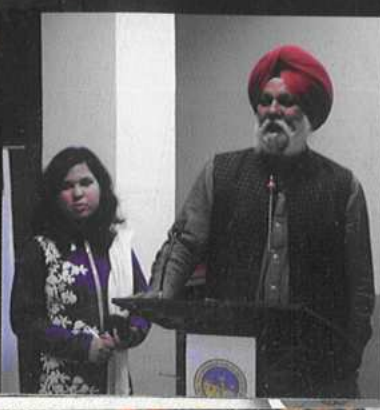
Program objectives were:

- To acquaint the users with the power of Internet.
- To provide an indication as to what is there on Internet related to their course of study;
- To show how web resources could be of immense use in their academic pursuit and research;
- To show the usefulness of various multimedia resources on web related on to their syllabi.
- To describe specific features of various data bases being subscribed by DULS
- To promote the use of subscribed databases in academics and research.
- To acquaint the users with the use of various search techniques to retrieve relevant information.
- To recognize the need for information, and to evaluate, organize, interpret, and communicate information in all its formats.

At the end of the programme participants were given a well-designed feed-back form. The effectiveness and success of the entire workshop is well reflected in these feedbacks and thus has emerged as the most important aspect of the workshop.

(Jaspal Singh)
Professional Assistant

AAKRITI - The Zoological Society

Aakriti, the Zoological society of SGTB Khalsa College organised various events under the Science Setu Program instituted by the National Institute of Immunology, Delhi. (See page No. 23)

1. Aakriti conducted its annual fest, **Zoonlogos**, on the 25th and 26th Feb 2016 in the Department of Zoology. During these two days various events were organised viz. Pixelife, Spell Bee, Debate (I Vs Me), Zoologique (Quiz), and Zoomanji (Clue hunt).
2. Dr Alan Warren, Senior Scientist, Natural History Museum, London, delivered a lecture entitled "**Origin and Evolution of Eucaryotes**" on 02 March 2016 to an enthusiastic gathering of biosciences faculty and students.
3. A National Symposium was held at Deshbandhu college, DU about the concerns and awareness of reproductive health in India. Various competitions like skit, poster making and slogan making took place over there. Divpreet Kaur of II year got the best prize in on-the-spot poster making competition.

Jeepinder Jeet Kaur
Incharge

AAVRITII - The Electronics Society

The society started its academic year 2015-16 with the election of bearers:

Simrat Singh Walia (President), Thaneshwar Chakrawarti (Vice - President), Raksha Dubey (Secretary), Jasleen Kaur Malhotra (Joint Secretary), Khushal Kapoor (Treasurer), Anmol Gaur (Treasurer).

During the academic session the department organised various programmes like:-

- Workshop on Embedded Systems,
- MATLAB by 3ST Technology,
- A session by Professor C.V. Lu from National Tsing Hua University, Taiwan
- A lecture on Cyber Security by AIWEFA (All India Women's Education Fund Association) and GOOGLE.
- During the annual fest 'LASHKARA' 2K16 the society organised various events like Resistor Buzzing, Eye-Spy and Musical Chairs.

Dr. Poonam Bedi.
Convener Electronics Department

CATENATION - The Chemistry Society

The annual catenation program was held on 30th September. There was **Shabad** recitation followed by an introduction of the team members. The chief guest for that day was Dr. J. M. Khurana (Dean, Students' Welfare & Prof. Dept. of Chemistry, DU), gave a lecture on "**Food and Nutrition**" which was very informative and could be followed in daily routine too.

The chemistry society had the following events during the annual college fest:

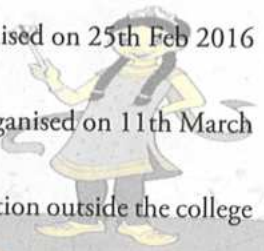
- Ghamashan - The debate on the climate change and what is the role of chemistry in climate change and how to resolve the climatic problems using chemistry.
- Fun in the lab - A set of experiments were conducted by the students in the lab where different magic tricks were shown. The ultimate aim was to show that every magic trick required principles of chemistry.
- Quizinium - The quiz was linked with WhatsApp emoticons in which a player had to find logic and pattern so that the answer to that puzzle is related to chemistry.
- Chemcross - A chemistry crossword.

PUNJABI Sahit Sabha

- The year was started with the successful conduct of office bearers: Heena (President); Mukesh Singh (Vice-President); Gagandeep Kaur (Secretary); Satnam Singh (Treasurer).
- A career Counselling session was conducted on 9th October for the students
- An Inter-college Quiz competition was organised on 25th Feb 2016 during the Annual fest **Lashkara**.
- An inter-college paper reading session was organised on 11th March on the topic 'Baba Banda Singh Bahadur'.
- Our Students participated in various competition outside the college and bring Laurence.

I am a Daughter, a Princess I am

I am a Singh - So Brave and Strong

COMSOC - The Commerce Society

The society organized two programs this two-day event organized by the Commerce Society of SGTB Khalsa College in association with AIESEC. The event consisted of *"The Real Deal"* which provided the participants with a platform to be a CEO of a company for a day. The event also had speakers which included CA Raj Chawla, Kanu Priya Sekhri, an alumni of IIM-Bangalore, Pulkit Shrivastava, Head of External Communications, Dish TV and Praveen Narang, a senior member of ICAI. The speakers talked about entrepreneurship, leadership and the corporate world and manifest that ideas transcend only with determination, resilience and hard work.

Cultural Exchange Program- Students of Commerce along with the students of business economics of SGTB Khalsa College in collaboration with Management and Science University, Malaysia conducted a Cultural Exchange Programme wherein 38 representatives from Malaysia and 15 representatives from Commerce and BBE participated. It was a very interactive event where the crux of discussions was mainly about import/export.

The Commerce Society organised its annual fest Comzone 2016 - 25th and 26th February as follows :

- **Mock- Stock** involved spending, investing, rigging, disinvesting, earning, and learning about the stock market through share transactions to earn higher profits. It was conducted in association with the Bombay Stock Exchange (BSE) to give the participants a practical exposure.
- **The Amazing Race** was all about participants travelling to various places in and around North- Campus to do different creative activities designed by the members and solve clues to reach their final target without getting eliminated.
- **Battle of thrones** attracted all the followers of Game Of Thrones, Spectra Smith judged the power of words among its participants through word- play, taboo and i-sketch.
- **Ballon D'or**, was an event for the crazy football fans who showed some skills of their own for the game. It was followed by **Vyapar**, an event that tested the marketing, selling, bargaining and advertising skills of the participants through the most interesting activities possible.
- **Wakeelgiri** was for all the people who had knowledge of the law, an aptitude to judge the right and wrong and the qualities to convince and win over an argument.
- **Tele- Little** was the place for all people who have been stuck to their television sets to an extent that they could plan out a series themselves.

Pranshu Agarwal
President

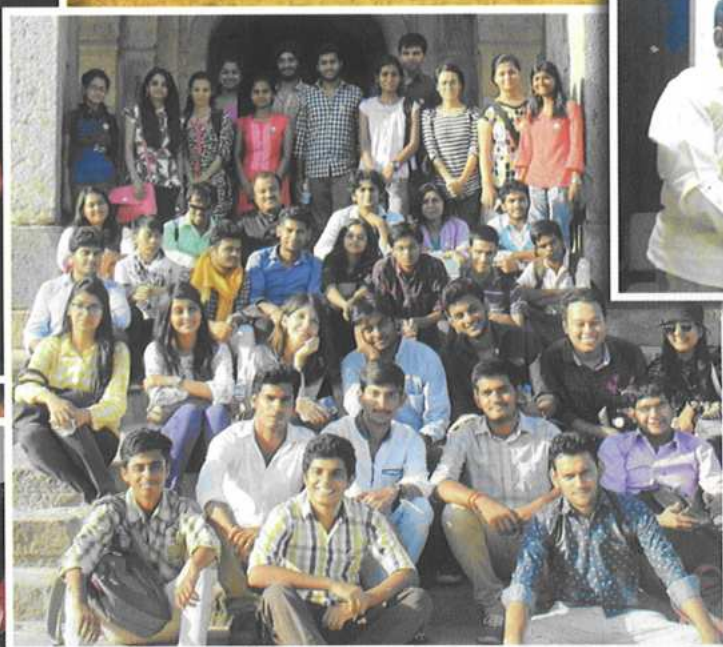

DĀSTAAN: The History Society

- The society undertook a successful, Heritage Walk to Mehrauli Archaeological Park, a complex that houses some of the finest specimens of architectural marvels ranging from the early Sultanate to the later Mughal period, led by the Convenor Dr Asad Ahmad and three other members of the department. We also prepared a Heritage Walk movie *"That Thing in History"*, wherein, the students, society office bearers and faculty shared their experiences and emphasized the need of the heritage walk. Movie was premiered in the seminar hall.
- On 10th Oct, 2015, Society organized an academic talk cum seminar titled *"Zafar Mahal Revisited"* by Dr Amita Paliwal, a Teen Murti Fellow and J.S. Grewal Prize Awardee. The talk was organized to raise a concern on historically prestigious but lesser-known monument, Zafar Mahal. Dr Paliwal offered insights into the structure, architectural style and its influences, history of construction of the monument and social and cultural aspects of the time.
- The society also kept alive the tradition of the highly renowned wall magazine **"Bayaan-e-Dāstaan"** by publishing its third and fourth edition on the themes 'History and Historians' and 'Contemporary Issues' aiming to engage students in academic activities and giving them room for their intellectual cravings.
- The department organized the one day historical trip to architecturally rich city of Agra and Fatehpur Sikri on 5th and 6th of March.
- To bring a change in the monotonous way of learning Dastaan has also organized a cultural show with an intellectual backdrop on 8th March titled *'Anti-imperialist legacy of IPTA songs'* by Sumangla Damodaran.

This academic year the activities started with the successful conduct of elections of office bearers: Amrita Queen (President), Harendra Gautam (Vice- President), Aakarshan (Secretary), Harnoor Kaur (Treasurer), Saptaparno Ghosh(Joint Secretary) and Kriti Arora(Joint Secretary).

ECOTRYST - The Economics Society

ANNUAL ECONOMICS CONCLAVE, 2015- This event was organised on October 28, 2015. It had a panel discussion on the subject, 'Global Economic Scenario: Lessons and Opportunities for India'. The event was chaired by a distinguished panel of speakers consisting of **Dr. Sunil Kanwar, Ms. Bidisha Ganguly, Dr. Madhu Vij, Mr. Kashyap Deorah and Mr. Asit Singh.**

HOW TO EARN FROM YOUR IDEA- Ecotryst, in association with The Pearl Academy, hosted a seminar on the topic, 'How to earn from your idea'. The seminar focused on what is the main ingredient for becoming an entrepreneur. Finally, the seminar was concluded with an interactive session in order to be relevant to personal ambitions of the students.

ANNUAL ECONOMICS FEST 2016 which was held on 25th and 26th February showcased the following events:-

- **MOCKSTOCK-** Ecotryst and comsoc organised this event in association with the Bombay Stock Exchange, on 25th Feb 2016. Surviving the frenzy in the market of bulls and bears, the participants gambled with uncertainties to escape the Sword of Damocles, simulating the vices and virtues of real time trading.
- **THE MESSIAH-** The game was based on capturing the Joker, who was on a trail to ransack the city's firms, evading arrest with his wits that kept the players on their toes. Planning, plotting and making the move within a speck of time was the way forward.
- **M.A.D (Marketing And Designing)-** The event had a mix of creativity and persuasion skills. The members of the team had to create a product out of waste and then create an advertisement.
- **BATTLE OF THE MINDS-** The event required a blend of intellectual skills of the person to answer the questions. With over four rounds ranging from MCQ, audio and visual identification to rapid fire, the event covered multiple aspects of our world from general knowledge to movies and songs.
- **THE GODFATHER'S DILEMMA-** The event gave people to play with their fantasies of being the mightiest of all. It brought a mix of all vices that make up a rogue hotshot. The event had 3 rounds ranging from giving theories to a murder case to bidding to solving a crisis situation.
- **GULLY CRICKET-** Ecotryst, in unison with the Students Union of SGTB Khalsa College, organised Gully Cricket during the 2-day span of the Annual Economics Festival. Entries filled well before time.

Poornima Uppal
(Vice President)

ENGLISH Literary Society

Travel Narratives by Arup K Chatterjee— facets of travel and travails of narratives were introduced and interacted with. Students were shown several art pieces on projector and made to question the boundaries of imagined travels and its narratives. The goal of the workshop was to make students deconstruct the concept of traditional travel and find newer windows of the same. At the end of the workshop participants were able to locate signs of such travelled-structures which are positioned across the globe.

Classical World of Homer by Sunil Dua, assistant Professor, Dept. of English, Hindu College - to elucidate more on Greek epic poet, Dua magnified momentum of Iliad and Odyssey along with the reflections in Plato's Republic. While he has been called the first father of tragedies, the talk concerned students about specifics of Indo-Proto-European language traces in Homer and its implications.

Workshop on plagiarism- The faculty of English department held an effective workshop on 1st February 2016 the increasing strictness on plagiarism in tests and assignments. This influential talk brought in the impact of building new and original ideas amongst students. The talk also included advice and counsels for the final year students to choose their respective warranted careers. This proved to be of great assistance for the super seniors of the department.

The department fest: BEYOND WORDS- The event started with a bang at this year's college annual fest. The first day kick-started with creative writing on issues like self and the selfie and citylights where brilliant insightful essays were penned. Next was the film screening of Margherita with a straw followed by interactive session with one of the actors, Kuljeet Singh and Dr. Sati of KMC regarding disability and sexuality. The second day started with on the spot video making completion followed by 100 point quiz where we got an overwhelming response by students of various colleges.

Dr. Debatri Dhar from the University of Michigan, Ann Arbor came for a talk on the complex relationship between Gender, Culture and Globalisation. She discussed how culture can serve as a route for opening new dialogues on gender, and how looking at it through the lens of globalisation adds new meanings to the discourse. She also read excerpts from her novel 'The Courtesans of Karim Street' which has the same thematic concerns. The talk was followed by a discussion and in the end she signed copies of her novel.

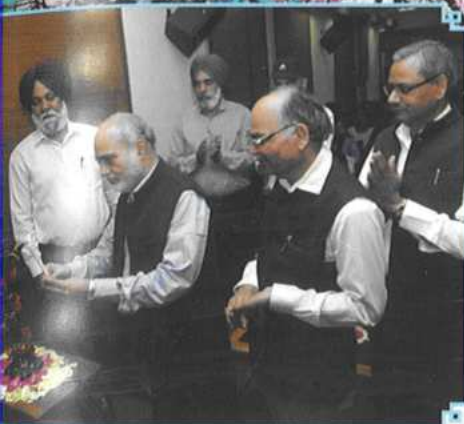
English
&
My Khalsa
Editorial Board

HINDI Sahitya Sabha

- The Academic Society organized various events celebrating the richness of Hindi Literature. The inaugural event on 21st August, was the Intra-College Poetry Competition which witnessed a massive turnout.
- On 29th August 2015, the Annual Freshers' Party, the Official Logo of the Society was inaugurated, exclusively designed by the 2nd and 3rd year students of the Department.
- Teacher's Day was celebrated on 3rd September 2015
- *Meri Baat* was organized on 3rd November : followed by : '*DeepUtsav*', a pre-Diwali symposium.
- They also conducted an Inter-College Creative Writing and Quiz Competition at College Fest : Lashkara'16
- Post-Lashkara, the society organized the much appreciated Event : "*VasantUtsav Vyakhyannmala*" : A talk on Medieval Literature in the Contemporary Context, the discussion was moderated by Prof. Harimohan Sharma, which had in attendance eminent professors of the University viz., Dr. Anil Rai and Dr. K.N. Tewari who enlightened the students with their lecture on '*Kabir*' and '*Status of Medieval Women*' respectively.

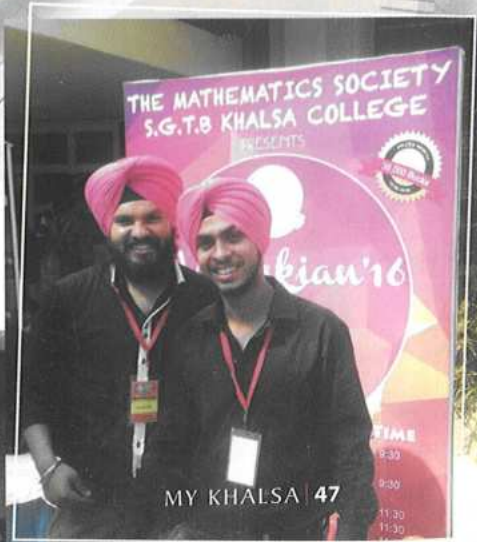

Hindi Editorial Board

WRONSKIAN - The Mathematics Society

- The Mathematics Society of our college organized a seminar on "*Sensitivity Analysis of Linear Programming Problems*", conducted by **Dr. Satish Verma**, on the use of Linear Programming in Industrial and Agricultural fields.
- The society organized its departmental fest "*Wronskian'16*" during the college annual fest. '*Battle of brains*', '*Tambola*' and '*Fifa 16*' were some events conducted. An active participation of more than 250 people was recorded.
- A field trip of thirty students & department teachers was organized to **Yamuna Biodiversity Park**. The scientists made the students aware of environment deterioration and provided alternative ways to make earth a less polluted planet.

POLIS - The Political Science Society

Students of political science actively participated in various youth conferences at **National level- Jaipur youth parliament, mock Indian parliament, IIM Indore MUN, Amity University MUN** & organized the Department's annual fest **VAKTAVYA' 2016**, on 25th and 26th February 2016. The events organized during the two-day extravaganza are as follows:-

- The quiz competition on **International Relations** saw an enthusiastic participation from various colleges.
- The department's exhibition- **Enfoque**- drew a huge audience and was highly appreciated by the student and faculty community of the college.
- In addition to academically-themed events, several fun activities were organized such as **Scavenger's Hunt- Trace the Untraceable**- which saw the highest participation amongst all the events of the fest.

An audio visual presentation of a documentary on Syrian Conflict and contemporary international politics was held in the college followed by discussion with faculty members of the department in the month of March.

PRAKRITI - The Botanical Society

- Organised the inaugural function on 20th Aug 2015, Prof. Anand Prakash (Head, Psychology Department, DU) delivered a lecture on "*Psychology and Youth*", followed by a lively discussion.
- Poster making competition on Ozone Day, September 16 and prizes were given to the best three posters.
- A visit to Department of Botany, DU was organised in October for the students to familiarise them with the advanced techniques of Cell Biology. A brief demonstration was given on Ultra Microtomy using glass knives, Transmission Electron Microscope, Scanning Electron Microscope and Fluorescence Microscope.
- A lecture by Dr. Alka Chawla, Law Faculty, DU was delivered on "*Intellectual Property Rights*".
- An interactive session by Mrs Kamna Mishra, Co-ordinator from Resilience Global Centre, Vivekanand College, DU was held on '*Personality Grooming and Communication skills*'.
- GARDENIA'16 in which competitions like Carton of 5 Senses, Botanical Crossword, Plant Hunt and Dumb Charade Botanical Dress Competition where students walked the ramp dressed in unique botanical attires.

RAAH - The Business Economics Society

- On 29 Sept., 2015, the Department hosted a seminar with 38 exchange students from Malaysia who visited India to learn about its culture, tradition, food, heritage and economy.
- On 6 Oct. 2015, the students invited members from Delhi One Toastmasters Club to introduce the students and faculty alike, to the Toastmasters Community.
- In an Association with Prowisdom Growth Pvt. Ltd, RAAH organised two seminars focused on the learning needs of its students which are as follows:
 - The first seminar, held on 9 Oct. interactive session with Mr Deepak Mehra an investment banker from Dubai.
 - The second seminar was held on 3 Nov. where Mr Vineet Bansal and Ms Geetanjali talked about Resume Writing and Soft Skills Development and answered all of the students' queries.
- On 19 Jan. the Department co-hosted an Interactive Session from CPA Australia with the Commerce Department where Dr. AJ Purcell, Chief Auditor, CPA Australia addressed the gathering on the topic, "*A Behavioural Reflection on Fraud and Corruption: Lessons Learned and the Mistakes Made*".
- The society organised and attended two seminars. First was a seminar on *Higher Studies Abroad* hosted by IMS Coaching Institute on 23 Feb. The faculty of IMS gave some spectacular insights into how to crack tests like GMAT, GRE, TOEFL and get into the schools of one's choice. The second seminar was on *Quantitative Section in Aptitude Tests*, conducted by TIME Coaching Institute, where a counsellor helped the students overcome their fear of the quantitative section.
- The society's Annual Business Festival- Perspica, was a two-day event held on 25th and 26th of February as a part of the Annual Festival of the college, Lashkara. There were eight exhilarating events namely Taboo, IPL Smash, The Big Brand Theory, The Quiz that must not be Named, Moriarty's Nemesis, La Quizzerria, Mad Men and Bima Bachat Nivesh.

REVEL - The B.A. Programme Society

The society had following events during Annual college fest *Lashkara'16* :

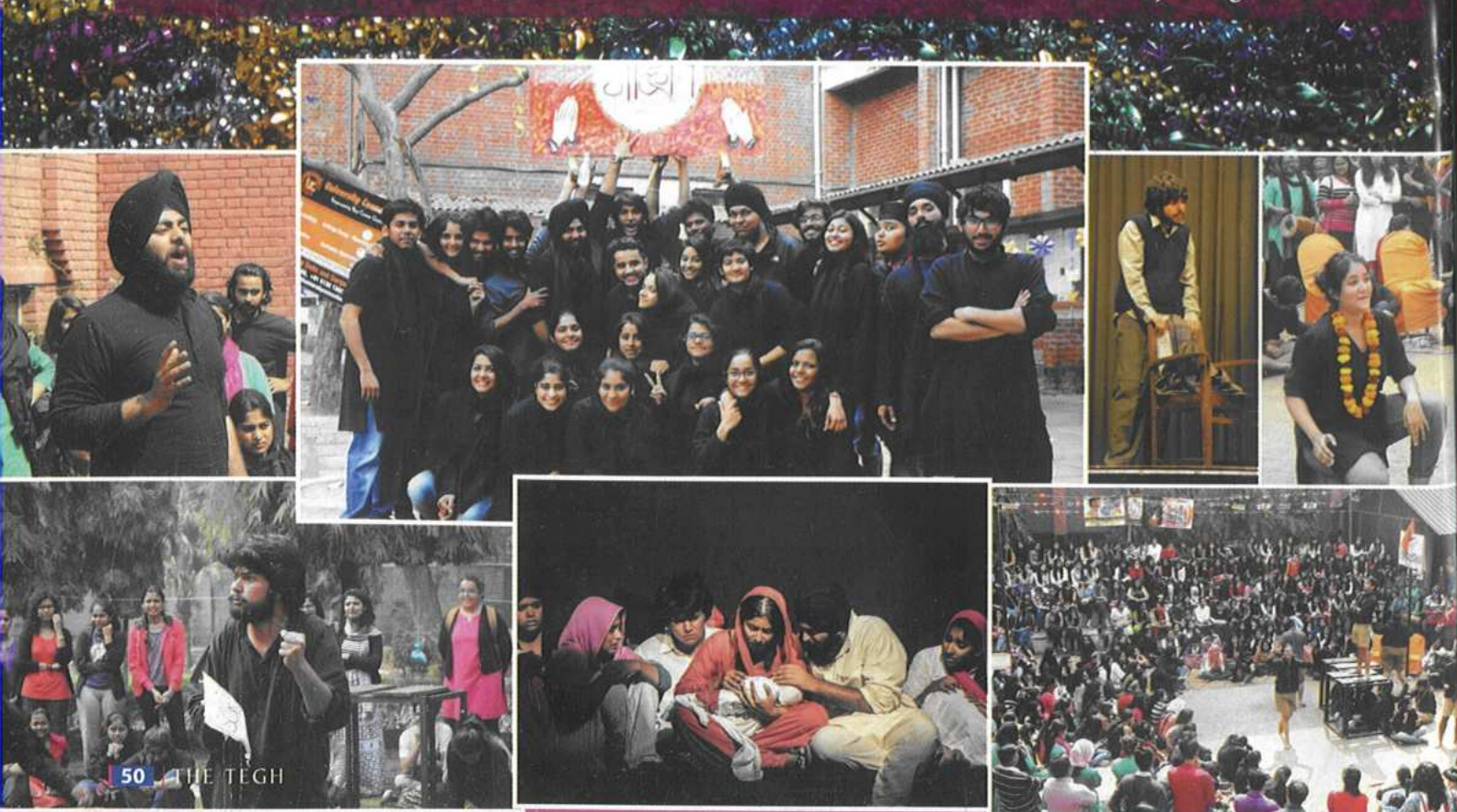
- Beg, Borrow & Steal
- Selfie Events
- Just A Minute

ANKUR-The Theatre Society

- Ankur started the session 2015-16 with a new street production *Zero Period*, which questioned the rigid orthodoxy of the Education System and was performed on the day of orientation at nukkad on 23rd July 2015.
- Ankur made over eight productions this year. The team began its winning streak by producing its first street play, *With You, For You, Always*, detailing the irony of the plight of women and the insensitive and ill-logical statements made to explain their lack of safety. It was performed on 8th September for an intra-university event organised by the Delhi Police and bagged the first position. Ankur also made a play on sanitation along with the Delhi Police.
- With this fresh wave of encouragement, the team after a break of two years started working on its Annual Production, *Gulzar Gali*, based on the short stories and poems of Gulzar Sahib, directed by Sarabhjot Singh and Vipin Pokhriyal and was assisted by Abhinav Kakar.
- On 1 Jan. 2016 we hosted a seminar for the Freedom Theatre Group- a theatre group from Palestine in collaboration with Jan Natya Manch. It was for the first time that a theatre group went international to discuss theatre worldwide.
- The process of making the in-house production started by the end of December. Ankur picked up Shankar Shesh's *FANDI* for its stage production, set in Delhi in 1969, it questions the much-neglected topic of euthanasia. The director Aditya Malik used minimal stage and technical design and focused on keeping the production as real.
- For street production, the team responded to the allegations that was put on the society the previous year. The production, *UNTITLED* was based on freedom of speech & directed by Sarabhjot Singh assisted by Aastha Narang.
- Ankur also performed '*Aathvan Fera*' at Rahgiri by Ammucare, discussing Thalassemia and its prevention.
- The team, after performing its street play at the National School of Drama, was invited to perform at SEHMAT-the Safdar Hashmi Memorial Trust and it was the only theatre group from the entire country to perform on 12 April at the Safdar Memorial.
- Our Annual Theatre Festival, Pratyaksh was organised on 25th and 26th February and saw participation from the best of the Stage and Street Plays of the University Circuit. Post play discussions were conducted by Ms Vandana Vashisht, Ravidra Tripathy(theatre critic) and Mr Ullas Samrat (Ankur alumnus).

Sarabhjot Singh (President)

Kirtan Team Participated in :

- 40th Gurbani Kirtan competition at Mata Sundri College, 8th Oct.
- Secured 3rd position in Kirtan competition held at Gurudwara Singh Sabha GK-2 in the memory of Sant Singh ji Maskeen on 13th December.
- Secured I position at SGGGS College of Commerce on 21st Jan.
- Secured I position at Sri Guru Nanak Dev Khalsa College on 17th Feb.

Performed in various activities :

- 21st September in Seminar on Remembering Indo-Pak war 1965.
- 1st October Oath Taking ceremony at college Gurudwara Sahib.
- 14th December 2015 on Founder's day celebration of college
- 16th December 2015 in Nagar Kirtan on the Martyrdom day of ninth guru Guru Tegh Bahadur Sahib Ji .
- 10th Jan. in Nagar Kirtan - Prakash Purab of Sri Guru Gobind Singh Ji.
- Kirtan competition on 25th February and Turban tying competition on 26th February on the college annual fest Lashkara.
- 2nd March in the 'Walk of Hope' event &
- 3rd March in National symposium and workshop on Crime Scene Management organised by Forensic Science Unit.

Society also went to its Annual trip to Takhat Sri Anandpur sahib.

The society also consist a Gatka Team Named "*Tegh Sikh Martial Art Academy*".

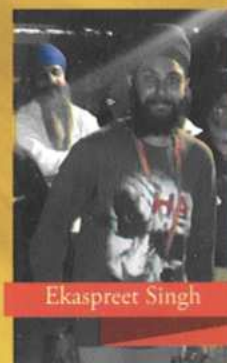
Participation & won prizes in :

- Inter-University Competition, 8 & 9, Feb. 2016 at Punjabi University Patiala. Jaskirat Kaur won Bronze medal in the Individual fight.
- Inter College Competition at SGGGS College of Commerce on 17 March, college secured II position. Individual achievements are :
 - o Ramandeep Singh, BA (H) Punjabi II year - 2 Gold medals
 - o Ekaspreet Singh, B. Com (H) I year - Silver medal
 - o Jaskirat Kaur, BA (H) Punjabi III year - 2 Bronze medals
 - o Achint Kaur, BA (H) Punjabi I year - Bronze medal

Team also performed during College Annual fest Lashkara and at College NCC Fest 'Fateh-2016'.

Kirtan by divinity Society Parivar Vichora

Ekaspreet Singh

Jaskirat Kaur

Folkdance

Bhangra

This year Team performed in six colleges namely, Kalindi College, Guru Gobind Singh College of Commerce, Gargi College, Dayal Singh College, Sri Guru Nanak Dev Khalsa College, Maitreyi College

Won two Second prizes at Gargi College & Kalindi College

Ramdeep Singh has won an individual prize for 'Best folk Dancer' in Annual fest of SGGGS College of Commerce

The team has also performed in various other events organised by College such as 'Walk of Hope' & College Annual festival 'Lashkara'

SAANJH - The Gidda Society

The college Gidda Team performed during college annual fest Lashkara on 27th Feb and was appreciated by the audience.

ACROSTIC - The Poetry Society

The society organised two festivals this year:

- In October, 2015 **Shabdotsav – Festival of words** was witnessed by 250 people and 150 entries were received. The winners were given prizes worth 1500 each. The panel of judges were eminent editors of NBT (Nav Bharat Times) namely Dr. LK Mandora & Mr. Dwijendra Kumar accompanied by Dr. Smitha Mishra (Convenor, Acrosite).

- The second event was organised in the College Fest **'Lashkara'** (25-26 Feb.). A number of competitions took place: **'Meraki-From the recesses within'**- An English poetry competition; **'Shabdotsav- A Festival of Words'**- A Hindi/Punjabi Poetry competition; **'The Slam Mania - Because I choose to Express'**-A slam poetry competition. **'Write to a Stranger'**, **'Weave it'** and **'Ink Art'** were informal activities of the society.

- This year society launched the first edition of **'Siyabii'**, is an anthology comprising of poems in both Hindi & English of all the acrostians.

- A seminar was conducted by Dr. Alka Sinha and Dr. Vedmitra Shukla, an interactive session where poets from different colleges discussed poetry.

- Acrostians have also participated in various inter-college poetry competitions and also in one of the biggest cultural fest of Asia, **MoodIndigo** (Bombay). **"Expressions"** in LSR, **"Spilled Ink"** in Dyal Singh, **"Wordcraft"** in Ramjas, **"A Flutter"** in DCSC and Creative writing competition in DTU.

- Excursions during the year were visit to the Modern Art Gallery & the literary fest of IIT Delhi.

ETRAM – The Western Dance Society

ETRAM, the western dance society had their formal beginning on the 10th August 2015' auditioning the enthusiastic lot gathered to be a part of The College's First Western Dance Society at the Basketball Court.

- Etramis, as they prefer to be called, had their first enthralling performance at the Fresher's of the Department of Commerce on 26th August 2015, followed by a flash mob at the Annual Exhibition of Pinhole: The Photography Society of the College, which made the College go Gaga!

- Known for rocking the basketball court with their thrilling feet, they first competed Inter College at the Mood Indigo (IIT-B), followed by Vivekananda Institute of Professional Studies (VIPS)'s Gravity, where the President got special appreciation.

- The dream run continued at the LSR College and NIIT, Neemrana, Rajasthan where they not only enchanted the crowd, but also made a mark declaring their arrival into the Dance Arena.

The zealous troop, also a synonym for stamina, synchronization, unity, hard work and grace, had the Dance India Dance (DID) Winner Salman Yousif Khan judging a group dance competition organized by MTV India talking of their refinement, calling the troop 'fantastic' and giving pointers for their improvement.

DEBATE AND DISCUSSION SOCIETY

- Ushered the new academic year with the introduction of new members & Orientation program.
- 3rd Inter-college Debate Championship was held on 6th-7th of October. Political science department secured I position and the English department secured II position.
- Went for a commercial and academic tie-up with Career Launcher and two workshops were organized on career counselling and problem solving.
- Organized a seminar in collaboration with Roots Education on personality development & communication skills.
- During college's Annual Fest, "Logicia- Battle of Words" was organized in which students from several universities participated. This consisted of Turncoat, Extempore and Conventional Debate.

Aditya Rathod (President)
Akarsh Akul (Vice-President)
Ratan Kumar (Secretary)

Confero, The MUN Society

The society debates and conducts discussions on a wide range of geo-political, economic and social issues. Regular groups sessions along with simulations of various United Nations committees such as the General Assembly, U.N. Security Council, Lok Sabha and Treaty of Versailles are held.

In the academic session of 2015-16, members of the Society participated in over 65 debate competitions and won 32 awards, out of which four were at national level competitions. Notable achievements include: Best Parliamentarian, Jaipur Youth Parliament 2015; Chairperson, IIM Indore MUN 2015 & HNLU (NLU Raipur) MUN 2016; Deputy Speaker, Delhi University Mock Indian Parliament 2016; Head of Press, Delhi University Mock Indian Parliament 2016; Best Reporter, Delhi University Mock Indian Parliament 2016; Best Delegate, HNLU MUN 2016.

The inaugural edition of Confero MUN held on 18th and 19th April 2015, was sponsored by MotoCorp and Kingdom of Dreams. Four committees were simulated, *UN General Assembly*, *UNHRC*, *UN Security Council* and *Marvel vs DC Superhero*. A forum of 150 delegates learnt about international protocol and diplomacy.

The second edition of Confero MUN held on 2nd - 3rd April 2016, was sponsored by Punjab Kesari and Feeding India (an NGO). 200 delegates participated including some from Bangladesh & Agra. Four committees were simulated, *UN General Assembly*, *United Nations Human Rights Council (UNHRC)*, *UN Security Council* and *Union of European Football Associations (UEFA)*

IGNITE - The Placement Cell

As Confucius said, "Choose a job you love and you will never have to work a day in your life."

- It invites companies related to finance, human resources, marketing and other recruiters to be a part of the placement process. Profiles that companies offer relate to Research Associate, Financial Analyst, Process Associate, Banking, Healthcare Process, Dealer and Relationship Management etc.
- The recruiters for the ongoing session are **EY, KPMG, Kotak Securities, Axis Bank, Genpact, Cians Analytics, WIPRO, Royal Bank of Scotland, Concentrix, AON HEWITT, Glovision, S&P Capital IQ, ZS Associates**. Major recruiters were Royal Bank of Scotland and Genpact with a total of 23 and 18 offers respectively. The highest package offered was a staggering 5.4 Lakhs p.a. A total number of students placed are above 80.
- The entire team of IGNITE has been constantly striving to maintain warm relation with firms, preparing the recruitment schedule for the year, inviting firms for pre-placement talks on campus followed by final placements, and overseeing the process to its very end and ensuring that maximum number of students are placed in reputed companies with good job profiles.

Rashi Arora,
B.Com (H), IIIrd Year

Staff Members

Mr. Novy Kapadia,
Ms. Pragya Madan
Mr. Bibhu Prasad Sahoo,
Mr. Sukhvir Singh

Core Team Members

Rashi Arora,
Manhar Singh Khurana,
Ajay Pal Singh, Simran Kaur,
Taranpreet Kaur,
Manveen Chandiook,
Diksha Kukreja

Other Team Members

Neha Bansal, Anjali Sirohi,
Banveen Kaur, Evelina
Dash, Anmol Singh,
Manya Ahuja,
Gurtepal Singh,
Dhruv Singh Arora,
Simran Kaur

SWARANG - The Music Society

Society formed its first Fusion band, *Delhi 7*, which is a blend of eastern and western elements.

This academic year the society represented our college in many inter-college band competitions.

- It also took part in the western group song competition, Antargini held at IIT Kanpur where it secured the **FIRST** position. This is an overwhelming achievement as the society won this competition for the first time since its inception.
- The society has also secured **FIRST** position in the inter-college ghazal.
- It achieved **SECOND** position in competitions held at IIT-Delhi and AIIMS.
- The society possessed **THIRD** position in competitions held at Lady Shri Ram and Dayal Singh College.
- Along with individual musician collaborations and training it also organized Syncopation, the 2-day annual music fest of Swarang. Students from various universities of NCR took part in eastern and western competitions. The judges for the event were Mr. Prateek Narsimha (eastern music) and Mr. Prabhjot Singh (western music).

Rajkanwar Sodhi
(Vice President)

NSS - National Service Scheme

NSS Volunteers actively participated in:

- Organising International yoga Day in June 2015
- Anti-ragging camp during June-July 2015
- Advising and helping the admission seekers in the college
- Cleanliness drive organised on NSS day.
- NBT Book fair at Pragati Maidan, New Delhi in January.
- 'CAR FREE Day' on 22nd January 2016.
- Cultural fest of PWD's, 'SARAHNA' during college fest 'Lashkara'16'
- workshop on women safety and cyber security in College.
- OPD clinic of LNJP hospital and Aruna Asaf Ali Hospital.
- ANTERCHKSHU 2016 in Gurgaon.
- Peace and Harmony programme 'Walk for Hope' on 2nd March

NCC - Army wing, 5 Delhi (B) BN

This year 40 students appeared for the 'B' certificate examination of NCC out of which 6 cadets got an 'A' grade. Where the rest 34 cadets got a 'B' grade. The various camps attended by the NCC cadets are as follows :

- i) Trekking camp at Ranikhet, Uttarakhand
- ii) National Integration camp
 - a. Hoogly (Kolkata, WB)
 - b. Secundrabad (Andhra Pradesh)
 - c. Vadodara (Gujarat)
- iii) Army Attachment Camp (Meerut)
- iv) Combined Annual Training camp
- v) Annual Leadership Camp
 - a. Ahmedabad
 - b. Tuticorin

The cadets received first place in overall activities at NIC (Secundrabad and Vadodara)

SUO Janendra and JUO Piyush Yadav along with 10 cadets participated in the International yoga day on the 21st of June at Rajpath with the honorary PM of India, Narendra Modi.

Cadet Sonu Singh took part in Republic Day Camp

Cadet Kishan Thakur lead with 15 other cadets in helping the Delhi Traffic Police for the implementation of the odd-even rule from 4th – 13th January 2016.

SGT Chetram along with 4 cadets attended TSC camp.

JUO Manikant Sharma got selected for the post of Lieutenant in the Indian Army through NDA.

Sri Guru Tegh Bahadur Khalsa College

University of Delhi

Delhi 110007

Presents

NCC Fest, 12th March

Fateh 2016

Inaugurated by Col. V.N. Thapar father of Late Capt. Vijyant Thapar, Kargil Martyr & posthumously awarded India's high military honour Vir Chakra. Various activities were performed during the day. NSS and Student Unions' members cooperated throughout the event.

Strokes - The Fine Arts Society.

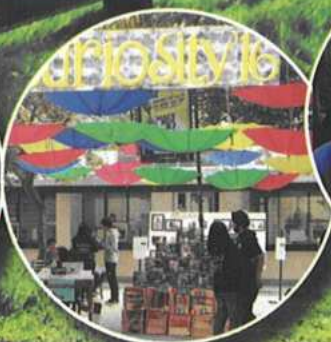
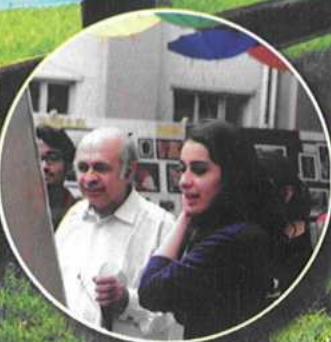
The highlight of the academic year are:

- *Chauraha'15* conducted in September was constructed on the idea of crossroads, known in the Indian sub-continent as a 'Chauraha'. The exhibition featured the work of fifteen member-artists and their own depictions about the theme.
- The second event heralded by the society was a first-time initiative wherein people of all age-groups painted and expressed their creativity, and hence it was titled '*Expressions'16*'.
- The year concluded with our third event and last exhibition, titled '*Mirage'16*', which exhibited the works of the 120 artists from *Expressions'16* with participation in the various art and crafts events. *Mirage'16* was also witness to a live graffiti that was inclusive of breath-taking fireworks.

PINHOLE - The Photography Society

- Pinhole commenced their session on 7th February with trials to invite new talent and expand the society numerically.
- The real work begins a month prior to the exhibition and this time it was no different. Not only is the quality of the photographs maintained but also the decorations, the canopy ensures a vibrant feel to the atmosphere.
- *Curiosity'16* - held on 24 - 25 Feb. showcased diverse photo essays from 12 society members with themes ranging from *Inner Contradictions*, *Existentialism* to *Pehliwani* and *Mirrored Realities*.
- Apart from the photography exhibition, the two day event in front of the administrative block also had an On the Spot Photography Competition, a team competition *Photathon*, an Online photography competition as well as a *Scavenger Hunt* for all Delhi University student.
- We also had an interactive session with the wildlife photographer, Archana Kohli. She spoke about her experience in this field and how photography is all about capturing that one moment that might never reoccur.
- To keep the buckets of fun flowing we also had a Photobooth with colourful background and placards.

Contents English Section

- 1 CBCS
- 2 Owl Necklaces, owls and owlsh glasses
- 3 The Confession
- 4 What is Feminism and why do we need it?
- 5 China Symposia
- 6 Sitcoms
- 7 Weird Photography Syndrome
- 8 The Final Word
- 9 Memories Die Hard- My Three Years in Khalsa
- 10 Images of a 'Fashioned' Student
- 11 How The Beatles Changed The World
- 12 My Beautiful Launderette: Watch Instead of An India-England Match
- 13 Because This is Life At North Campus
- 14 The Big Ban Theory
- 15 Where Did I Bury Those Poems?
- 16 "Hunger is..."
- 17 The Gone Angel
- 18 Tears For Tragedy
- 19 Mistakes- A Part Of Life
- 20 Angel Of Hope
- 21 Dual Jeopardy

CBCS

After a lot of chaos, Delhi University finally implemented the Choice Based Credit System; a system that provides students a choice to choose from the prescribed courses, referred to as core and elective. Aimed at redefining the curriculum in order to keep pace with the liberalization and globalization in the education system, we have reached at the end of a semester with this new system. Let's have a look at the experience of some students:

Samiksha: BA (H) English I Year

One of the biggest problems of the CBCS system is that students are not allowed to choose which paper they want to study in the elective subject in spite of the many paper options. Hence, the central concept of 'choice' in the system becomes meaningless.

Deepansh Duggal: BA (H) English I Year

If a student scoring marks between the brackets 50-65 is awarded 7 credit points, a student scoring 51 and 64 is given the same credit point. Clearly, the student scoring 64 is at a disadvantage. Every mark should be given importance to make the evaluation fair for all the candidates.

Harshish Kaur: BA (H) Economics I Year

Although CBCS scheme provides us with an opportunity to study various subjects other than our main course, it has failed to be useful in any way to us. As a honors degree student I think that the focus should be on core subjects and we should be given more opportunities in our field. Also, the result pattern is inconclusive. The grading system has left students dissatisfied.

Konpal Raheja: B.Sc.(H) Chemistry

CBCS is not an appropriate system for the students of Delhi University. This system has resulted in dilution of honors course. Practicals are of foremost importance to science students but, as a matter of fact its value has been reduced with the implementation of CBCS.

Contributed by: Samiksha, Deepansh, Harshish, Konpal.

Pseudo-Feminism: A dangerous trend

This is feminism

This is NOT feminism

Remember, Deepika Padukone's *my choice* video? Well, it got viral and led to many problematic discussions around feminism and what it stands for. The way *Vogue* has perennially taught women absurd things about body image and the way it tried to empower women through this video was amusing. Also, this was considered snobbish because it was largely silent on issues involving women from the rural background thus, missing out an evasive and significant portion of the feminist movement. The recording did not talk about the economic, political and social aspects of empowerment to a large extent. This video garnered mixed responses from the audience, and encouraged a lot of people to start doing various things out of the way in the name of *My Choice*.

There has been a lot of buzz around 'feminism' in the urban areas and most people claim to be either feminists or anti-feminists. Such imposed claims of following an ideology or a movement often give rise to double standards, which consequently lead to flawed notions. In instances where men or boys are wrongly accused and yet people show sympathy towards the woman, there is a reiteration of the patriarchal notion of the woman being the helpless one and the man being nothing but a product of his *involuntary* animalistic desires. The sad part is that the society is more occupied and influenced by the pseudo feminists, shrouding what feminism actually stands for and giving rise to widespread and misdirected hate for the movement.

With so much wrong being spread in the name of feminism, there is a particularly serious impact on the minds of young men. Feminism lays great stress on the role and potential of men in bringing about a change in the patriarchal set-up of the society. But, owing to problematic ideas of people, men start showing great discomfort and disinterest in this issue. Women on one hand, demand equal status with men and on the other, advocate the idea that a young physically fit woman deserves to sit while traveling in the metro or the bus more than her male counterpart.

There is a need to spread awareness and sensitization so as to pellucid the flawed notions that are being spread. There is an urgent need to understand and spread the required awareness about feminism. The opinions and actions of Pseudo feminists need to be debated, and not taken as standpoints to form opinions and criticize it.

Chirag Sehgal
BA (H) English II Year

Owl Necklaces, Owls and Owl-ish Glasses

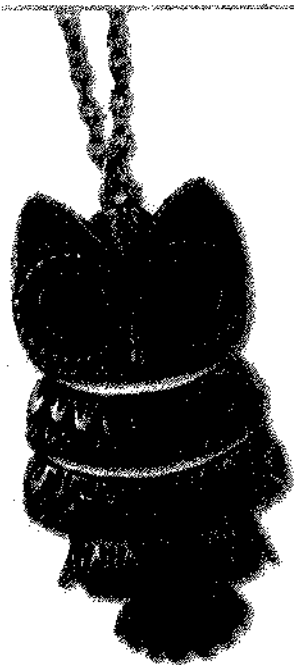
Looking for an owl-like frame of glasses or charming owl necklaces to adorn your silhouette with spunk? Owls have become a fashion rage. And why not? Just experience once, the calm, ethereal poise they exude perched on the slender branch of a tree, looking out into the starry night and you simply cannot deny their charm.

As a symbol, the owl represents Athena, the Goddess of Wisdom for Greeks in ancient times! But we need not go too far in time and space. In India, owls invoke a range of emotions; from fascination to fear, across different cultures.

An owl enthusiast from Bengal said, *Owl being the vahana of Lakshmi is a revered species of nocturnal creatures.*

Owls are supposed to be the most reliable heralds in *bong* folklore. They are also considered auspicious in marriages. But they are not kept as pets.

All owls are wild and free in Bengal. One exception is the *penchapenchi*, an androgynous owl figure infamous for its vampirism. This supernatural entity's misdeeds are widely recorded in Bengali folklore too."

It is this strange mystery, surrounding these nocturnal creatures, associating them with 'magic', fear and ancient wisdom that owls generate dialogues across cultures. And where best to find it, but in the creativity of fashionistas, that owl from Hollywood to Janpath market, that owls have become inspiration for artists across the globe!

So, the next time you are charmed by the dark owl, peering at you from the white expanse of a tree, allow its magnetic charm to touch you into accepting, not only different styles, but also the diverse cultures that produce them, from across the world.

Simran Chhabra
BA (H) Political Science III Year

The Confession

To the world it seemed to be like any other incident that happened in the city a fortnight ago, but to her, it was all still hauntingly fresh. Lying amidst the four milky walls of the hospital room, she often checked herself for breath. Medically, she was still alive. *Is breathing the only way of telling if a person is alive?* she thought to herself. Each passing second, she felt as if her soul had been ripped into pieces and she won't ever be able to recollect and put it back in place. A light stroll beside the river in the windy weather faded out in her countless cries of pain and horror. The moment that heavy palm grabbed her, because of which she felt uneasy which revisited her again and again. Just when she was busy replaying that day for a thousandth time in the last fifteen days, she felt a touch on her hand, a touch she had forgotten, ever existed. A touch that had always made her feel like a human who was capable of being loved. It was her mother who was, like other people, trying hard not to look devastated, despite repeatedly failing at it. She hoped for her to respond to the warmth, at least once. But she just kept lying there, with eyes wide open in shock, and her body still and alienated as an iceberg.

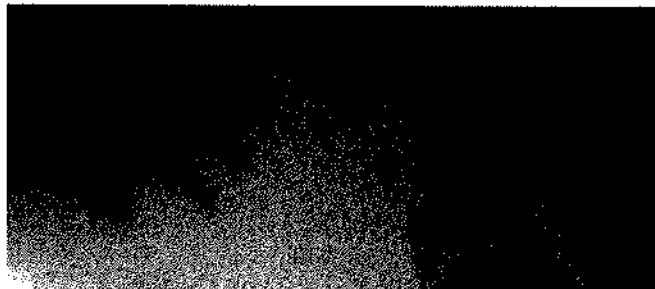
Even though, two years had passed since that incident, no one around her knew she was a rape survivor. There was an ever prevailing hush about the identity of the victim. For a lot of people, her life should probably have gone back to its apparent routine as a teenager, it still hadn't really been possible for her to live an absolutely fearless life. Her life had become a metaphoric bottle of poison, filled with elements that rapidly raced towards death. Every bit of her being had started to grow aversive to everything that tried to advance towards her, physically or emotionally. Anything that reminded her of the incident made her feel nauseated. She had been helplessly caught in the shackles of post-traumatic stress disorder (PTSD). One day, mustering all the residual strength in her body, she crawled to see if it was time for her prescribed dose of Zoloft. Turning to the formless object hanging on the wall, she suddenly started panting heavily. She hadn't seen the clock strike exactly 4:35 since that day. That acute angle formed between the hands of the clock was one of the things she remembered rather clearly, which was just seconds before those

nightmarish moments of affliction. She furiously started to look for open spaces on the surface of the walls around her to run away from her rapist. That monstrous hand was starting to grab her again, tighter this time. She started re-experiencing that tormenting pain and an eerie sense of helplessness dawned on her for a second time. Constant auditory hallucinations of her rapist's fiery mumblings of *What do you think of yourself? Smart enough to deny me, eh?* I'll teach you a lesson now. That made her want to scream loud enough so that she could no longer hear him. Just when she thought she was going to lose the only human indication of being alive, she heard a shrill cry. She was being spasmodically shaken to bring her train of flashbacks to a halt and open her eyes to the reality, a relatively less terrorizing space.

The next thing she saw was a woman, her lips synchronized to form a curve, which seemed rather alien to her now, sitting next to her. She tried to make sense of her surroundings, her dodgy senses making it all the more difficult for her to do so. After a few more decade-like-days had passed, she seemed to have improved a bit. Writing, psychiatrists, insane doses of Zoloft finally succeeded in making it a little less worse for her. Primarily, she had started finding refuge in writing. She wrote extensively about the trauma she went through. This did not undo that had been done, instead, however minutely, it let her rise above it. It let her bury it.

The meanders in the river finally seemed to have started subsiding. Until, a final stroke.

I sit in room no. 13 of a mental asylum, penning down this story of my self-proclaimed girlfriend. I put a full stop on her mortality to punctuate the immortal loneliness she awarded me with, in guise of her denial.

Adishi Gupta
BA (H) English III Year

Time and Its Subjectivity

Time heals! they say? But does it? *Time is the greatest leveler*, but is it? However, it is important to understand that time is central to our existence. Amidst the ever increasing city chaos and noise, each one of us has our moments of weakness.

Time has a physical impact on our body. As we move along the journey of life, time also moves in different ways. Yet, time is also dependent on other forces.

Stephen Hawking, one of the leading scientists of the day, talks about time and ageing. He says, time is not a constant force. Rather, it is also dependent on other events and forces. He gives a very interesting example about a pair of twins and the effect of time on their ageing. One of the twins goes to live near a heavy mass body of a mountain, while the other makes the moving waters of the sea as the anchor of his habitat. It is the twin who lives near the mountain, grows old faster. Hence, we must realise that if we keep on adding to our pressures, turning them into mountains, we are simply ageing faster in an unnatural way. While if we are constantly flowing and evolving, like the sea, we remain young in our minds. Changing strategies to deal with everyday problems is one such way. At a microcosmic level, every problem seems devastating, but when looked at from a macrocosmic lens, every problem seems minute and endurable. This seemingly easy prospect is not as simple as it is perceived to be. It is only excessive determination that gives us hope to achieve it.

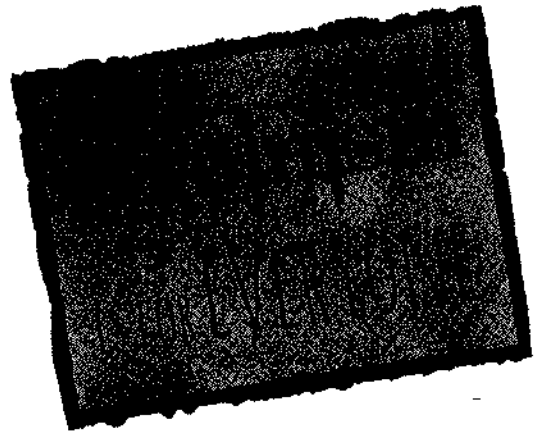
Aviral Agrawal
B.E. 1 Year

What is Feminism and Why Do We Need It?

It isn't unusual to come across posts on social media about how it is always easy for women to find a place to sit in the metro, no matter what time of the day it is. In cases like these, it is a general trend for people to malign the women's rights movements and activists and accuse them of possessing double standards because there isn't much that goes into uninformed or misinformed criticism. But it is about time that we start educating ourselves better, before jumping to later stages of criticizing them.

It is very important to first understand that feminism advocates equality of sexes as opposed to a demand for the supremacy of women or matriarchy. Rather than just conveniently criticizing measures like affirmative action as seen from our privileged lenses, there is a need to understand that we live in a world where people have varied histories which has shaped their lifestyle, social formations and settings. Since time immemorial, women have faced atrocities on a level which would be unfathomable by men and a lot of them continue to exist, even today. In such a scenario, measures like reservations help restore the historical imbalance and are only fair.

Feminist groups and activists ensure that the developmental and welfare schemes aimed at upliftment are inclusive of women from all backgrounds and orientations and that there is proper execution of these schemes. This is so, because a lot of measures are taken on papers but not all of them are implemented in full measure. One of the examples is of a state government which gave concessional fares to women on intra-state travel, the highest pie of reservations in the state-run universities and also promoted schemes for women employment and women self-help groups. On the face value, that seems like a lot of empowerment measures are being taken but, on a closer look, we find that the same state has been in news largely because of female feticide, sex determination, sex trafficking, polygamy and female illiteracy. We need to start seeing below the surface of these measures, before actually lauding them and start realizing that 'women empowerment' has

largely become a political propaganda above anything else.

It's not only the men who need to be pinged with a broader outlook but also a lot of women who have given in to their subjugation. One of the prime causes of illiteracy among women being on a rise is also due to a lack of incentive among girls to join schools because they have been conditioned to be inferior to men and the practices of early marriage and childbirth are appreciated. In the urban areas, where a lot of women have started working in the offices, there is sheer discrimination in the pay scale of both the sexes, for the same amount of work done. Many women have accepted discrimination in salaries, but the feminist movements all over the world are trying to eradicate disparities in pay.

It is essential that women should not be looked down upon as lacking something or being helpless and dependent individuals. This is one of the prime facets of feminism. Feminism takes away all this sympathy garnered by patriarchal and sexist notions, and stands on strong grounds of essential respect and equality of sexes. It, by no means exhibits women as victims, but aims to give them the agency and the voice they have been denied. Feminists have taken it up since the inception of the movement to enable men and women to break free from the shackles of this patriarchal conditioning and be agents of change; across cultures, societies and identities. It is required as a collective force in order to fight against patriarchy. It also ensures equal treatment to everybody, there by discarding stereotypical, misogynist and sexist conditioning of society.

Saptaparno Ghosh
BA(H) History I Year

China Symposia

To develop a broader multi-dimensional understanding of China.

INTRODUCTION

The eyes of the world are set on China as it is growing by leaps and bounds and is set to overtake America as the world's largest economy. The Chinese trade currently stands at 71 billion USD. Both India and China are aware of their expectations and are set to play a bigger political and economic role on the world stage.

CHINA-INDIA

China will want more international employees and managers to compete with the western giants. An excellent opportunity for employment crops up here. China's Indian investment is said to rise to a few billion dollars from the current \$200 million.

CHINA'S EDGE OVER INDIA

When a bunch of Chinese economists were asked the secret to their power and how they do it, they replied, "*We plan with Chinese characteristics, you got to plan with Indian characteristics*".

This brings us to the harsh fact that no economic policy is perfect and has to be adapted according to the dynamic need of every country.

Another reason for Chinese dominance could be its headstart. China entered the liberalisation phase in 1983 while India joined over a decade later. China had also maintained a GDP of 10% for a consecutive 30 years and have thus reached the point they are at now. Its focus on tourism also attracts international wealth.

An important reason for Chinese dominance is its government. The socialist government focuses more on the middle class and as a result, the Chinese middle class has a much better standard of living. In India on the other hand, the government is focussed on catering to the upper class and thus the poor-rich disparity goes on increasing.

CHINA CRISIS

Both economies are currently facing a crisis. China however faces an added turmoil in the Chinese currency, employment and trade market. If the Chinese economy dips, the entire world will be affected.

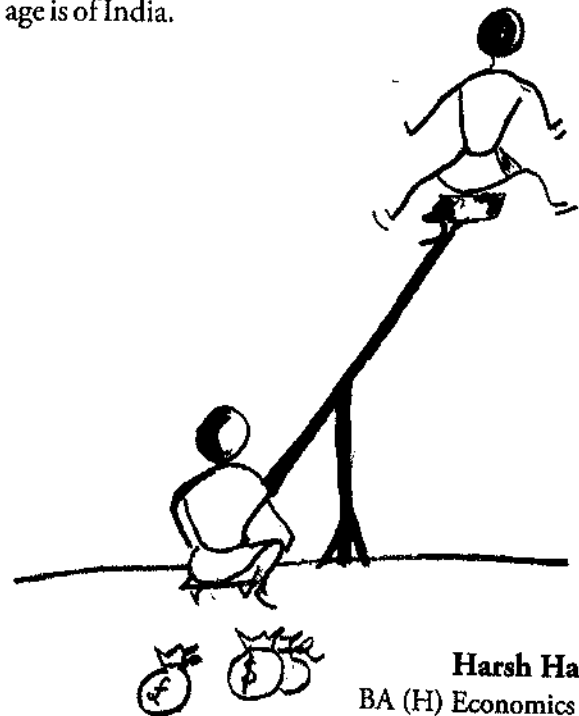
HANDLING CRISIS

India, to survive the china crisis and grow, should shift from services to manufacturing sector while China has to move away from low value-added manufacturing services. Chinese capital also needs to be applied to India.

CONCLUSION

India's only advantage over China in being a democratic government is that the reforms and policies are implemented faster.

India is still being discovered by the world. But once it is discovered, there's no stopping it. Truly, the coming age is of India.

Harsh Harkare
BA (H) Economics I Year

SITCOMS

Situation Comedy, popularly known as 'Sitcom' is something every other person is watching, these days. We're watching sitcoms since our childhood, as Disney provided us with some of the best situation comedies which are still irreplaceable like *The Suite Life of Zack and Cody*, *Hannah Montana*, and many more. We can never forget the Indian Sitcoms like *Sarabhai vs Sarabhai*, *Office Office* which helped us have an outstanding family time with lots of laughter.

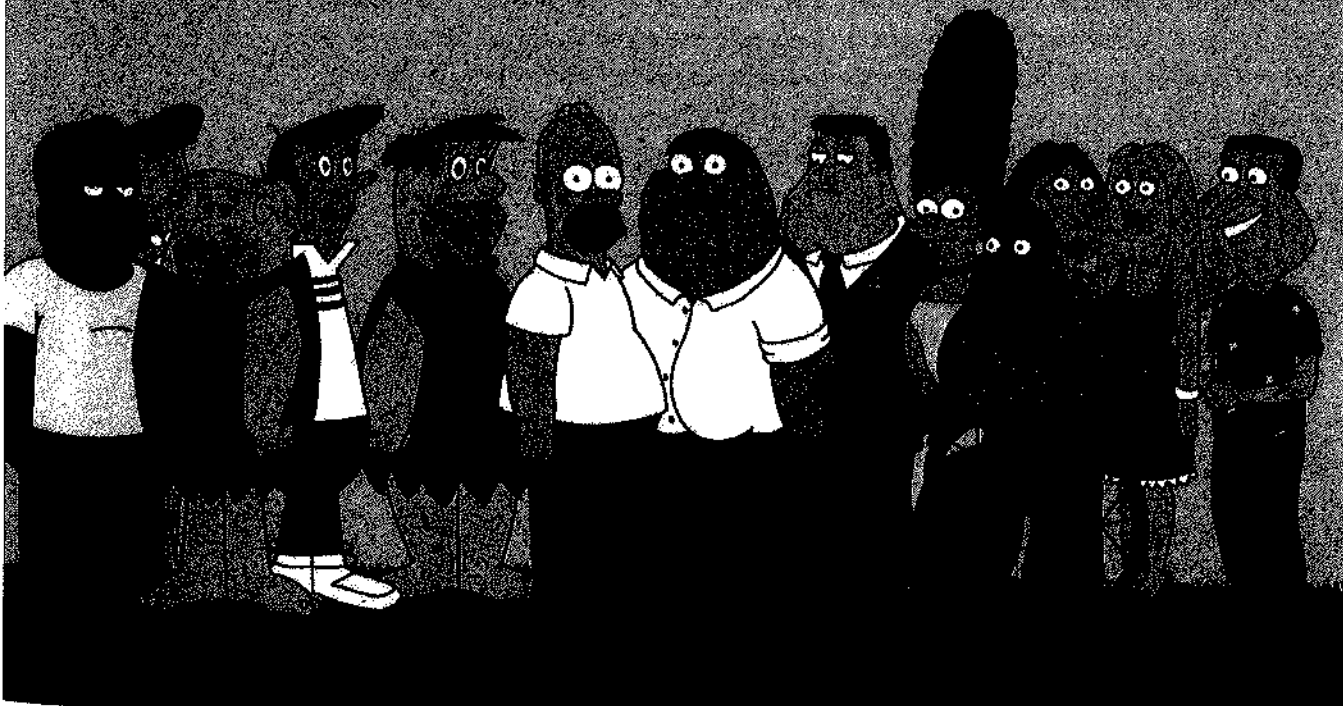
But now, as soon as one reads the word "Sitcom" what strikes their mind is *FRIENDS* and suddenly you remember the sarcasm of Chandler which is unbearable, it just takes Joey's "How you Doin'" and all the flashback of this show rolls back. This is one show which you can watch over and over again without getting bored. It is an

American Sitcom and America has provided us with plenty more like *How I Met Your Mother*, *Two and A Half Men*. As soon as we enter college, we start the endless spree of watching the American sitcoms, even binge watching them over days and nights.

American Sitcoms have resulted in many successful start-ups as youth is now more interested in buying merchandise related to these shows, no matter what it is, from t-shirts to mobile covers. Every day, we see a new website and it has proved to be a boom for this industry. And the current government's scheme about encouraging start-ups along with ideas from these shows we have grown up with, open up interesting ventures for us in the business world."

Ramit Jain

B. Com (H) II Year

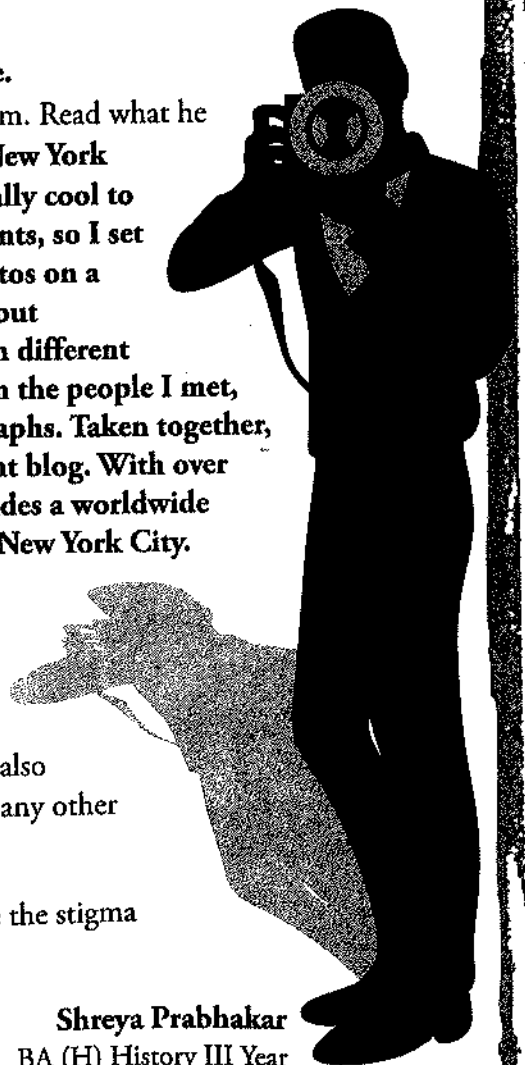
Weird Photography Syndrome

Are you afflicted with the photography bug? And you do not know who or what should be your subject? Because today, everyone who owns a decent camera fashions herself or himself as a photographer. One browses through their pictures, file neat albums on Instagram and Facebook, inclusive of pictures of beautiful landscapes, exotic foods, coloured pencils or simply, SELFIES, that complex art monster, one must master to be THE PHOTOGRAPHER. But it all turns out to be annoyingly similar. And one gets bombarded with this kind of photography left, right and centre on social media platforms like Facebook.

For once, let your own creative juices guide your photography. We suggest, you be bitten by the WPS bug- Weird Photography Syndrome. Enter the inner recesses of your mind to find all that you think is out of the ordinary; things which seem to be out of place. Probably, a hobby that interests you, find the beauty in the weird

Here are a few interesting photography works we found online.

1. **Humans of New York:** Well, we all know and love this platform. Read what he has to say, "My name is Brandon and I began Humans of New York (HONY) in the summer of 2010. I thought it would be really cool to create an exhaustive catalogue of New York City's inhabitants, so I set out to photograph 10,000 New Yorkers and plot their photos on a map. I worked for several months with this goal in mind, but somewhere along the way, HONY began to take on a much different character. I started collecting quotes and short stories from the people I met, and began including these snippets alongside the photographs. Taken together, these portraits and captions became the subject of a vibrant blog. With over eight million followers on social media, HONY now provides a worldwide audience with daily glimpses into the lives of strangers in New York City."
2. **Laura Kilgus:** This American photographer took to photographing children with Downe Syndrome and kicked off the Downe Syndrome Awareness Month with her pictures last year. Read what she has to say, "The gallery was [able] to raise awareness for the organization and also show the beauty in these kids, who are loved just as much as any other child."
3. **Jen Lewis:** Jen Lewis's macro photography aims to eliminate the stigma surrounding menstruation.

Shreya Prabhakar
BA (H) History III Year

The Final Word

Hey, I love you. ☒

The empty house reminds me of how much I have missed you lately. The bland walls echo your absence. Your side of the bed is all tidied up unlike the utter mess you leave it in. There are no traces of spilled coffee on the dining table left by you to annoy me anymore. The old gramophone hasn't sprung into a melody in months. The books on the shelf are neatly stacked without you here to leave them out of order. The wedding ring still sits tight on my ring finger, perhaps because it doesn't come out or perhaps because I don't want it to. Everything is perfect as it is and yet the lack of imperfection is what seems to unnerve me.

As I drive past people who are busy honking their way through life, the noise becomes music to my ears. The sidewalks are a constant reminder of the way you held my hand when we went for a walk. The fragrance of your favourite perfume is missing inside the car. There is no one for me to fight with over which song to play on the stereo. Every time I glance away from the road to look sideways to perhaps catch you smiling, I realize that it's the wrong place I am looking at. The world hasn't changed much but the small piece of my heart that is missing along with you, has left my world altered forever.

The flowers I am carrying for you must mean nothing now but I still carry them along because you always loved them. The ground beneath me is solid yet I find it difficult to keep myself moving. The dread of what lies ahead scares me more than the pain of what I have left behind. The familiar door at the end of the corridor does little to comfort me. There, in the corner of the room, you lie with tubes attached to your body. The low bleeping sound from the machines seem to match the rhythm of my heart. I keep the flowers by your bedside knowing that you probably will never see

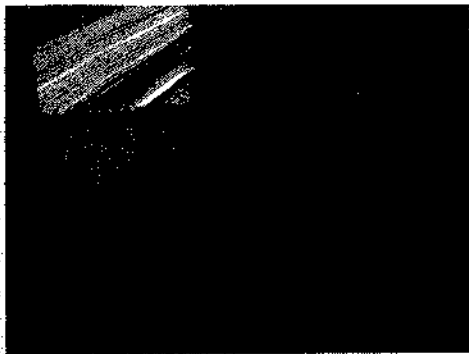
them. The stillness of your face breaks every ounce of my courage. How I long to see your eyes open with the excitement of a child in them. How I would give everything up to see you smile once more. The more I try to search for any sign of life, the more I find myself turning to dust.

You hang between life and death with me grasping at the strings that hold you there. You've been in coma for the past three years but I still can't bring myself to let you go. There is nothing that gives me hope but the occasional illusion of your lips curving into a smile. I go on, perhaps in the longing for the day when that illusion fades away... giving way to reality. ☒

The lifelessness of my surroundings compels me to say goodbye once more like every day. I place a kiss on your cold forehead knowing well that you can't feel it; and realising perfectly well that you can't hear me. I find myself whispering, *Hey, I love you*, before I leave.

Shreya Barua
BA (H) English II Year

My three years in **KHALSA...**

How lovely and beautiful indeed a phenomenon it would be to attach a fallen leaf back to its branch but, if it ever could be so. I still vividly remember my first day in college. The nervousness and the anxiety I had then has now changed into confidence. What a miraculous transition it has been!

Khalsa has truly shaped my personality. How dearly I wish if strings of time could be reversed. The class debates, having food in the midst of lectures, sitting on the desks, laughing at a silly joke cracked by a friend! No words of gratitude would suffice to account for this amazing ride. The warmth of my lovable teachers and my high spirited friends will always be cherished.

Khalsa has always been more than a college to me. It has been like a second home. The classroom, the corridors, and the canteen-remiscing all these does surely bring a smile on my face. It has definitely been a very special phase of my life. The journey throughout has been a learning experience.

Goodbye, a word that would definitely be very hard to say to the college which has given me so much. I have truly lived and loved every moment of my stay here.

Truly indeed a fallen leaf cannot be attached back to its branch. But the memories of a lifetime that Khalsa has given me would stay with me forever. I would always treasure the moments spent in the college and cherish such a beautiful journey!

I salute thee **KHALSA** as I am a part of this coveted institution which is the best out of the bests....

Looking back at each memorable moment that made my college life, I can do nothing but utter a silent thank you.

Arshdeep Kaur
BA (H) English III Year

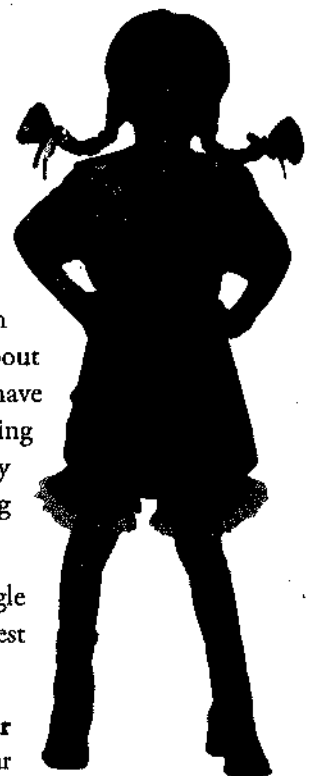
Images of A '**Fashioned**' Student

What has been the latest trend in jeans that 2016 has brought in for us? Does the Delhi University crowd's fashion brigade recommend any tighter fitting pants and torn jeans? Has the *bling* gone out of fashion? Where are the neon- pinks, oranges, greens- lots in the haze of smog in the city?

With the idea of *swag* gaining currency amongst college students, fashion emerges as an important site of image construction for them. This obsession has led to a heightened sense of the need to 'belong' or conform to a particular code of dressing, which sometimes puts a strain on the students who are unable to adhere to these dressing norms, often leading to insecurities about their body image. Yet, dressing and grooming oneself should be an experience of pleasure. We have been made unique and must utilize to avoid becoming *fashionable copies* by blindly following fashion trends. Fashioning oneself and one's image according to one's own creativity not only brings greater confidence but also helps define ourselves in relation to others, consequently giving us crucial insights into understanding of differences amongst people.

Pippi long stocking, who has carrot-like hair, differently striped stockings and bug shoes to wiggle her toes, would define comfort for those who are hooked onto style. Go! Check out this latest fashion now.

Banveen Kaur
BA (H) English II Year

HOW THE CHANGED THE WORLD

Beatlemania was an expression of the pride of being young. Iconic supergroup, the Beatles, revolutionised Rock and Roll as the biggest phenomenon of the Sixties. John Lennon's *Imagine* became a slogan for counter-culture and protest against the status quo of a divided world. Terry Eagleton, an eminent cultural critic noted that the Beatles phenomenon had cut across class differences amongst the youth. Songs like *Can't Buy Me Love*, with its anti-capitalist overtones made the Beatles, the leaders of the 60's generation. The commercial success of the group soared to new heights across the globe, and they adapted to the diverse needs of different markets. Novy Kapadia looks back at the ways in which the Beatles magic unfolded.

Editorial Board

On October 6, 1962, a popular revolution began in humble settings, in Liverpool that had a seismic global impact that still affects the world. On that day the first ever single by the Beatles, "*Love Me Do*" was released. Britain and the world was never the same again. Such was the impact of the Beatles that the decade of the sixties came to be known as the swinging sixties.

It was the decade of the Beatles who became an iconic group with an international following and trendsetters in serious rock music, popular culture and personal liberation. The Beatles hair cut, also known as the mop-top, collar length at the back and over the ears at the sides, was the rage amongst youth who also flaunted fading, tight-fitting jeans.

Post Beatles, Britain also changed dramatically. It was no longer, a stuffy, hidebound class ridden society.

The Beatles were four distinct personalities, John, Paul, George McCartney and Ringo Starr. Their music is enchanting even now. There was the transition from the hesitant, nervous, rudimentary harmonies of '*Love Me Do*' through '*A Hard Day's Night*', to the psychedelic experimentation of '*Tomorrow Never Knows*' and the late period, '*The White Album*' and '*Abbey Road*' is even to this day, dazzling in its journey.

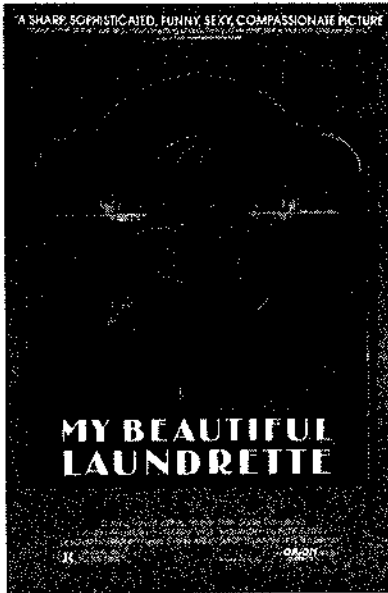
The 1963-64 singles, '*She Loves You*' and '*I Want to Hold Your Hand*' show their musicianship, song writing and lyrics and collective sound all maturing, but it is the catchy, irresistible '*yeah, yeah, yeah*' which defines that era. The Beatles later experimented with several genres, ranging from pop ballads and Indian music to psychedelia and hard rock, often incorporating classical elements in innovative ways. Their music was unique and Beatlemania surged across the world.

Due to the Beatles, the sixties represented the cultural end of the shadow of World War Two hanging over society: of people beginning to forget about rationing and planning, and a generation of young people expressing themselves politically, socially and as consumers. Their music and defiance of authority gave revolutionaries of the left hope of collective change. Similarly some right wing critics saw it as the beginning of moral decline, in the celebration of the individual, hedonism and throwing off the shackles of authority.

Ultimately four talented musicians from Liverpool conquered and changed the planet. They made the world feel a more magical, special place.

Novy Kapadia
Dept. of English

My Beautiful Launderette: Watch it instead of an India-England Match

(And for 28 years-old Day Lewis!)

My Beautiful Launderette released
November 1985

(but it gets better with age!)

Director: Stephen Frears

Screenplay: Hanif Kureishi

Cast: Daniel Day – Lewis
(at the young and stunning age of 28!),
Gordon Warnecke, Saeed Jaffrey,
Roshan Seth, and Shirley Anne Field

My Beautiful Launderette is that rare, rare movie I was intensely lucky to get to watch. The multitude of ills that came with Four Year Under Graduate Programme can be redeemed by the new syllabus that the University developed for our course - which includes this masterstroke of a screenplay by the Pakistani-British writer and filmmaker Hanif Kureishi.

Out of the many aspects of this movie that charm you - and it is important to state this right at the outset to do justice to my sentiments about the movie - I was charmed most by Daniel Day-Lewis look his youngest and his rawest in the character of the South London wastrel, Johnny: the homeless troublemaker with his gang of friends whose numbers had grown exponentially in the unemployment-stricken times of Thatcherism. The movie, all of 98 minutes, packs in multiple narratives, but surprisingly, does not seem to move too fast at all. It's the comfortable pace and aesthetic of the movie, hence - low-budget and no glamorous frills - that draw in the viewer with its disarming, raw appeal.

My Beautiful Launderette is based in the London of the 1980s, the era of Thatcher in Britain, and primarily revolves around Omar, who's a young boy trying to make it big in the business he's convinced his uncle to entrust him with: that of a launderette. Thatcher's economics was characterized by her attempts at promoting privatisation and free-markets. Therefore, for ambitious second generation South-Asian (in our context, Pakistani) diasporas, time was ripe to harness the wealth their elders (the first-generation diaspora) had gathered in England and turn it into a business opportunity, which, as for Omar, will also be a space they nurture, construct, and love (my 'beautiful' launderette) as if it were "home". So important is the project to Omar that he even turns to sketchy means to fund a 360 degree face-lift for a launderette his uncle had lost interest in. As a youth from the diaspora generation which hasn't once visited its native homeland, feels no connect with the country it comes from, being born and brought up in Britain, and as one who does not find ready acceptance in the country they find themselves in - and hence never quite find a place to call theirs, belonging neither here nor there, Omar finds his Third Space in his beautiful launderette.

In an extremely refreshing and rare instance, we're shown a homosexual relationship (between Omar and Johnny) on-screen without it being given the treatment of a serious social movie breaking the taboo of homosexuality.

It's domestic, it's free flowing. The chemistry between Johnny and Omar is so natural, one even stops to nod in understanding: how can anyone resist a young Daniel day-Lewis (playing Johnny), his accent being Southern and his charm being so raw as it was in the year 1985?

Kureishi wins over the viewer in how he normalizes the homosexual love affair between these two young men of different races, and how their friendship, attraction, understanding, also their fail-outs, lead to making the launderette beautiful. All isn't hunky-dory in the setting of the film, of course: there's the gang of the white homeless who resent one of their own abandoning them to work in a "Paki's" launderette, there's the father who doesn't want his son in the "underpants cleaning business", and there's the fear of it all going rogue. But all that is trumped by these young men's absolute determination to find their home - in their launderette, and in each other.

My Beautiful isn't flawless, but it's poignantly revealing. Kureishi's dialogue sounds artificial at a lot of places, but the viewer gets over that quickly thanks to the stellar performances of the movie, which is also one of its biggest merits.

If for nothing else, watch it for Daniel Day-Lewis. Reformed drug dealer, homosexual, almost coy - I'll bet you've never seen him like this.

Alisha Sachdev
B.A (H) English III Year

Because This Is Life at North Campus

One manages to reach North Campus when s/he learns the art of restricting quality time on serials like '*Taarak Mehta ka Oolta Chashmah*', '*D3*', '*Splitsvilla*' and '*Roadies*' by a massive 10-15 minutes, and not stalking the hottest chick/guy studying in Humanities, and chatting all day long with a 'DND: Studying' status on Whatsapp.

North Campus is cool, it has all those buildings which have the face value of the shambled structures of a cement advertisement, hyped up by tabloids whose prime responsibility is to endorse all the local markets and eateries, and annually grant two *good looking people*, a celebrity quo only to have a struggling career in the glamour industry after graduation. Serious education though happens much later in the semester, before that it's about: ECA Societies!

These ECA and '*Academic*' Societies are the first major thing you come across at college, with their *Audition notices* put up at almost every notice board and wall of the college campus. The reason freshers audition is because of the glamour element they witness; labelled t-shirts and hoodies with names printed on the back, newspaper mentions, and society reputation, not realizing the hardwork, dedication and commitment that goes behind it. When you do realize it, you ask yourself questions, question your ability and commitment, you may get selected post-auditioning, then decide to stay or leave, and that's when you take the first major decision of the thousand crucial decisions of your campus life. Post which, you move to things more important: FOOD!

Authentic food, an array of cuisines & delicacies and the best ambience and that too at decent prices, defines the Campus Food Culture. The happening Hudson Lane-Kamla Nagar Cafés are home to those crucial round table conferences where you build consensus on certain issues of extreme importance and plan your future prospects, and of course, your first patch up/break up.

The College Canteens are perhaps the most awesome thing to mankind! A full course meal at Rs. 50-60. Yes, that's correct! Hindu, Hansraj and SRCC canteen boasts of having the best eats at madly less prices, wherein you find students from the North Campus colleges, pleasing their taste buds, and trying to figure out an intelligent reason to present the college guard for their next visit.

Another famous stop is the *Tom Uncle Maggi Point*

servicing the best Maggi, Pastas and *Indianised Desi* Chinese Chowmein and Manchurian'. Also the famous Chai Stalls: *Sudama* (Near Hansraj) and *Raju Coffee* (Near Law Faculty) are home to endless crucial debates, economists turning philosophers, political science students discussing world peace reforms, Physics and Chemistry students talking of salvation with unmatched determination and some of us just enjoying the beverage, and figuring out the need of such conversations.

Another discussion favorite in here is about Student Politics. Student Politics in the University reaches an unprecedented level at times. Gigantic Campaigns, distribution of food vouchers, movie tickets, concert tickets, and labeled stationary, celebrity visits and urging to vote and support becomes the order of the day. You get to terms with them the first day you enter college, when you have this not so presentable person, approaching you for unwanted help, and being over the top friendly, exchanging number and in a few days when he'd be roaming around the campus and robotically folding hands and saying "*Please Vote & Support*" like those flight attendants.

This sums up the typical life at North Campus from the eyes and experiences of a fresher. Here, it isn't about getting the best grades and placements but getting an enlightened view of things. It's about learning to be you, a stronger person with an independent view of things, a will and determination. It's exactly what has created the best managers, organisers, thinkers and leaders of the country, from/among the people who were initially the 'nobody' at the campus.

The lessons that North Campus teaches you are something that no other campus in the world can, no textbook can. Life is what you live here, the real life, not reel. Remember, IT'S NOT JUST A CAMPUS, it's NORTH CAMPUS.

Saptarno Ghosh
BA (H) History I Year

THE BIG BAN THEORY

BANNED

In the past few years we have seen a number of things getting banned. From the documentary made by a foreigner that was titled 'India's daughter' which dealt with the issue of December 16 rape incident, to the blockbuster flick 'Fifty shades of grey'. The list now has reached a good number. Our government doesn't realise that we are a generation that can actually scratch a video or a website from the internet. Banning all these so called 'unethical and indecent' won't do any good to our country. If this

country claims to be liberal in its aspects then it should lift all of these bans and welcome all the clashes of opinions maturely. Amidst all of this, the internet comes as a breath of fresh air which allows us access to information unconditionally (almost, always!) But guess what? It seems that this aspect of the internet has been identified and thus committees are going to be set to counter "negative" content online. This is a country where freedom of expression is followed.

This clearly means that people should gulp all the clashes of opinions without letting anybody stop them and there.

Another aspect of this thing should be studied more carefully. This should be scrutinised very deeply. If you stop somebody from doing something, then that person will have double amount of desire to do the same thing. With the time creeping in when everything is readily available and when every piece of information is accessible with just a click, life has become a lot faster. The people's lives have become faster.

The biggest problem in India is that people easily get offended; be it through an AIB video which went viral showcasing the roast of several actors. The art of getting offended easily comes from the very way of being too attached to a particular thing. Everything needs to be taken into consideration, before mindlessly blocking viewpoints. The sense of pride comes in when we know how culturally rich India is, but the people should not relate every aspect of their life with just a single element.

Astha Tarwani
BA(H) Political Science, II Year

Where Did I Bury Those Poems?

I don't read poetry anymore. Like everyone else zipping through Instant Life, I don't have time for poetry. As an English teacher, I am required to teach some dead poets from time to time, and set charitably repetitive, banal questions on their poems, hoping that my students will be able to cram enough to secure a respectable score in their exams. The English Department itself swears by dead poets as it has only just heard of the names of some of the contemporary poets writing in English. We never read them.

I used to read poetry but that stopped just as naturally as taking buses. Instead of languishing at a bus-stop, waiting inordinately for the bus to turn up and lazily transport me to my chosen destination, I look out for the nearest Metro station. The underground line is preferable as it allows me to give undistracted attention to my smartphone. There is nothing to see while distances are covered with purposeful speed.

I remember that poetry had many uses. The Irish-American fathers in school would use poetry to illuminate Life, teach complex mathematical theorems and also drill the Periodic Table into our heads with its help. But since nobody has any time anymore, these homoeopathic modes of teaching-learning have been abandoned.

Last week, a student asked me: "What is poetic truth?" She meant to ask, how do we distinguish between general truths and poetic ones? In reply, I recited a short poem written by the dead poet Yeats. Drawing out a reasonably intelligent import, she said, "Aah! So it's a truth I can feel but not see!" Not quite, for that may be said about everything sensible and insensible that still passes through our minds between the poles of high-decibel entertainment and low-IQ patriotism. We are so much at ease with our overfed feelings that we often ignore facts. The media and advertising industries offer us a rich merchandise of images and emotions that we dare not neglect. So, I hesitated to answer. My student seemed restless and impatient for an answer that had got stuck in my throat. For I was wondering how to demonstrate a poetic truth to her when I'd simply forgotten how to get to it myself.

Long after the student had given up on my meandering

*When you are old and gray and full of sleep,
And nodding by the fire, take down this book,
And slowly read, and dream of the soft look
Your eyes had once, and of their shadows deep;
How many loved your moments of glad grace,
And loved your beauty with love false or true,
But one man loved the pilgrim soul in you,*

attempt to explain, and had promptly come up with a slapdash excuse to run off to her friends waiting by, I was trying to recover from the excruciating embarrassment. I swore to myself that I'd try and write a poem the moment I'd get back home from college. Possibly, that would be the only way of rediscovering my old love for poetic truths. Hours later, while I stared long and hard at a forgotten photograph, the lines from Yeats' poem came back to me.

These lines were neither the intellectual puzzles we taught in class nor merely about a truth that we feel yet don't see. They created an experience for me which was way beyond "love false or true". An experience wherein all senses act together through *Synaesthesia*; we see, hear, smell and feel simultaneously the pathos of waiting for time to pass and tell us that we have loved.

Poetry is an experience of Time. A unique experience which is not available to the exclusive reception of the intellect or emotion but shapes both together. If there were no poetry, then there would be no final balance sheet to account for what we are. Language, the language of prose, would keep confining us in the many discreet and divided roles we play through each day of our lives. Nothing would add up and no singularity would permeate our experience of things. We would be weightlessly floating through routine.

Poetry, even if I fail to write it, is an experience of Gravity. Not the usual apple falling on our heads, but that experience of being rooted in a unified thing we call Life. But things have come to such a pass that we are called upon to defy Gravity everyday. There is nothing to hold on to. The sense of Time yields nothing more than the awareness of a race against it, to fulfil those endless chores that tick away like seconds, minutes or hours. Till we sleep. And in our sleep, Time releases our buried poems. But we call them dreams.

Saikat Ghosh
Dept. of English

"HUNGER IS..."

Those eyes so watery, Those lips all torn,
The face so rotten,
And a hand that extends and pricks so badly,
Like a withered rose, left with thorns.

I see her and freeze there, observing...
She isn't alone, there a chap; here another one,
So many like swarm of bees,
Not producing honey but venom, diseased

The girl I saw, Lay there in stillness.
I sit next to her and hear rumbling noises.
Growls...and grumbles her stomach.

Words are left unspoken, Feelings unexpressed,
Unbelievably brutal site it is;
There is heaviness in my heart that I'm unable to express.
Stood up I, in profound despair...

And from behind hear a voice calling,
'Please stop, for I see, you care!'
And for a moment, Those innocent eyes sparkle with hope,
Seeking temporary refuge in me for her hunger to cope.

On a bench we sit,
Burger in her hand and a smile so hidden I see,
Soon, she began...
To open her baggage of sorrow to me. And there she goes;
Tears rolling down her cheeks, A frog in her throat.

'Silence...
And silences all around,
Emptiness not just inside this elastic bag but, everywhere
surrounds.

Not just I, but we all make a cry, aloud to this merry world to
hear.

But no one comes near, None ready to lend an ear. It's a
deliberate ignorance, You see, yes! You all do,
You turn your back;
You hear, you pretend you are deaf.
All out there internally know things are wrong,
Every eye sees for, what we long.
Yet just walk past by, Noticing, still leaving our plight
unnoticed, We too are like you, Craving for basic amenities.

It seems in dark, dingy cells we are caught,
Fighting the battle that's already been lost.

We eat from the left food in your plate,
Our parents feed us with a severe ache.

They feed us like scavengers' through the flesh you throw,
Ample you waste -why? Why do you do so?

From morn to night,
We repeatedly question our fate and endlessly wait...
For these sooty days to pass, And bring a bright tomorrow.

But the hope is left no more, The wound is so deep and there
is no cure.

Our lives will wrap up soon, Starvations, hunger, thirst...
Ravishing tour of hell, Deprivation -is all our lives tell.

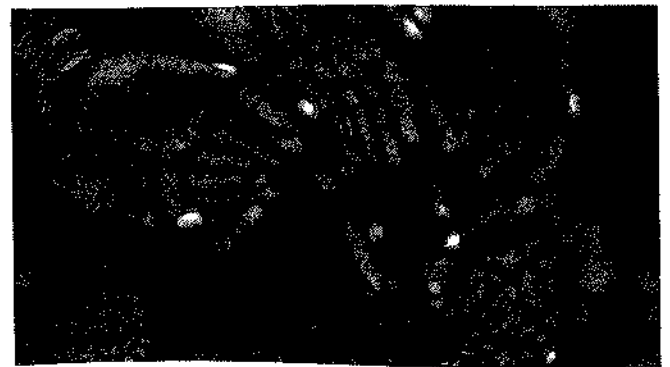
Free us from the shackles of this harsh reality, For we too
want to fly, Fe also want to live, laugh and dance with joy.

Parting with a few grains won't cause you a loss,
But to our lives, it will add a gloss.

Hunger to me, hunger to us is not just, 'no food, no water'
Hunger is not just the thirst for money,
Hunger is.....

Freedom, Freedom of choice, freedom to our basic rights.

Hunger is to strive for a better life and happy living;
'Hunger' itself is the 'Hunger for not letting our children die
hungry'.

Vani Suri
BA (H) English III Year

The gone ANGEL

Taking it as a jape, I waited a while,
With every tear in my eyes, years passed by
But you didn't smile.

And I recall the day your dulcet voice
"Daddy" for the first time
The way those Lilliputian hands spanned
the first time,
My girl used to run with those tiny feet
used to chase,
Those dawns were the best dawns
When I woke up to your face.

Down the paper, my pen ink impregnated
And amalgamate the unreal ecstasy
The existing despair with nights
This innocent heart fights.

My eyes portray a face of yours,
Whenever they see a laughing child,
A mesmeric crescent amid two stars,
Make me remember your angelic smile.

Do you remember you had a habit of going to anyone
who addressed you with a sugary voice?

Maybe the deity called you with a sweeter tone,
And you left your father with no soul.
He must have become utterly selfish,
The loss of mine has become his greatest gain,
Time doesn't take the same route twice,
and the very clouds don't pour again.

Had I ever been applauded by the world, the way I
ought to be,
I would have challenged a wretched father,
"Did you do the same to your 'gone' angel?"

Remembered you asking me, "Daddy, will I ever be in
your heart?"
The answer you had asked once, gave me the answer

Accepting the challenge, I confronted the deity,
That life I wrote miracles,
From the declining sun to the morning dew,
I strive to prove that 'Angels' do exist,
And I wish I could ever write you.

Arjun Manral
B. Sc (H) Chemistry II Year

TEARS FOR TRAGEDY

Hundreds of decades
Thousands of years
Humans with tears
Broken and pierced
Irrecoverably sabotaged
Driven forsaken
Undeniably rash
Living with flaws
And mistakes of choice
Some unknown
Some high in voice
Sadness hidden
Sorrow forbidden
Action upheld
Practicality well dealt

Cared less, Careless
Always a mess
Humanness
What happened?
No one allowed
What happens?
No one takes in vows
Blaming life, Using knives
Cutting edges,
Of dark strives
Wiping off the face
Silencing within
Controlling rhythms
All to protect
The world's debt, of society

And pressures' variety
Only some cried
To protect
The tragedy of life.

Maanya Charu Kalra
B.Com(H) II Year

Mistakes A Part of Life

Get me a person who has never committed a mistake,
whose equilibrium was never at a stake.
A person who led almost a perfect life,
whose values never went under a knife.
For sure, I claim you would find none,
whom you could call the perfect one.
It all depends on the realisations we make,
the path we choose for our own sake.
Who says you cannot rectify your actions,
Believe me, no one can stop you even a small faction.
Full of remorse if you constantly strive,
You would win and your confidence would thrive.
So don't feel low, next time you commit a mistake,
as whatever I am saying is not just fake.
It is done by one and all,
So realize and stand up so as to never fall.

Vaibhavi Mishra
B.Sc Botany (H) I Year

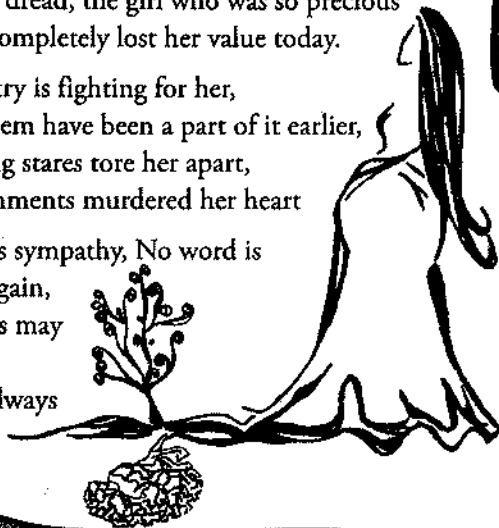
Dual Jeopardy

Being a victim but guilty for the world,
She was wondering at her mistake,
Walking down the streets alone They took her as bait.

Every hold was killing humanity, Every laugh
magnifying the dread, the girl who was so precious
yesterday, has completely lost her value today.

Now, the country is fighting for her,
But many of them have been a part of it earlier,
Those molesting stares tore her apart,
The vulgar comments murdered her heart

Every lip carries sympathy, No word is
capable of any gain,
Because injuries may
heal with time,
But scars will always
remain

Angel of Hope

When the light falls dim,
And you're on the brink of giving in,
Hold your thought and give it one more try,
Don't let grief make you cry.
Losers always whine about their best,
Don't be afraid to take another test.
It's never too late for a new beginning,
Excuses are nothing, your will is everything.
Running is the easiest way out,
But someday it'll drain you out.
Hard work and determination are the keys to success,
Destiny does not fulfill itself on its own.
Your defeats will make you frown,
But always remember to never back down,
Don't let anyone tell you, you can't do something,
That broken dream will come true one day.
In order to get to light you've to face the dark,
Put up a fight and leave your mark.
Some dreams can come undone,
Don't let it break your heart.
However hopeless the situation may seem,
But look around, alone you've never been,
No dream is ever chased alone,
Angels will help you reach your throne.

Udbhav Sinha
BA (H) Political Science III Year

Wishing she wouldn't
have gone out,
Rather had stayed at place, She had realized,
Trying to lead the life she wanted,
Free, in a nation chauvinist and opinionated
Was her mistake...

Ishu Manaksiya
BA (H) Political Science II Year

हिन्दी अनुभाग

अनुक्रमणिका

- 1 सम्पादकीय
- 2 स्मृति शेष: डॉ महीप सिंह
- 3 हिंदी साहित्य सभा : वार्षिक गतिविधियाँ
- 4 डॉ रामदरश मिश्र जी से एक साक्षात्कार
- 5 वादा
- 6 ज़िंदगी
- 7 पुष्प
- 8 महिलाएं हैं बेहतर लीडर
- 9 मुमकिन है वो माहिर हो
- 10 लौटकर
- 11 समय का चक्र
- 12 उम्मीदें मरी नहीं हैं
- 13 अब वक्त है बदलने का
- 14 वो नारी है
- 15 मांझी: व माउन्टेन मेन
- 16 पठान कोट और आतंक
- 17 कुदरत का करिश्मा
- 18 ज़िंदगी
- 19 सवाल?
- 20 महिला सुरक्षा महिलाओं की ही जिम्मेवारी है
- 21 वर्द्धा डायरी
- 22 फिल्म समीक्षा: बाजीराव मस्तानी
- 23 रोटी के वास्ते
- 24 दिल दीवाना
- 25 वोस्ती
- 26 गीत
- 27 देश की बहनों
- 28 इतिहास में धूमिल चमकता सितारा
- 29 लोक वाद्य यन्त्र 'डमरू'
- 30 'वर्षा' की 'आशु' अभिव्यक्ति

सम्पादकीय

कलम को दी वाणी फिर, दिए शब्दों को तेज़।
स्वागत करती है आपका 2016 की तेग॥

खालसा महाविद्यालय की यह वार्षिक पत्रिका सदैव युवा विद्यार्थी कलाकारों की प्रतिभा को स्वर व वाणी देती आई है। अत्यंत हर्ष के साथ हम यह सम्पादकीय लिख रहे हैं। पत्रिका की संपादकीय मंडली में कार्य करना अपने आप में एक विशेष अनुभव रहा। इसी वर्ष 'साहित्य अकादमी' पुरस्कार से नवाज़े गए 'डॉ. रामदरश मिश्र' का साक्षात्कार भी लिया। यह आजीवन हमारी स्मृतियों में ज्यों का त्यों रहेगा। पत्रिका में आए लेखों को पढ़ने के बाद हमें आज के युवा की चिंतनशील प्रवृत्ति का पता चला। जहाँ एक ओर युवा प्रकृति, आतंकवाद, नारी विमर्श जैसे वैश्विक मुद्दों को स्वर देता है, वहीं दूसरी ओर वह बरसात, माँ, पुष्प और रोटी के प्रति अपने हृदय की कोमल भावनाओं की भी अभिव्यक्ति करता है। सिनेमा जगत में आई फिल्मों की आलोचना भी अपनी पैनी दृष्टि से करता है। पत्रिका के लिए कार्य करते हुए हमने यह अनुभव किया कि आज के युवा वर्ग में एक चिंतनशील वर्ग ऐसा भी है जिसे भली प्रकार यह पता है कि कहाँ दीप प्रज्ज्वलित करना है और कहाँ दर्पण दिखाना है।

खालसा परिवार को समाहित करती हमारी पत्रिका तेग को देखकर ऐसा प्रतीत होता है कि यह एक सवाक इन्द्रधनुष है।

शब्दों की बरसात में, भावों का आवेग।
नव स्वरो को सुर देने आई फिर से 'तेग'॥

शमशे, आशीष, सिमरन

स्मृति शेष: डॉ. महीप सिंह

साठ के दशक में सचेतन कहानी के प्रवर्तनकर्ताओं में अग्रणी इस नाम का गौरव श्री गुरु तेग बहादुर खालसा कॉलेज के हिन्दी-विभाग के साहित्य में अभिवृद्धि करने वाले साहित्यकारों में आज भी है। सच है महान बनानेवाले की सीमा है और सतत कर्मण्य श्रम करने वाले आप जैसे साहित्य-साधक ने इसी क्रम में अपनी साहित्य-साधना को संपादित किया।

सचेतन कहानी आंदोलन की प्राण-प्रतिष्ठा में उनका योगदान अवश्यमेव हिन्दी कथा-जगत की अमूल्य निधि मानी जाएगी। 'विभाजन' की त्रासदी पर आधारित 'यह भी नहीं' उनके उपन्यास में युगीन त्रासदी का एक यथार्थ चित्र बन गया। 'पानी और कहानी' संग्रह भी लगभग ऐसी संवेदनाओं का जीवन्त उदाहरण है। उनके समकालीन कथा चेतनाओं के माध्यम उकेरा गया 'कुसुम अंसल' का एक शब्द-चित्र यहाँ दृष्टव्य है, मुझे आज भी याद है 'काभायनी' की उस गोष्ठी में उन्होंने 'सन्नाटा' कहानी पढ़ी थी- मुंबई के महानगरीय परिसर में पसरा एक गहरा सन्नाटा, जो जीवन के सुकोमल तत्वों

को पथरीला बना देता है, वैसा कुछ जो माँ-बेटी के बीच दीवार-सा बनकर खड़ा हो जाता है। एक ही फ्लैट, खून का रिश्ता, फिर भी परायापन, और चुप्पी से सरसरता, मन को कचोडता 'सन्नाटा।' सच ही यह सब न केवल शब्द-चित्रकर्ता के लिए नए अनुभव का उदाहरण है बल्कि साहित्य समाज के लिए उनके कथाकार का विशिष्ट परिचय भी बन गया है।

साठोत्तरी कहानी के आप एक महत्वपूर्ण हस्ताक्षर हैं। साहित्य में माफियावाद विषय पर संघर्ष से जूझता हुआ उनका मन उन्हीं दिनों के 'सचेतना' पत्रिका के सम्पादन कार्य का भी शुभारंभ कर बैठा और, अपने इस साहित्य-साज से तो फिर उनका सृजनर्श कलाकार सतत नए साहित्यकारों की तलाश में अग्रसर होकर उन्हें सृजन मंच भी प्रदान करता रहा। इस तरह अपने परिवेश के प्रति सजग कहानीकार, उपन्यासकार और पत्रकार के त्रिविध आयामों के बीच उनका लेखक व्यक्तित्व पूर्ण रूप से प्रतिष्ठित हो गया। अनेक विश्व हिंदी सम्मेलन में उन्होंने शिरकत की। जापान में हिन्दी साहित्य का अध्यापन कार्य करते हुए उन्होंने भारतीय संस्कृति के सुवास को सम्यक रूप में फैलाया। अध्यापन-कार्य के अतिरिक्त साहित्य की विविध गतिविधियों में उनकी साहित्यिक भागीदारी सदैव याद की जाएगी।

साहित्यकार मंडली में उनके लिए 'यारों का यार' सम्बोधन आज भी उनकी याद को ताजा करने वाला है। एक सम्पादक मित्र द्वारा दूसरे सम्पादक मित्र के आत्मसम्मान के प्रश्न के लिए उन्होंने अपनी भागीदारी तब निभाई थी जबकि 'सारिका' पत्रिका में ख्वाजा अहमद अब्बास की विवादास्पद कहानी 'सरदारजी' का प्रकाशन हुआ था और उस समय 'सारिका' के सम्पादक कन्हैयालाल 'नन्दन' थे। तब वे असल में 'यारों का यार' साबित हुए थे।

अपनी पत्रकारिता द्वारा दिव्य मनोहारी विचारों की क्रांति का बीज बोने वाले 'सिंह साहब साहित्य जगत के एक उत्कृष्ट उदाहरण हैं। आज की पीढ़ी के लिए 'दिल्ली विश्वविद्यालय' के अर्न्तगत श्री गुरु तेग बहादुर खालसा कॉलेज उनकी विगत उपस्थिति के लिए सदैव गौरवान्वित रहेगा।

"जो कुछ है उत्कृष्ट, श्रेष्ठ, उसके सघन सार हो तुम।
काया में बंधे नहीं तुम, शाश्वत विचार हो तुम।
एक शब्द में परिभाषित, अनवरत प्यार हो तुम।।"

अहिंदी भाषा-भाषी हिन्दी इकाई के रूप में डॉ. महीप सिंह किसी भी जाति, वर्ग, सम्प्रदाय से परे होकर निरंतर साहित्य-साधना पथ के साधक-पथिक थे। श्री गुरु तेग बहादुर खालसा कॉलेज का हिन्दी-विभाग सदैव आपकी स्मृतियों को संजोए रखने का आकांक्षी रहेगा।

प्रस्तुति: हिन्दी-विभाग
श्री गुरु तेग बहादुर खालसा कॉलेज

हिंदी साहित्य सभा : वार्षिक गतिविधियाँ

हिन्दी विभाग द्वारा गठित हिंदी साहित्य सभा के तत्वावधान में वर्ष भर विभिन्न कार्यक्रमों का आयोजन किया गया। सर्वप्रथम हिन्दी साहित्य सभा की कार्यकारी परिषद के निर्माण हेतु सदस्यों को निर्वाचित किया गया। इस सभा की अध्यक्ष बनी सैयद निलोफर अख्तर (तृतीय वर्ष) उपाध्यक्ष शमशे रजा, (तृतीय वर्ष), सचिव— सिमरन चड्ढा, सहसचिव— चेतन, कोषाध्यक्ष— लक्ष्मी (तृतीय वर्ष) काम्या (द्वितीय वर्ष), सांस्कृतिक सचिव— रेखा, अलीषा (तृतीय वर्ष), आशीष, साल्वी, (द्वितीय वर्ष), रितु—दीपक (प्रथम वर्ष), प्रभारी खान—पान विभाग—अविनाश, (द्वितीय वर्ष), प्रभारी मीडिया—शशांक, (तृतीय वर्ष), प्रभारी साज—सज्जा रेखा (तृतीय वर्ष), आदि सदस्यों की नियुक्ति हुई। सभी के सहयोग से विभिन्न कार्यक्रमों का सफलतापूर्वक सुविचारित आयोजन हुआ।

इस कार्यक्रम में निर्णायक मंडल के सदस्य हमारे महाविद्यालय के पूर्व विद्यार्थी थे। हमारे कॉलेज के इतिहास में पहली बार ऐसा हुआ। वे विद्यार्थी स्वयं गौरवान्वित अनुभव कर रहे थे और प्रतियोगियों में भी अत्याधिक उत्साह था। विभाग के सभी सदस्यों ने उत्साहपूर्वक भागीदारी दी। इसी माह उनतीस अगस्त को नवागत छात्र-छात्राओं के अभिवादन सम्मान कार्यक्रम को भी आयोजित किया गया। नये विद्यार्थियों का स्वागत किया गया। छात्र-छात्राओं ने अपनी प्रस्तुति दी और उनकी प्रतिभा के अनुसार उन्हें पुरस्कृत किया गया और पहले की तरह निर्णायक मंडल का भार उत्तीर्ण छात्रों ने सम्भाला। इसी दिन साहित्य सभा के प्रतीक चिह्न का उद्घाटन डॉ. आशा मेहता, डॉ. चरणजीत सिंह एवं डॉ. सुमिता लोहिया द्वारा किया गया।

तीन सितम्बर को हिन्दी साहित्य सभा के द्वारा शिक्षक दिवस का आयोजन हुआ जिसमें हिन्दी विभाग के सभी विद्यार्थी और शिक्षक सम्मिलित हुए। सभी विद्यार्थियों ने अपने गुरुजनों की महिमा का बखान करते हुए कविताओं एवं अभिनय के द्वारा गुरुजनों को प्रसन्न किया। गुरुजनों ने सबको आशीर्वाद दिया। तीन नवम्बर को साहित्य सभा द्वारा 'विजयदशमी' और 'दीपोत्सव' के उपलक्ष्य में 'भेरी बात' नामक कार्यक्रम का आयोजन हुआ। सभी छात्रों ने दीपोत्सव और विजयदशमी के संदर्भ में अपने मन की बात रखी। किसी ने दीपों का अर्थ समझाया किसी ने असत्य पर सत्य की बात की, किसी छात्र ने रावण की बुद्धि का बखान किया तो किसी ने रावण और सीता—हरण के बिंब को प्रस्तुत किया। इसी प्रकार यह कार्यक्रम गम्भीरता से आरंभ हुआ तथा अंत हास्य

पर आते-आते हुआ। डॉ. आशा मेहता और डॉ. सुमिता लोहिया ने इस अवसर पर अपने विचार रखे।

25 फरवरी को वार्षिक उत्सव में रचनात्मक लेखन और साहित्यिक प्रश्नोत्तरी का आयोजन किया गया, जिसमें विभिन्न महाविद्यालयों के छात्रों ने उत्साहपूर्वक अपनी भागीदारी दी।

रचनात्मक लेखन में तथा साहित्यिक प्रश्नोत्तरी में द्वितीय एवम् तृतीय स्थान खालसा कॉलेज के विद्यार्थियों ने प्राप्त किया। विजेताओं को प्रोत्साहन स्वरूप नगद पुरस्कार दिए गए। साहित्य सभा के सभी छात्रों ने इस कार्यक्रम में अपना सहयोग दिया और इसे सफल बनाया। कार्यक्रम का संचालन विभाग प्रभारी डॉ. सुमिता लोहिया द्वारा किया गया।

प्रथम मार्च को हिन्दी साहित्य सभा द्वारा वसंतोत्सव व्याख्यानमाला का आयोजन हुआ जिसका विषय था 'मध्यकालीन साहित्य : नए परिप्रेक्ष्य में।' इस कार्यक्रम में आए अतिथिगण थे प्रो. हरिमोहन शर्मा, प्रो. अनिल राय तथा प्रो. के. एन. तिवारी इस कार्यक्रम की अध्यक्षता प्रो. हरिमोहन शर्मा ने की। वक्ता के रूप में प्रो. अनिल राय ने कबीर का दुःख और उनकी व्याप्ति पर तथा प्रो. के. एन. तिवारी ने 'मध्यकाल में नारी' पर विचारोत्तेजक और सारगर्भित व्याख्यान दिया सभी छात्रों ने आमंत्रित वक्ताओं के व्याख्यान को ध्यान से सुना तथा सभी छात्रों के सहयोग से यह कार्यक्रम सफलता पूर्वक सम्पन्न हुआ। विभाग के सभी सदस्यों ने तथा अन्य विभागों के प्राध्यापकों ने इसमें अपनी भागीदारी दी। मंच का संचालन विभाग प्रभारी डॉ. सुमिता लोहिया ने किया और धन्यवाद डॉ. चरणजीत सिंह ने किया।

अन्ततः हिन्दी विभाग द्वारा संगठित हिन्दी साहित्य सभा ने कम समय में महत्वपूर्ण कार्यक्रम आयोजित किए। भाग-दौड़ के जीवन में जहाँ हम अपनी संस्कृति तथा त्यौहार से दूर हो चुके थे इन कार्यक्रमों को आयोजित कर जोड़ने का प्रयास किया। यही साहित्य सभा तथा उनमें कार्य करने वाले सदस्यों का उद्देश्य है।

सैयद निलोफर अख्तर, शमशे रजा

स्वास्थ्य सबसे महान उपहार है, संतोष सबसे बड़ा धन तथा विश्वसनीयता सबसे अच्छा संबंध है।
जीत और हार आपकी सोच पर निर्भर है। मान लेंगे, तो हार होगी और ठान लेंगे, तो जीत होगी।

आशीष : आपकी कोई ऐसी रचना है जो आपने जल्दबाजी में लिखी है?

मिश्र जी : वैसे मैं जल्दबाजी में लिखता नहीं पर एक कहानी मैंने जल्दबाजी में लिखी थी जो सबसे अच्छी कहानी बन गई। एक दिन 'सारिका' (पत्रिका) के सम्पादक का पत्र आया था जिसमें उन्होंने लिखा था कि उन्हें एक कहानी चाहिए। मैंने एक कहानी लिख डाली जो मेरे दिमाग में पहले से ही चल रही थी। वो कहानी थी 'सड़क'। ऐसी ही माँगें आज़ादी के आंदोलन के समय भी आईं।

श्मशे : आपके प्रेरणास्रोत कौन रहे हैं?

मिश्र जी : मेरा प्रेरणास्रोत मेरा गाँव ही रहा है। लेखन का प्रमुख आधार तो मेरा गाँव ही रहा और उसके बाद शहर, पर मुख्यतः कविता स्वतः प्रेरणा से ही फूटती है।

साल्वी : आपने किसी जीवंत पात्र पर कुछ लिखा है?

मिश्र जी : जब भी मैं लिखने बैठता हूँ तो अनायास ही ऐसे पात्र आ जाते हैं जिन्हें या तो मैंने कभी देखा है या जिया है। 'एक अकेला मकान' कहानी की एक पात्र है 'बुआ'। यह 'बुआ' हमारे गाँव से ही थी। इस प्रकार मैंने अपने एक साथी पर 'विदूषक' कहानी लिखी है। मैं एक बात और कहना चाहूँगा "सब पर लिखा नहीं जा सकता। खास लोग ही हमारे काम के होते हैं जिन्होंने जीवन के उतार चढ़ावों को जीवंतता के साथ जिया हो।

आशीष : आपने विश्वविद्यालय में अध्यापन कार्य भी किया है? क्या आपको तब के युवावर्ग और आज के युवावर्ग में कोई परिवर्तन देखने को मिलता है।

मिश्र जी : आज का युवावर्ग अधिक आक्रामक है। आज के युवावर्ग में सामान्य ज्ञान पहले से ज्यादा है। तकनीक में भी पहले से बेहतर है।

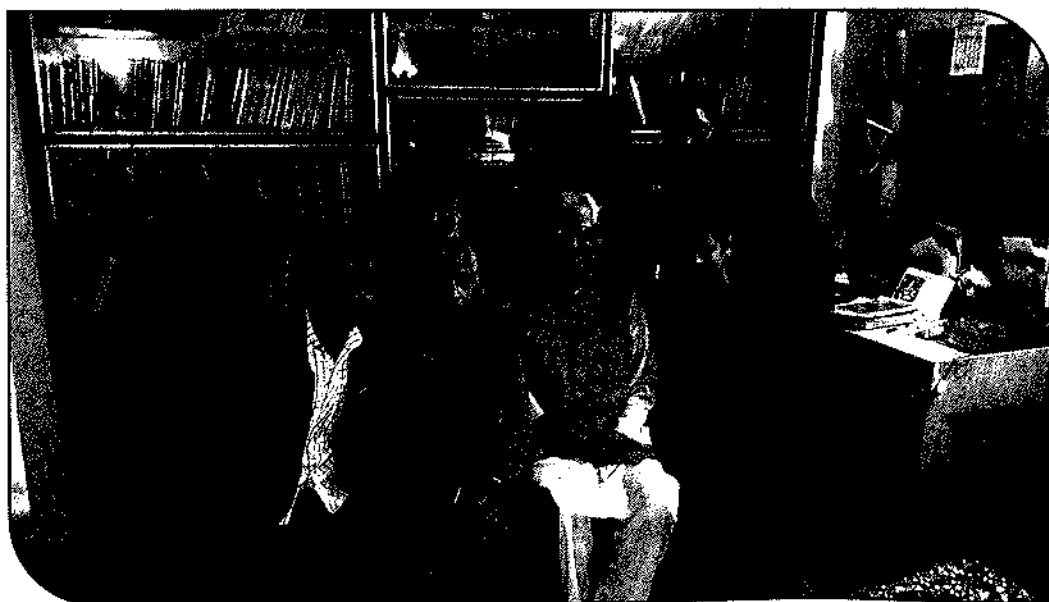
सिमरन : आज के युवावर्ग में साहित्य के प्रति नकारात्मक रूप देखा जा रहा है। अर्थात् वे साहित्य के प्रति इतने आकर्षित और उत्साहित नहीं हैं जितना अन्य चीजों के प्रति हैं। उनको साहित्य के प्रति आकर्षित करने के लिए आप क्या कहना चाहेंगे?

मिश्र जी : आज युवावर्ग का ही सवाल नहीं है अपितु पूरे समाज का सवाल है। साहित्य के प्रति वो उत्साह नहीं रहा जो पहले था। हमारे समय की अंताक्षरी कविताओं से होती थी। हमें कविताएँ कण्ठस्थ थी। इसी बहाने से बच्चे कितनी कविताएँ पढ़ लेते थे। परंतु आज लोग फिल्मी गीत से अंताक्षरी खेलते हैं। केवल विद्यार्थियों में ही नहीं बल्कि सामान्य लोगों में भी साहित्य के प्रति रुझान कम हो गया है। आज बाज़ारवाद में आदमी बाज़ार का होता जा रहा है।

रितु : आपकी सबसे प्रिय रचना कौन सी है?

मिश्र जी : मेरी एक गज़ल मुझे और लोगों को बहुत प्रिय है—

"बनाया है मैंने ये घर धीरे-धीरे
खुले मेरे ख्वाबों के पर धीरे-धीरे।"
"किसी को गिराया न खुद को उछाला
कटा जिंदगी का सफ़र धीरे-धीरे।"

असफलता को सफलता में बदलने का एक ही तरीका है, प्रयास और लगातार प्रयास।

वादा.....

वादा है मेरा कि तुझसे दूर चला जाऊँगा
इतना भी नहीं कि याद ना आ सकूँ तुझे।

गमे-हयात की गलियों में उतर आऊँगा मैं.....
इस कदर नहीं कि दफन हो जाऊँ कहीं पर।

आरजू-ए-तमन्ना के लिए चाहे..... तड़पता रहे मन.....
तेरी खुशी के आड़े न आऊँगा; ये वादा है मेरा तुझसे।

तुझे क्या खुश रखेगा मुझ जैसा नाचीज़ कोई?
कमबख्त..... जुबां शब्द कह कर सहम जाती है।

आसमां किसे पसंद नहीं आते हैं आखिर?
गर..... तू दिखाई न दे; वो आसमां किस काम का।

राहे-ज़िंदगी में..... गर न मिल सके दोबारा हम तो
बिगड़े-बनाती रहे; ये खुदाई किस काम की।

तेरे शहर के शोर ने थामा था मुझे.....

ये हाथ छुड़ा जाऊँ; या भर जाऊँ कहीं पर।

सच..... खुशफहमियाँ सी हैं भीनी..... भीनी
मस्त रहूँ..... या बैठा रहूँ गुमनामी-ए-चादर ओढ़े कहीं
पर।

या-रब अगर आ न सका वापिस; तो इस कदर भूल
जाना मुझे,

कि; हसरते-ज़िंदगी में मिल गया था
जाना-अनजाना-सा कोई।

वादा है मेरा तुझसे.....

विवेक शर्मा
एम.ए. द्वितीय वर्ष
हिन्दी

ज़िंदगी

बदल रहे हैं हम या बदल रही है ज़िंदगी।
चल रहे हैं हम या शिफ़ा चल रही है ज़िंदगी।।
बचपन, जवानी, बुढ़ाया सब यहीं का खेल है।
कपड़े नए-नए से फिर बदल रही है ज़िंदगी।।
हाथ हैं पत्थर के पथ में तोड़ते पत्थर जो है।
शाम के सूरज सी देखो ढल रही है ज़िंदगी।।
इक्कीसवीं सदी को देख लग रहा है अब हमें,
तेज धूप में नंगे पाँव चल रही है ज़िंदगी!!
अपना समझ के मुठ्ठी में बाँध कर रखा जिसे
रेत बन के हाथ से फिराल रही है ज़िंदगी
आशीष शर्मा की तरह रोयान तो है मगर
धीरे-धीरे माया सी पिघल रही है ज़िंदगी...

आशीष 'दिलदार'
पी.ए. द्वितीय वर्ष
हिन्दी

पुष्प

पुष्प खिलता है नहीं आँसू बहाता है,
टूट कर गिरता है पुष्प, फिर भी मुस्कुराता है।
नहीं होता गम उसे टूट जाने का,
उसे होती है खुशी बना सामान दिल बहलाने का।
मेरे ही बहाने दो दिल तो मिले एक टूटने से दो पुष्प खिले
मैं टूट कर गिरता रहूँ मुझे नहीं है कोई गम।
बस उम्र भर दो दिल साथ-साथ चलते रहें
लोग कहते हैं पुष्प टूट कर हार जाता है।
मगर टूट कर भी वो दिलों को जीतना सिखाता है
टूट कर गिरता है पुष्प फिर भी मुस्कुराता है।

वेशाली राजपूत
बी.ए. प्रथम वर्ष
हिन्दी (विशेष)

महिलाएं हैं बेहतर लीडर

इंदिरा गांधी या मार्गरेट थैचर दोनों ही महिलाओं ने दृढ़ता से इस शीर्षक को सही सिद्ध किया। पूरी दुनिया ने उनका लोहा मान लिया। इंदिरा गांधी को अगर चार बार प्रधानमंत्री पद के लिए चुना गया तो मार्गरेट पर भी तीन बार इंग्लैंड की जनता ने भरोसा किया। इन दोनों का यह लम्बा कार्यकाल अपने आप में एक इतिहास है।

वहीं आज चंदा कोचर, निरूपमा राव, इंदिरा नुई और नैना लाल किदवई जैसी महिलाएं सरकारी संस्थानों तथा मल्टीनेशनल कंपनीज़ के महत्त्वपूर्ण पदों पर आसीन हैं।

साल दर साल घर से बाहर निकलकर प्रोफेशनल दुनिया में दक्षता के साथ काम करने वाली महिलाओं की संख्या में तेजी से वृद्धि हो रही है। लेकिन जब बात महिलाओं की उपलब्धियां गिनने की आती है या महिला दिवस के अवसर पर प्रमुख पदों पर आसीन महिलाओं की आती है तो यही कुछ गिने-चुने नाम सामने आते हैं।

महिलाएं लगन, मेहनत और दक्षता के साथ अपने काम को पूरा करती हैं। इस बात को समय-समय पर सभी ने माना है। यही नहीं कुछ कंपनियों ने तो इसी बात को ध्यान में रखकर अपने यहां महिला कर्मचारियों की भर्ती को प्राथमिकता भी दी है लेकिन जब बात प्रमुख, सर्वोच्च या महत्त्वपूर्ण पदों की आती है तो महिलाओं की सारी योग्यताओं को दरकिनार कर पुरुषों की प्राथमिकता दे दी जाती है।

पिछले दिनों अमेरिका में हुए शोध ने इस बात को साबित किया है कि जब भी महिलाएं मेयर या ऐसे किसी प्रमुख पद से जुड़ती हैं तो पुरुषों की अपेक्षा ज्यादा दृढ़ता और गंभीरता से ज़रूरत संबंधी मुद्दे उठा पाती हैं और समस्याओं का निराकरण कर पाती हैं।

यह शोध कहता है कि राजनीति सहित अन्य क्षेत्रों में प्रमुख पदों पर महिलाओं का होना अमोजन के लिए ज्यादा फायदेमंद साबित होता है। इस शोध ने एक बार फिर से समान काम-असमान वेतन तथा सुविधाएं तथा इसी तरह के अन्य मुद्दों की ओर ध्यान आकर्षित करवा दिया है।

देखना है कि नीति निर्धारक इस बारे में क्या और कितना कर पाते हैं? उम्मीद करते हैं कि आने वाले वर्षों में ऊंचे पदों पर बैठी महिलाओं की सूची लंबी नज़र आए।

सिमरन अरोड़ा

बी.ए. तृतीय वर्ष

हिन्दी (विशेष)

मुमकिन है वो माहिर हो

मुमकिन है वो माहिर हो दोहरी किरदार निभाने में जिनकी भोलेपन से अक्सर है पहचान जमाने में। आज नज़र में बेबाकी है और हया का नाम नहीं मज़हूर बहुत था कल तक ये बिन बात के ही शरमाने में खड़ा हो गया जिनका तुमको अपने संग भला कैसे तुम्हें नवाजा था मौला ने सबको मात दिखाने में मजिल भी खुद उनकी खातिर आस लगाए बली है शिकल न आई जिनके चेहरे मौलों पैसल जाने में आखिर में मिटटी ही उसको अपने गले लगायमी जो मिटटी को मूल गये है अस्वर को हथियाने में।

लोटकर

औरखो में फिर उमड़ा वही सेखाब लोटकर आ ही गया आना था उसे आज लोटकर खस में कबूल लू अगर अपने ही ऐस को तुम भी तो हो जाओगे बेमकाब लोटकर मेरे हिस्से का खत लेकर कोई कासिद नहीं आया मुबारक हो जिनको मिल गया जवान लोटकर तुझको सदा न दो कभी मैंने ये सोचकर हो जाए न कहीं लू आब-आब लोटकर हेरात हूँ में देख किताबों के बीच में सुख हुए मिले हैं कुछ गुलाब लोटकर जाना ही है दुनिया से लो नज़ार समेट लो पूरे न होंगे फिर ये कभी ख्याब लोटकर

हरीओम रस्तोगी

बी. ए. द्वितीय वर्ष

राजनीति विज्ञान (विशेष)

अगर आप किसी ऐसी चीज़ को पाना चाहते हैं जिसे आपने पहले कभी नहीं पाया है। तो निश्चित रूप से आपको कुछ ऐसा करना होगा जो आपने पहले कभी नहीं किया।

समय का चक्र

समय का चक्र रुकता नहीं
समय का चक्र झुकता नहीं।
करे कदर जो समय की
करे समय कदर उसकी।
समय चले अपनी मर्जी से
समय गुजरे तेजी से
समय कटे हौले से।
समय से होती है पहचान इंसान की।
समय पर होती है पहचान इंसान की।
समय का चक्र रुकता नहीं।
समय का चक्र झुकता नहीं।

राहुल
बी.ए. द्वितीय वर्ष
हिन्दी (विशेष)

उम्मीदें मरी नहीं हैं

उम्मीदें मरी नहीं हैं
न हुआ है इतिहास का अंत
जंग जारी है
और बिछे हैं साजिशों के जाल
पर ऐसे में भी
तुमने देखा होगा
आँधी में घोंसला बनाते पखेरू को।
कविता को भी
अपने कल की फ्रिक है
इसलिए इन दिनों तोप के मुँह में
तिनका रख रही है कविता।

रेखा
बी.ए. तृतीय वर्ष
हिन्दी (विशेष)

भारत वर्षा के बदलने का

यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः।

मेरा भारत वर्ष जहाँ नारी को देवी की संज्ञा दी जाती है। आज वही भारतवर्ष अपने विकसित होते कदमों से विकास की उस सीढ़ी पर जा खड़ा हुआ है, जहाँ मुझे इसके कदम लड़खड़ाते प्रतीत होते हैं। जी हाँ, यह वही भारत वर्ष है जहाँ पर माँ अपने गर्भ से अपने बच्चों को जन्म देती है व उसकी परवाह करती है। परन्तु आज इस युग में वही बच्चे जन्म के पश्चात् अपनी माँ का खून बहाने से जरा भी नहीं हिचकिचा रहे। कुछ दिनों पूर्व भारत के हृदय दिल्ली में घटी एक घटना में एक मासूम व निर्दोष लड़की निर्मम व दुर्दमनीय हिंसा (वासना) का शिकार हुई। आंकड़ों के मुताबिक भारतवर्ष में 2015 में 947 बलात्कार की घटनाओं में से सिर्फ 25 प्रतिशत घटनाओं में दोषी के प्रति दण्ड का प्रावधान किया गया। क्या आज हम आधुनिकता की आड़ में एक ऐसी सोच को जन्म नहीं दे रहे जो स्वयं हमें दीमक की तरह खाए जा रही है! भारत का हृदय दिल्ली एक ऐसी वासना रूपी जंजीर में कसता जा रहा है जो अंततः इसे खत्म कर देगी। मेरा यह लेख मात्र लेख ही नहीं बल्कि एक निवेदन है उन युवाओं से जो आज भी अपनी माँ में भारत माँ को देखते हैं। अपने हाथ में राखी बंधवाते वक्त न सिर्फ अपनी बहन बल्कि संपूर्ण नारियों के प्रति सम्मान व सुरक्षा का भाव मन में रखते हैं। यह वक्त है अपने 'स्व' को पहचानने का। अब मात्र दोष देने से इस समस्या का हल नहीं निकलने वाला, बल्कि स्वयं में जागरूकता एवं नारियों के प्रति सम्मान की भावना इस समस्या को खत्म करेंगी। मेरा आग्रह उन सभी नारियों से भी है जो मात्र लज्जा और सहनशीलता को ही अपना गहना मान यातना का शिकार हो रही हैं। परन्तु अब वक्त है प्रतिकार का, स्वयं में परिवर्तन लाने का, क्योंकि इस संसार में कई दुष्ट व पापी लोग वास करते हैं, जो प्रायः मनुष्यों की कोमल प्रवृत्तियों से प्रभावित नहीं होते तथा उनको पीड़ा देते रहते हैं। यदि अभी भी इस प्रकार की घटनाओं पर अंकुश नहीं लगाया गया तो इस अधियारे काले बादलों में भारत माँ की चीत्कार कहीं खो जाएगी।

साल्वी सिंगला
बी.ए. द्वितीय वर्ष
हिन्दी (विशेष)

आप खुश है या नहीं यह सोचने के लिए फुरसत होना ही दुखी होने का रहस्य है।

वो नारी है »

जो ममता की मूरत है,
जिसमें पत्नी की सूरत है।
जो बेटी बनकर आती है,
घर आँगन को महकाती है,
वो नारी है, वो नारी है।
जिसने है जग को जन्म दिया
उसके ही तुमने प्राण लिये
दर्द सहा, पर कुछ न कहा
उस नारी की यह गलती है
वो नारी है, वो नारी है।
हर मुश्किल में साथ दिया
हँसकर सबकुछ त्याग दिया
पर इस पापी जग ने उसको
जब भी दिया, अपमान दिया
फिर भी वह साथ निभाती है
वो नारी है, वो नारी है।

वक्त ने ली अंगड़ाई है
लक्ष्मी, दुर्गा बन आई है
बहुत हुआ ये अत्याचार
हुई परीक्षा बारम्बार
पर अब, उनकी बारी है
वो नारी है, वो नारी है।
हर क्षेत्र ने इनको माना है
इनकी शक्ति को जाना है
चाहे हो राजनीति या हो कारोबार
लिया अपने कंधों पर, इन्होंने हर भार
पुरुषों से कंधे मिलाती हैं
वो नारी है, वो नारी है।

रतन कुमार
बी.ए. द्वितीय वर्ष
इतिहास (विशेष)

मांझी: द माउन्टेन मैन

"भगवान के भरोसे नहीं बैठना चाहिए
क्या पता भगवान हमारे भरोसे बैठा हो"

इस संवाद का सार्थक कथन है दशरथ मांझी की कहानी है जो बिहार के एक छोटे से गाँव गहलौर का रहने वाला है जिसे देश की आजादी के बाद भी कुछ नहीं मिला। बेशक दिल्ली में बेटी सरकार ने छुआछूत का नून बनाकर हर किसी को समान बनाने की पहल की है पर उच्च जाति के मुखिया को छूने पर मांझी को अघमरा कर दिया गया।

चिकित्सा के अभाव के कारण मांझी की पत्नी की मृत्यु हो जाती है। मांझी को अज्ञास होला है कि यदि फगुनिया को जल्दी से गाँव से थोड़ी दूर बने सरकारी अस्पताल पहुँचा दिया जाता तो डॉक्टर उसकी जान बचा सकते थे। सड़क न होने की वजह से ऊँचे पहाड़ का पार करके अस्पताल तक जाना पड़ा। समय ज्यादा लगने के कारण उसकी पत्नी की मृत्यु हो गयी।

इस मौत के बाद दशरथ की जिंदगी का बस एक ही लक्ष्य रह गया गाँव के उस पार बने अस्पताल की दूरी कम करने की बीघे बाधा बने पूरे पर्वत को काटकर रास्ता बनाना। जब दशरथ मांझी पहाड़ काटने निकले तो उसे खुद उसी के पिता ने ही पागल समझा। अपने वृद्ध सकल्प से वह दिन रात दुनिया की परवाह किए बिना पागलों की तरह पहाड़ तोड़ने में लगा रहा। पूरे 22 सालों तक दशरथ इस पहाड़ को काटता रहा और अंततः वह एक रास्ता बनाने में सफल रहा।

एक छोटे से गाँव के साधारण शोषित इंसान ने बिना किसी सहायता या भरोसे के करिश्मा कर दिखाया। जिससे हमारी नजरों में दशरथ मांझी का अर्थ ही बदल जाता है।

शमशेर राजा
बी.ए. तृतीय वर्ष
हिन्दी विभाग

सभी गलत कार्य मन से ही उपजते हैं अगर मन परिवर्तित हो जाए तो क्या गलत कार्य रह सकता है?

पठान कोट और आतंक

TERRORIST ATTACK

पाकिस्तान के आतंक ने फिर से है कहर बरपाया पठान कोट के निर्दोष जवानों को शिकार बनाया ले लिए प्राण सभी के उसने अपनी हेमनियत का प्रमाण फिर कराया कितना संह में उसका और आक्रमण तंग आ चुके हैं फ्रांस, रूस और जर्मन लाख बार अमेरिका ने भी समझाया पर अब तक नहीं बदल सका 'पाक' का मन दुश्मनी सरहद पे खूब वो निभाता है आकर भारत में एक तरफ प्यार भी जताता है झोती है वार्ता पे वार्ता लेकिन हल नहीं कुछ भी तो निकल पाता है।

नबी हुसैन
बी. ए. प्रथम वर्ष
हिन्दी (विशेष)

ज़िंदगी

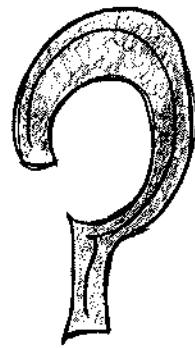
सफर ये कैसा है जिंदगी का ठिकाना गम के बाद खुशी का हुई दिवाली जब लौटी सीता नहीं तो मंजर था बेब्रसी का उल्फत किसी को मिलती नहीं वफा को पैतरा है मतलबी का तुम जिंदगी का सार हो जिनके क्यों छोड़ते हो पल्ला उन्हीं का धरती पे लोग हैं आते जाते शोक उत्सव है कारण इसी का रस्मों को सब समझते उलझन पर लाते यही हैं जीवन—सलीका कहो ना बात कभी खरी खोटी गलतियों से भरा दामन सभी का मन को किसी के तोड़ों नहीं घर होता है मन भी किसी का

सूर्यप्रकाश
बी. ए. द्वितीय वर्ष
हिन्दी (विशेष)

कुदरत का करिश्मा

कुदरत का करिश्मा है,
जो आज हम यहाँ है।
हम ही है जौहरी
हम ही हीरा है
इसे तय करना हमारा काम है।
खुदा का शायद यही फरमान है।
खुदा के बन्दे है हम
हम पर किसी का नहीं जोर
आशा के दीपक जले हैं चारों ओर,
खुद को जो सूरज उगते चारों ओर
कुदरत का करिश्मा है
जो आज हम यहाँ है।

शिवांगी मिश्रा
बी. ए. प्रोग्राम द्वितीय वर्ष

सवाल?

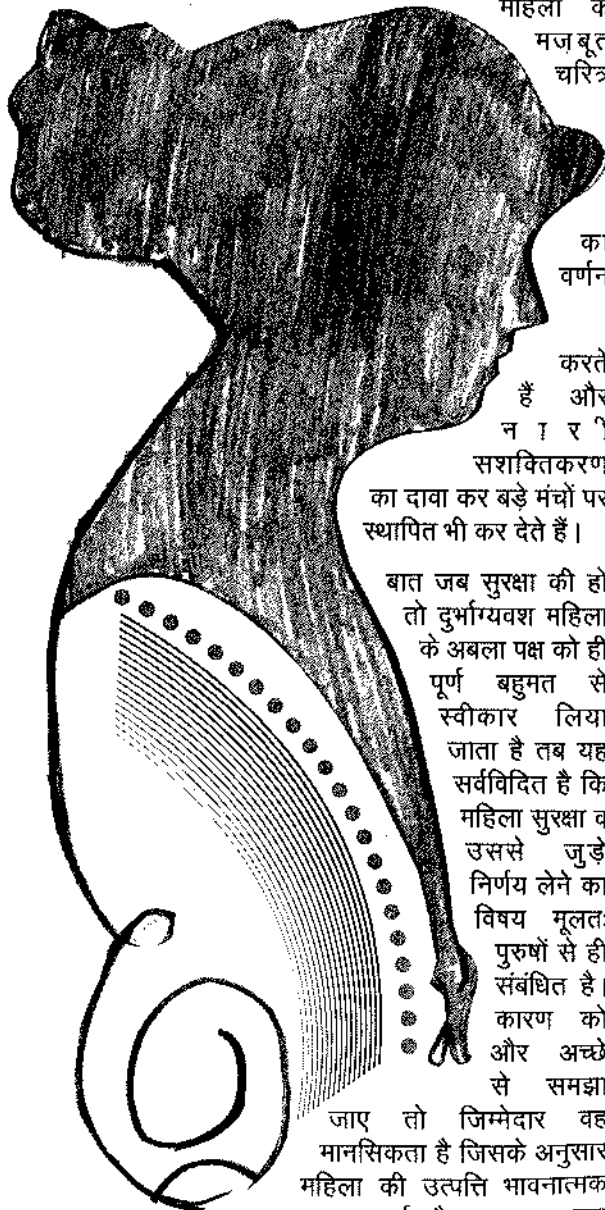
तसल्लियों के इतने साल बाद
अपने हाल पर
निगाह डाल, सोच और सोचकर
सवाल कर
किधर गये वो वायदे?
सुखों के ख्वाब क्या हुए?
तुझे था जिनका इन्तजार
वे जवाब क्या हुए?
तू इनकी झूठी बात पर
ना और एतबार कर
कि तुझको सांस—सांस का
सही हिसाब चाहिए
धिरे हैं हम सवाल से
हमें जवाब चाहिए
सवाल दर सवाल है
कि इन्कलाब चाहिए

लक्ष्मी
बी. ए. तृतीय वर्ष
हिन्दी विशेष

परिणामों का निर्णय करना हमारा कार्यक्षेत्र नहीं, हम तो एकमात्र कार्य करने के लिए उत्तरदायी हैं!

महिला सुरक्षा महिलाओं की ही जिम्मेदारी है

'महिला' शब्द को सुनते ही स्त्री के विभिन्न रूप सामने आते हैं। माँ, बेटी, बहन, बहू या अर्द्धांगिनी, जन्म से ही स्त्री इन रूपों को बखूबी निभाती है। 'महिला' शब्द मात्र से ही अबला या सबला की वैचारिक टकराव छिड़ जाना भी स्वाभाविक है। आभूषणों के नाम पर ममता, प्रेम, दया, करुणा, भावुकता, आदर विरासत में मिला तोहफा है। जो लोग इससे विरोधाभास रखते हैं उनके लिए रानी लक्ष्मी बाई, प्रतिभा पाटिल, गार्गी, इंदिरा गाँधी जैसे उदाहरण

महिला के
मजबूत
चरित्र

का
वर्णन

करते
हैं और
नारी

सशक्तिकरण
का दावा कर बड़े मंचों पर
स्थापित भी कर देते हैं।

बात जब सुरक्षा की हो
तो दुर्भाग्यवश महिला
के अबला पक्ष को ही
पूर्ण बहुमत से
स्वीकार लिया
जाता है तब यह
सर्वविदित है कि
महिला सुरक्षा व
उससे जुड़े
निर्णय लेने का
विषय मूलतः
पुरुषों से ही
संबंधित है।
कारण को
और अच्छे
से समझा

जाए तो जिम्मेदार वह
मानसिकता है जिसके अनुसार
महिला की उत्पत्ति भावनात्मक
स्तर पर हुई है व पुरुष एक
शास्त्रीयक जीव है जो कि एक प्राकृतिक

जैविक प्रक्रिया है अतः स्वभाविक है। किन्तु भारत जो कि पुरुष प्रधान देश है, इस समाज में पितृसत्तात्मक सोच सिर्फ पुरुषों तक सीमित नहीं है अपितु इस सोच का निर्वाह महिलाओं द्वारा भी किया जाता रहा है। अर्थात् यहाँ महिलाएँ एक 'स्वविरोधी' के रूप में भूमिका निभाती है।

उदाहरणतः जब किसी माँ के कोख में कन्या भ्रूण हत्या जैसे अपराध होते हैं, वह पिता की इच्छामात्र नहीं होती। इसके पीछे घर की बुजुर्ग स्त्रियों व कभी-कभी खुद माँ की इच्छा भी निहित होती है और यदि न हो तो चुप रहकर सहमति दर्ज करा दी जाती है। शिशु के जन्म से ही 'बेटी' बनने का सफर शुरू हो जाता है, जो महिला को जीवनभर समाज द्वारा खींचे गए तथाकथित 'ढाँचे' से बाहर न आने पर मजबूर कर देता है। बचपन से ही बेटियों के लिए सीमाएँ तय कर दी जाती हैं। बेटियों को आवाज़ उठाने से मना करना, शर्म का गहना पहनाना, कम पढ़ाना या अन्य शब्दों में एक जिम्मेदारी समझ बस शादी के लिए तैयार करना। दहेज प्रथा, घरेलू उत्पीड़न, यौन उत्पीड़न, ऐसे कई अपराधों में अन्य महिलाओं की भूमिका या तो चुप खड़े सिर्फ देखने से तय होती है या उन अपराधों में खुद की सहमति से। सास-बहू, जेठानी-देवरानी जैसे रिश्ते महिला-महिला के द्वंद्व भरे संबंधों के लिए चर्चित हैं जहाँ महिला ही महिला की दुश्मन दिखाई देती हैं।

निष्कर्षतः समाज में महिला सुरक्षा की जिम्मेदारी महिलाओं को ही सुनिश्चित करनी होगी। यह समझने की आवश्यकता है कि पितृसत्तात्मक सोच समाज में इसलिए ही पनप पाई है क्योंकि सभी पुरुष एक समान ही सोच रखते हैं। इसी प्रकार महिलाओं को भी अन्य सभी महिलाओं के लिए विचारों में समानता लानी पड़ेगी। एक महिला जब दूसरी महिला के लिए आवाज़ उठाएगी तब कोई कन्या भ्रूण हत्या जैसे अपराध को अंजाम नहीं दे पाएगा, जब सास सही मायनों में माँ बनेगी तब कोई बहू दहेज के लिए नहीं जलाई जाएगी। जरूरत है, तो डटकर साथ देने की, साथ उसी का जो आप जैसा ही है। आपका ही प्रतिबिंब है; महिला है।

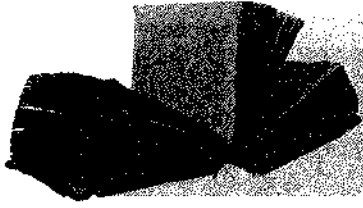
निसंदेह समाज में शिक्षा के साथ-साथ लोगों की सोच में भी बदलाव आया है किन्तु आज भी समाज का बहुत बड़ा वर्ग संकुचित सोच रखता है या सफेद चोले के नीचे काला सच दबाए बैठा है। आदर्श महिला कोई देवी अथवा दासी नहीं है अपितु वह सामान्य नागरिक है जो अपने साथ दूसरों के अधिकारों का संरक्षण करना जानती है। जो सबके लिए प्रेमभाव रखती हो किन्तु किसी के लिए निर्दय व निर्मम नहीं हो सकती। यही नारी सशक्तिकरण की असल सफलता है।

सोनल निगम

बी.एस.सी. तृतीय वर्ष

वनस्पति विज्ञान (विशेष)

स्वास्थ्य सबसे महान उपहार है, संतोष सबसे बड़ा धन तथा विश्वसनीयता सबसे अच्छा संबंध है।
जीत और हार आपकी सोच पर निर्भर है। मान लेंगे, तो हार होगी और टान लेंगे, तो जीत होगी।

वर्द्धा डायरी

समय अपने आवेग में कुछ ऐसे प्रस्थान बिंदु छोड़ जाता है जिसकी स्मृतियाँ हमेशा जीवन्त रहती हैं। कुछ लोग, कोई घटना, कोई स्थल अथवा कोई पल अचानक से हमारी यात्रा-प्रक्रिया को स्पंदित कर देते हैं। 7-8 जनवरी 2016 को वर्द्धा में आयोजित अंतर्राष्ट्रीय परिसंवाद प्रतियोगिता मेरे जीवन का एक ऐसा ही पल था जहाँ सबकुछ अद्भुत, अविस्मरणीय व रोमांचक घटित हुआ। 11 दिसंबर 2015 को अचानक मेरी ई-मेल आईडी पर यह संदेश प्राप्त होता है कि मुझे दिल्ली विश्वविद्यालय की तरफ से इस प्रतिष्ठित अवसर का प्रतिभागी होना है। यह अवसर मुझे इसलिए दिया गया था क्योंकि "भारती कॉलेज" में प्रतिवर्ष आयोजित होने वाली प्रतियोगिता मैंने जीती थी। मेरी आँखें भीगी थीं, दिल उल्लसित और मन सशक्त, यह एहसास पुख्ता हो गया कि हम जो भी करते हैं, जहाँ भी करते हैं, जीवन पर उनका प्रभाव जरूर पड़ता है।

लम्बी, थकाऊ और उबाऊ प्रशासनिक प्रक्रिया के पश्चात् अंततः मेरा वर्द्धा जाना तय हो गया। दिल्ली विश्वविद्यालय प्रशासन व रेलवे अधिकारियों की चुनौतियों से जूझते-जूझते यह विश्वास यकीन में बदल गया कि हमारी व्यवस्था के बुनियाद में ही शोषण और असमानता निहित है। 20 घंटे की मैराथन यात्रा के पश्चात् गाँधी जी की कर्मभूमि पर कदम रखते ही दिल बाग-बाग हो उठा।

दोपहर के विश्राम के बाद देश-दुनिया से आए प्रतिभागियों से परिचय प्रारंभ हुआ। दिल्ली विश्वविद्यालय के प्रतिनिधि होने के कारण मैं सबकी नजरों में सम्मान का पात्र बनता जा रहा था और साथ ही खुद के ऊपर एक दबाव भी महसूस कर रहा था। महात्मा गाँधी के साथी रहे जमुनालाल बजाज द्वारा स्थापित व शिक्षा मंडल, वर्द्धा द्वारा संचालित दर्जनों डिग्री व व्यवसायिक कॉलेज वर्द्धा को एक शैक्षणिक परिसर के रूप में सामने ला रहे हैं। इसी संस्था के द्वारा यह प्रतियोगिता हर वर्ष आयोजित की जाती है जिसमें इस बार का विषय - "शासन और समाज" था।

5,000 से अधिक विद्यार्थी व सैकड़ों अध्यापकों की मौजूदगी में विशाल सभागृह में कार्यक्रम का रंगारंग सांस्कृतिक आगाज हुआ। मंच और माहौल दोनों उत्तेजित हो उठे। हर तर्क बेमिसाल था, हर शब्द सुनियोजित और हर वाक्य रोमांच से पूर्ण। मेरे लिए दबाव बढ़ता ही जा रहा था। मंच पर देश के सबसे बड़े केन्द्रीय विश्वविद्यालय की जब बारी आई तो प्रोजेक्टर से निकलने वाला चेहरा मेरा था। जिहवा पर सरस्वती और रोम-रोम में शुभचिंतकों की शुभेच्छा, आज सब कुछ मेरे पक्ष में था। 126 वक्तव्यों के पश्चात् जब परिणाम मेरे पक्ष में हुआ तो खुशी के लिए कोई शब्द नहीं थे। छोटे से जीवन की सबसे बड़ी उपलब्धि ने अचानक मुझे निःशब्द कर दिया। हजारों हाथ मेरे सम्मान में गूँज रहे थे, हर दूसरा इंसान गले लगाकर मुझे महत्वपूर्ण होने का एहसास करा रहा था। मैं धीरे-धीरे हर्ष और ग्लानि के मिश्रित आवेग में लीन होता जा रहा था। एक-एक करके तमाम लोग मेरे लिए देव-तुल्य प्रतीत होने लगे जिनके कारण मुझे अवसर प्राप्त हुआ था। मैं तो बस रंगमंच का अभिनेता था, पर्दे के पीछे सारे सूत्रधार मेरे अभिनय के प्रेरक हैं।

गाँधीजी की कर्मस्थली को चूमकर महसूस करने के बाद तीसरे दिन मैं दिल्ली की वापसी यात्रा पर था। वर्द्धा की मेहमानवाजी मैं भूल नहीं पा रहा था। ट्रेन में कुछ साथियों ने जब यह सवाल किया कि- "यह सम्मान पर सबसे ज्यादा किसका हक है? मेरे पास स्पष्ट जवाब था मेरे अभिभावक परिवार का जिसमें खालसा कॉलेज सबसे महत्वपूर्ण अंग है।"

धन्यवाद

राहुल राज आर्यन
एम.ए. (हिन्दी)

परिणामों का निर्णय करना हमारा कार्यक्षेत्र नहीं, हम तो एकमात्र कार्य करने के लिए उत्तरदायी हैं।

फिल्म समीक्षा: बाजीराव मस्तानी

आमतौर पर बॉलीवुड फिल्मकार ऐतिहासिक तथा यथार्थवादी सिनेमा से कन्नी काटते हैं, पर संजय लीला भंसाली ने शायद मुगले आजम, लगान और जोधा अकबर के बाद एक बड़े बजट पर ऐतिहासिक फिल्म के निर्माण का साहस दिखाया है। भंसाली 12 बर्षों से इस 18वीं सदी की कहानी के फिल्मांकन पर काम कर रहे थे और इस बीच अनेक कलाकार आते-जाते रहे पर आखिरकार उन्होंने अपनी "रामलीला" के रणवीर-दीपिका की ही जोड़ी पर भरोसा दिखाया। यह कहानी है मराठा साम्राज्य के दूसरे पेशवा बाजीराव बल्लाड, उनकी पहली पत्नी काशीबाई और उनकी प्रेमिका एवं बहिष्कृत पत्नी मस्तानी के प्रेम-त्रिकोण तथा आपसी कश्मकश की।

158 मिनट की इस फिल्म में फिल्मकार ने बाजीराव के जीवन के साहसिक कार्यों और युद्धों को कम तवज्जो दी है लेकिन उनके व्यक्तिगत जीवन, मस्तानी के साथ प्रेम कहानी तथा पारिवारिक कलह की शानदार प्रस्तुति दी है। इसी के साथ ही मराठा साम्राज्य की शासन व्यवस्था और सामाजिक परिस्थितियों का बेजोड़ चित्रण किया गया है, फिल्म उनकी आर्थिक बदहाली और ब्राह्मणों की रूढ़िवादी व्यवस्था पर चोट करती है। फिल्म के कुछ दृश्यों में व्यंग्य भी नजर आता है कि मराठा मुसलमानों से भारत को मुक्त करना चाहते हैं, जबकि उनका पेशवा ही एक मुसलमान लड़की (यवनी) के प्रेम में डूबा है। क्लाइमेक्स में फिल्मकार "मोहब्बत से बड़ा कोई धर्म नहीं है" का संदेश देते नजर आते हैं, जो शुरूआती दृश्यों के हिन्दू राष्ट्रवादी मिथक के बिल्कुल विपरीत है और सुखद लगता है।

रणवीर सिंह ने खासकर के मराठाओं के बोलने के तरीके को आत्मसात कर लिया है और यहाँ उनका अब तक का सर्वश्रेष्ठ प्रदर्शन दिखता है। दीपिका तो हर रोल में फिट नजर आती है और इस फिल्म में भी उन्होंने जीवन्त

अभिनय किया है। प्रियका चोपड़ा और लव्नी आज़मी का किरदार 18वीं शताब्दी के पितृसत्तात्मक रूढ़िवादी समाज में नारियों की पीड़ा को ध्यान में रखकर रचा गया था और उन्होंने इनके साथ पूरी तरह से झसाफ किया है।

मेरा इतिहास स्नातक का छात्र होने के नाते, कुछेक दृश्यों में इतिहास के साथ खिलवाड़ को अनदेखा करना अनुचित होगा। मराठा आर्थिक रूप से संपन्न नहीं थे और इसीलिए पूरी सेना क लिए कवच की व्यवस्था करना उनके लिए दुष्कर था लेकिन फिल्म में सेना के एक-एक जवान को कवच और कीमती हथियारों से लेस दिखाया गया है।

फिल्मकार ने 'मल्हारी' गाने में हृदय मार कर दी है और कवच रूपी वस्त्र पहने सैनिकों को उछलते-कूदते और नृत्य करते दिखा दिया, जबकि कवच पहना व्यक्ति आसानी से हिल भी नहीं सकता। एक दृश्य में बाजीराव बल्लाड लगभग उड़कर हाथी पर चढ़ जाते हैं, जो न केवल अप्रासंगिक है बल्कि इतिहास के साथ मजाक भी है। 'लिंगा' गाने में

बाजीराव की दोनों पत्नियों को साथ नाचते दिखाया गया, जिसकी मराठा समाज में कल्पना भी नहीं की जा सकती थी।

दर्शकों को मदेनजर रखते हुए इतनी छेड़छाड़ पर आपत्ति करना अस्वाभाविक होगा और "बाजीराव मस्तानी" ने इतिहास में "अशोका" और "मुगले आजम" की तरह मिर्च-मसाला लगाकर एक अलग कहानी नहीं रची, जिसका कोई प्रमाण नहीं है। मगर इसने यह निश्चित कर दिया है कि आज की पीढ़ियाँ बाजीराव को 40 लड़ाईयों जीतने वाले योद्धा की तरह नहीं, बल्कि मस्तानी के प्रेमी के रूप में याद करेगी।

आदित्य राठौड़
बी.ए. द्वितीय वर्ष
इतिहास (विशेष)

सभी गलत कार्य मन से ही उपजते हैं अगर मन परिवर्तित हो जाए तो क्या गलत कार्य रह सकता है?

रोटी के वास्ते

घटती नहीं सोजेनिहां रोटी के वास्ते ।
ले लेते हैं अपनो की जाँ रोटी के वास्ते ॥
घर की जवान लड़कियाँ बूढ़ी भी हो चली,
उठी नहीं हैं डोलियाँ रोटी के वास्ते
करके पढ़ाई आज वो बेटा वकील है ।
माँ बाप भरते सिसकियाँ रोटी के वास्ते
ऐसा ही अगर होता रहा मुल्क में मेरे
बेटा भी बेच देगा 'माँ' रोटी के वास्ते ।
कब तक अमित तू बाप के पैसों पे चलेगा
दो चार तो पैसे कमा रोटी के वास्ते ॥

दिल दीवाना

दिल दीवाना हो गया जबसे मुहब्बत हो गई,
आशियाना हो गया, जबसे मुहब्बत हो गई ।
रोज जाता हूँ मैं तालीम लेने के लिये,
एक बहाना हो गया, जबसे मुहब्बत हो गई ।
मेरे अंदर भी बहुत था बचपना, नादानियाँ,
कुछ सयाना हो गया जबसे मुहब्बत हो गई ।
शाम चाहत का घरौंदा रात बैरन हो गई,
दिन सुहाना हो गया जबसे मुहब्बत हो गई ।
अब न पूछो ऐ अमित इस तंग दिल का तुम मिजाज,
शायराना हो गया, जबसे मुहब्बत हो गई ।

अमितपुरी शिकोहाबादी
बी.ए. प्रथम वर्ष
हिन्दी (विशेष)

एक रोज हम जुदा हो जायेंगे...
न जाने कहाँ खो जायेंगे ।
तुम लाख पुकारोगे हमको...
पर लौट के हम न आयेंगे ।
थक हार के दिन के कामों से...
जब रात को सोने जाओगे ।
देखोगे जब तुम फोन को...
पैगाम मेरा ना पाओगे ।
तब याद तुम्हें हम आयेंगे...
पर लौट के हम न आयेंगे ।
इक रोज ये रिश्ता छूटेगा...
दिल इतना ज्यादा टूटेगा ।
फिर कोई न हसमे रूटेगा ।
हम न आँखे खोलेंगे...
तुमसे कभी न बोलेंगे ।
आखिर उस दिन तुम रो दोगे
ऐ दोस्त तुम मुझे खो दोगे ।

शशांक
बी.ए. तृतीय वर्ष
हिन्दी (विशेष)

अगर आप किसी ऐसी चीज को पाना चाहते हैं जिसे आपने पहले कभी नहीं पाया है ।
तो निश्चित रूप से आपको कुछ ऐसा करना होगा जो आपने पहले कभी नहीं किया ।

हिन्दी साहित्य सभा द्वारा आयोजित काव्य प्रतियोगिता में पुरस्कृत रचनाएँ

गीत

हिन्दुस्तान हमारा है— हिन्दुस्तान हमारा है
सारे जग में झाँक के देखो भारत सबसे न्यारा है।

आज़ादी का पर्व है आया खुल के जश्न मनाओ तुम
मुल्क के दामन में आज़ादी वाले फूल खिलाओ तुम
जिन लोगों ने देश की खातिर अपने प्राण गँवाए
मुल्क के दामन में आज़ादी वाले फूल खिलाए
जिनकी कुर्बानी ने अपना भारत देश सँवारा है
हिन्दुस्तान हमारा है— हिन्दुस्तान हमारा है।

माँ ने खोए पुत्र, बहन ने भाई की कुर्बानी दी
राष्ट्र—धर्म को मान वीरता की एक अमर निशानी दी
भारत माँ के दामन तक जाने की राह नहीं दी
लाखों घाव थे सीने पर फिर—भी आह नहीं की
उनको धूल चटा दी जिसने भारत को ललकारा
हिन्दुस्तान हमारा है— हिन्दुस्तान हमारा है।

अमित पुरी
बी.ए. प्रथम वर्ष
हिन्दी (विशेष)

देश की बहनों

मेरे देश की बहनों, तुमको देख रही दुनिया सारी
तुम पे बड़ी जिम्मेदारी

यह मत भूलो फूल जहाँ, काँटे भी वहाँ पर होते हैं
आते हैं तूफान जहाँ, सन्नाटे भी छा जाते हैं,
हर घर को तुम स्वर्ग बनाना हर आँगन को फुलवारी,
तुम पे बड़ी जिम्मेदारी।

तुम उस देश में जन्मी हो, जिस देश में जन्मी थी सीता,
तुम उस देश की नारी हो जिस देश में गूँज रही गीता,
हँस—हँसकर तुम जग में रहना, कभी न करना मनमानी
तुम पे बड़ी जिम्मेदारी...

देखो कहीं भटक मत जाना, झूठे आश—निराशों में,
करना ऐसा काम जो तुम कुछ नाज़ रहे इतिहास में
दुनिया तुम पे नाज़ करेगी कैसी भारत की नारी
तुम पे बड़ी जिम्मेदारी...

माता तो निर्माता है यहाँ वेदों ने हमें बताया है
माँ का दर्जा सबसे ऊँचा आर्यों ने समझाया है,
इतना याद रहे मेरी बहनों कभी न करना मनमानी
तुम पे बड़ी जिम्मेदारी...

मनीषा यादव
बी.ए. प्रथम वर्ष, हिन्दी (विशेष)

आप खुश है या नही यह सोचने के लिए फुरसत होना ही दुखी होने का रहस्य है।

हिन्दी साहित्य सभा द्वारा आयोजित काव्य प्रतियोगिता में पुरस्कृत रचनाएँ

यमुना की व्यथा

यह है कथा एक ऐसी नदी की...
 जो सबकी जननी व सखी थी!
 उसका जल इतना निर्मल था...
 जिसे देख बहला सभी का मन था!
 जब सूर्य की किरणें उस पर पड़ती थीं...
 लगता ऐसा मानो सितारों की वह छड़ी थी!
 यमुनोत्री है जिसका उद्गम स्थान...
 बना वह हिंदुओं का पावन धाम! दिल्ली—आगरा या
 इलाहबाद का संगम...
 अटूट रहा यात्रकों व उसका बंधन!
 महाभारत हो या मुगलों का दौर...
 उसके जैसा न था कोई और!
 परन्तु समय अब बदल रहा था...
 यमुना का दुर्भाग्य उभर रहा था!
 कारखानों के रसायनों से भर गई वह... जिसके आशीष
 से होती थी नरेशों की विजय!
 विजय दशमी हो या गणेश चतुर्थी का त्यौहार...
 मूर्तियों के हानिकारक रंगों को न हुआ उससे प्यार!

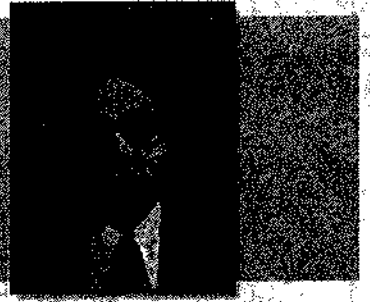
जलजीवों पर था अत्याचार...
 'त्राहि माम्' की लगाई उन्होंने पुकार!
 उसके जल को बाँधने लगे बाँध...
 यमुना ने की जीवनदान की माँग!
 जिसका जल अमृत था कभी
 उसे पीकर मरने लगे सभी!
 क्यों भूला हमने उसका उपकार...
 जिसने दिया सबको जीवन उपहार?
 अपने शिशु की भाँति पाला सबको...
 क्यों बैठे हो चुप; बचाओ उसको!
 लालच में अपने कर्तव्यों को मत भूलो...
 स्वयं ही अपनी जीवन डोर मत तोड़ो!
 आओ लें हम सब यह प्रण...
 बचाएँगे अपनी यमुना माँ को चाहे लग जाएँ कितने ही
 क्षण!!!

वैभवी मिश्रा
 वनस्पति (विशेष)

आप खुश है या नही यह सोचने के लिए फुरसत होना ही दुखी होने का रहस्य है।

इतिहास में धूमिल चमकता सितारा

डॉ. गोबिंद सिंह मनसुखानी
(13 फरवरी 1915 - जून 1993)

आज के इस युग में हर इंसान एक दूसरे से आगे निकल जाने को बेताब नज़र आता है। इस दौड़ का शिकार हर एक व्यक्ति बनता जा रहा है। दरअसल इसमें सिर्फ हमारी गलती नहीं है। मुझे लगता है। 'इंसान भाग इसलिए नहीं रहा क्योंकि वह भागना चाहता है बल्कि भाग इसलिए रहा है क्योंकि वह थम नहीं सकता' और इसी भागदौड़ की जिन्दगी में पुरानी यादों का ताज़ा करने बैठते हैं तो कुछ खास लोग याद आते हैं।

आज से करीब एक दशक पहले हिंदुस्तानी सरज़मीन के सिंध प्रांत (हैदराबाद) में एक व्यक्ति ने जन्म लिया जिसे आगे चलकर डॉ. गोबिंद सिंह मनसुखानी के नाम से जाना गया। यह वो दौर था जब भारत पर ब्रिटिश हुकुमत का राज था और भारत अपने ही एक हिस्से (सिंध प्रांत) से अलग नहीं किया गया था। 1947 के विभाजन के पश्चात् यह व्यक्ति भारत आया और यहाँ से अपनी शिक्षा (एम.ए. (अंग्रेज़ी), एल.एल.बी., पीएच.डी.), डी.आर.सी. (लंदन)) पूर्ण की।

शिक्षा के उपरांत इन्होंने एक भारतीय शिक्षाविद्, तकनीकी-विशेषज्ञ, प्रबंधक, संगीतज्ञ, लेखक और एक सिक्खिज्म स्कॉलर के बतौर अपनी पहचान बनाई। इनका योगदान इन क्षेत्रों में अविस्मरणीय रहा है।

डॉ. गोबिंद सिंह मनसुखानी ने बतौर प्रिंसिपल (प्रधानाचार्य) श्री गुरु तेग बहादुर खालसा कॉलेज का निर्देशन किया। इन्होंने कुछ समय तक स्नातक (1954-1955) और प्रारम्भिक स्तर पर अंग्रेज़ी विभाग के विद्यार्थियों को अपनी सेवा प्रदान की और अंततः इन्होंने भारत सरकार के अंतर्गत विश्वविद्यालय अनुदान आयोग (यू.जी.सी.) में डिप्लूटी सैक्ट्रेरी का पद संभाला। यह उल्लेखनीय है कि सिंधी साहित्य संघ की नींव भी डॉ. गोबिंद सिंह मनसुखानी ने रखी थी। डॉ. जी.एस. मनसुखानी 31/05/1959 में दिल्ली स्थित 'सिंधी समाज' द्वारा प्रधान पद के लिए नियुक्त किए गए। एक लेखक के रूप में इन्होंने सिक्ख साहित्य को अनेक बहुमूल्य पुस्तकें दीं।

बचपन से ही इनका रुझान शास्त्रीय संगीत की तरफ था जिसे इन्होंने अपने गुरु स्वामी ब्रह्मानंद के चरणों में बैठ अर्जित किया था। डॉ. मनसुखानी एक शास्त्रीय संगीतज्ञ बने और संगीत के क्षेत्र में इनकी विशेषज्ञता का क्षेत्र 'गुरुमत संगीत' था।

डॉ. गोबिंद सिंह मनसुखानी जी ने देश ही नहीं दुनिया के अनेक शहरों (प्रमुखतः यू.एस.ए., कनाडा, यू.के.) में 'सिक्ख कीर्तन' पर अनेक व्याख्यान दिए व सिक्ख साहित्य व कीर्तन की थाप पहुँचाई। डॉ. गोबिंद सिंह मनसुखानी को सिक्ख साहित्य को अपनी बहुमूल्य देन के लिए 'भाई वीर सिंह इंटरनेशनल अवार्ड' से सम्मानित किया गया।

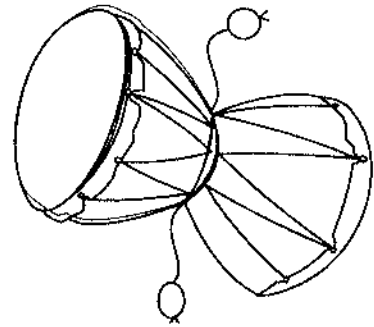
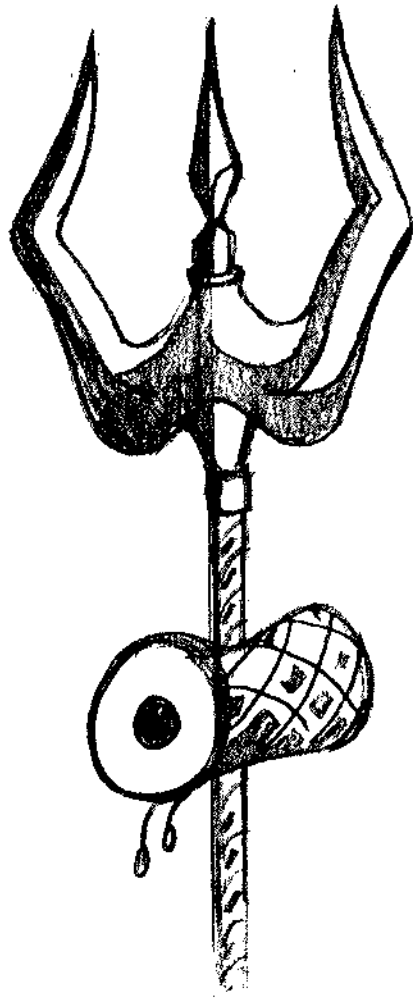
विवेक शर्मा
(प्रारम्भिक, द्वितीय वर्ष)

सौजन्य

डॉ. अमरजीत सिंह चंधियोक
(पुस्तकालय विभाग)

असफलता को सफलता में बदलने का एक ही तरीका है, प्रयास और लगातार प्रयास।

लोक वाद्य यन्त्र 'डमरू'

जिस प्रकार वीणा—विहीन सरस्वती की कल्पना नहीं की जा सकती और एकतारा विहीन नारद जी की, उसी प्रकार डमरू विहीन शिव अधूरे हैं। यह शिवजी का प्रिय वाद्य है और शिव अनादि ईश्वर। यही कारण हैं कि डमरू को सबसे प्राचीन वाद्य माना जाता है। डमरू प्राचीनतम वाद्य तो है ही लगभग सभी ताल वाद्यों का जनक भी है। नगाड़ा, ढोल, ड्रम, तबला, कोंगो, खोंगो आदि सभी वाद्य यन्त्र डमरू को आधार मानकर ही विकसित किए गए हैं। डमरू का आकार सभी ताल वाद्यों में सबसे छोटा तो होता ही है इसे बजाना भी बहुत आसान है। बस हाथ में डमरू पकड़ियें और हाथ को एक ही गति पर दाएं—बाएं हिलाइए, डमरू की स्वर लहरी हवा में तैरने लगेगी।

प्राचीन काल में डमरू सम्पूर्ण भारत में सबसे अधिक लोकप्रिय वाद्य यन्त्र था। स्थान—स्थान पर इसके रूप व आकार में थोड़ा बहुत अन्तर तो होता था परन्तु मूल सिद्धान्त एक ही था। मध्य में पतले और दोनों सिरों पर 15 से 20 सेंटीमीटर तक की गोलाई लिए मिट्टी के पात्र पर पतला चमड़ा चढ़ाकर इसे बनाया जाता है। मध्य में दो पतली रस्सियों के टुकड़ों बंधे रहते हैं जिनके सिरों पर मोम की गोली बनाकर चिपका दी जाती है। जब डमरू को हिलाते हैं तब मोम की ये गोलियाँ डमरू पर मढ़े चमड़े के बीचों बीच आघात करती हैं और डमरू से बम, डम, डिम आदि आवाजें निकलने लगती हैं। आज संगीत जगत में डमरू लगभग पूरी तरह महत्त्वहीन हो चुका है फिर भी लोक नर्तक व लोक गायक कभी—कभी नाच—गाने के मध्य इसका प्रयोग करते हैं। आज तो डमरू महज खेल तमाशे दिखाने वाले नटों, बाजीगरों, बन्दर व भालू का नाच दिखाने वाले लोक कलाकारों का वाद्य रह गया है फिर भी यंत्र—मंत्र—तंत्र की पूजा अर्चना में आज भी इसका वही महत्त्व है जो प्राचीनकाल में था।

डमरू से उत्पन्न होने वाले स्वरों को डमरू का निनाद कहा जाता है और यह निनाद सृष्टि के प्रारम्भ और अन्त (प्रलय) दोनों का ही सूचक हैं। भगवान शंकर अपने तांडव नृत्य के मध्य डमरू के निनाद से ही नृत्य को गति व लय प्रदान करते हैं। आज भी उल्लास के चरम क्षणों में डमरू बजाया जाता है। तन मन को उल्लसित करके इन्द्रियों को लास्य में निरत कराते हुए प्राण को ताण्डव—गति प्रदान कराने वाला डमरू शिव और शक्ति का प्रतीक ही नहीं वाद्य शास्त्र का मूल केन्द्र भी है।

लक्ष्मी

बी.ए. तृतीय वर्ष
हिन्दी (विशेष)

'वर्षा' की 'आशु' अभिव्यक्ति

'आया सावन रे
बारिश हुई
पत्ते लहलहाये
बच्चे झूमे बूढ़े गाये।
प्रिया साहा

रिमझिम बरसती बून्दे
मन में लाए नई उमंग
कहता है मन गा ले तू भी
सावन के संग,
गा ले तू भी सावन के संग।
अलीशा

बादल आये उमंगे आई
ख्वाबों को सतरंगी सजाये,
उम्मीदों के दीप जलाये,
जीवन का हर पाठ पढ़ाये।
लक्ष्मी

मुसकुराती वर्षा
जब-जब बारिश आती है
सबके मन को भाती है।
चंचलता के अहसास में,
ये प्यार का गीत सुनाती है।
प्रभजून डडलानी

बारिश का मौसम
जैसे खिली कली
पत्ते हिले और हवा चली
दिल खिले और उमंग भरी।
शशांक

वर्षा आई
सावन आया झूम के,
नाचे गाए घूम के।
घर में न बैठे हम,
वर्षा में भीगे झम-झम।
सिमरन अरोड़ा

बरसे मेघ छम-छम
आशा का है यह दर्पण
धरती की ये प्यास बुझाएँ
जग में हरियाली लाएँ
प्रशु-पक्षियों को सरगम सुनाएँ
बरसे मेघ छम-छम।
सैयद निलोफर अख्तर

बरस के नगर में, डगर डगर में
पानी दे सुहानी जिन्दगानी, भरे जीवन गगरिया
आशीष कुमार

वर्षा ने जब दिया जीवन को आधार।
इसी कारण से है टिका यह सकल संसार।।
शमशे रजा

वर्षा के बाद जब देखा इन्द्रधनुष
सब नवरंगों को देखकर मन हुआ खुश
साल्वी सिंगला

वर्षा आई रे, आई रे
मन में खुशहाली लाई रे,
भगवान से माँगी दुआ
वर्षा आई रे।
साहिल गोवर

बी.ए. तृतीय वर्ष (हिन्दी) विशेष

सभी गलत कार्य मन से ही उपजते हैं अगर मन परिवर्तित हो जाए तो क्या गलत कार्य रह सकता है?

ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਭਾਗ

ਤਤਕਰਾ

- 1 ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ...
- 2 ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ
- 3 ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ
- 4 ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰੋ ॥॥
- 5 ਅਰਦਾਸ
- 6 ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ
- 7 ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ...
- 8 ਜੀਵਨ - ਇਕ ਉਮੀਦ
- 9 ਧੀ
- 10 ਕੜੀਆਂ
- 11 ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ
- 12 ਕਿਸਮਤ
- 13 ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ
- 14 ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ
- 15 ਜ਼ਿੰਦਗੀ : ਇਕ ਸਲੀਕਾ ਜਿਉਣ ਦਾ
- 16 ਸ਼ਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ
- 17 ਮੇਰਾ ਸਟੇਜ ਸਫਰ ਤੇ ਅਨੁਭਵ
- 18 ਚਿੱਜੇ ਸਿੰਘ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਦੋ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾੜ
- 19 ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਸੂਫੀ : ਬੁਲੇ ਸ਼ਾਹ
- 20 ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ

ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਓ...

ਕਾਲਜ ਦੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਰੂਪਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪੱਖੋਂ ਬਦਲਦਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹਾਂ।

'ਤੇਗ' ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਆਈਨਾ ਹੋ ਨਿਬੜੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੁਪਨਾ ਹੈ। ਤਾੜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੱਜਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੇਗ ਅਚੰਭਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਾਲਜ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਚਿਤਰਾਂ ਸਣੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਫਸੋਸ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਗੈਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਕਰ ਕੇ 'ਤੇਗ' ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਰੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਖੰਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਕਾਲਜ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਕਿਥੇ ਕਮੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜੁ ਅਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਲੇਖਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਕਿਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ 'ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ' ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਫੋਨ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨੌਜੁਆਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਰਾਹੀਂ, 'ਤੇਗ' ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਿਆ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜੁਟਾਉਣ ਵਲ ਰੁੱਝ ਸਕਣ।

ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਗੈਰ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ 'ਤੇਗ' ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰਣ ਤਾਂ ਜੁ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਪੁੰਗਰ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕੇ।

ਬਚਿਓ! ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਸ ਇਕ ਜ਼ਰੀਆ ਮਾਤਰ ਹਾਂ। ਹਰ ਸਾਲ ਤੇਗ ਨਵੀਂ ਨੁਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰੇ, ਇਸ ਦੁਆ ਨਾਲ ...

ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹ੍ਹਿਕਾ 'ਤੇਗ' ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਾ ਕੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਸਹਿ-ਪਾਠੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹਨ।

ਇਸ ਪੜ੍ਹ੍ਹਿਕਾ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹ੍ਹਿਕਾ ਇਕ ਮੰਚ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਨਵੇਂ ਹੁਨਰ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਇਸ ਪੜ੍ਹ੍ਹਿਕਾ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਰਹੇ।

ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ
ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ
ਰੋਲ ਨੰ 249

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ

ਇਸ ਦੇ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਹੈ ਮਿਸਰੀ ਘੋਲੀ
 ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰ ਤੱਕ ਜੀਵੇ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ'।
 ਇਹ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਦੀ ਗੋਦੀ 'ਚੋਂ' ਮੈਂ ਪਾਈ,
 ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੁੜਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ 'ਤਾਈ'।
 ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ, ਬਹਿ ਦਾਦੀ ਦੀ ਬੋਲੀ,
 ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰ ਤੱਕ ਜੀਵੇ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ'।
 ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਣੇ ਤੇ ਗਾਏ ਢੋਲੇ, ਮਾਹੀਏ, ਟੱਪੇ,
 ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂ, ਇਹ ਸੀਤਲਾ ਜੱਪੇ।
 ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਰੋਣਕ ਲਾਵੇ, ਹੈ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ,
 ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰ ਤੱਕ ਜੀਵੇ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ'।
 ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ, ਵਾਰਿਸ, ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਚਾਹਿਆ,
 ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਪਾਤਰ ਇਸ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ।
 ਦਿਲ ਕਹੇ ਤਹੱਈਆ ਕਰੀਏ, ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਈਏ,
 ਮਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ' ਨੂੰ ਨਾ ਕਦੇ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਈਏ।
 ਵੱਸਦੇ-ਰੱਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿਉਂ ਅਖਵਾਵੇ ਗੋਲੀ,
 ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰ ਜੀਵੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ'।
 ਮੇਰੀ ਮਾਂ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ'!!!!

ਪਰਲੀਨ ਕੌਰ
 ਬੀ.ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ,
 ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ।
 ਮਿੱਠੀ ਹੈ ਇਸਦੀ ਬੋਲੀ,
 ਜਿਵੇਂ ਗੁੜ ਮਿਸਰੀ ਹੈ ਘੋਲੀ।
 ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ,
 ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਲਾਉਂਦੀ।
 ਦੇਸ ਭਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਉਂਦੀ,
 ਲੜਨ ਲਈ ਮਰ ਮਿੱਟਣ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ।
 ਗਿਆਨ ਦੀ ਦੰਦੀ,
 ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਦਿੰਦੀ।
 ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਹੈ 'ਸ਼ਾਨ'।
 ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
 ਬੀ.ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਦੂਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

“ਕਬੀਰ ਗਰਬੁ ਨਾ ਕੀਜੀਐ ਉਚਾ ਦੇਖਿ ਅਵਾਸੁ॥
 ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਭੁਇ ਲੇਟਣਾ ਉਪਰਿ ਜਾਮੈ ਘਾਸੁ॥”
 ਕਬੀਰ

ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ !!!

If you are looking
respect your parents, you
will meet God

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਸੰਸਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਪਾਲ ਪੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।
ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਵਿਦਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।
ਭੁੱਲਿਓ ਨਾ ਕਦੇ ਉਪਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨ ਪੂਰੀ ਕਦੇ ਲੋੜ ਕੋਈ ਨਾ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਖੋੜ ਕੋਈ ਨਾ।
ਲੱਖ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਦੇਣ ਜੇ ਪਿਆਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਰੱਬ ਨੂੰ ਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦਇਆਲ ਦੱਸਿਆ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇ ਕੇ ਮਿਸਾਲ ਦੱਸਿਆ।

ਰੱਬ ਜੇਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਰਿਆਂ ਦੇ ਇਵੇਂ ਕੀ ਸ਼ਰਾਧ ਕਰਨੇ।
ਜੇ ਨਾ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣੇ ਮੰਨਣੇ।
ਜੀਂਦਿਆਂ ਦੇ ਬਣੋ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।
'ਬੋਲੀ' ਸਿਆਣੇ ਆਖਣ ਮੂਲ ਨਾ ਸਤਾਇਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।
ਬਿਰਧ - ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਘਲਾਇਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।
ਕੱਢਿਓ ਨਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀਰਿਓ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਰੋ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀਰਿਓ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਬੀ.ਕਾਮ (ਯੋਗਰਾਮ) ਦੂਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਅਰਦਾਸ

ਹੱਥ ਜੋੜ ਕਰੀਏ ਅਰਦਾਸ
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਪਾਸ

ਇਹ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ
ਇਹ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ

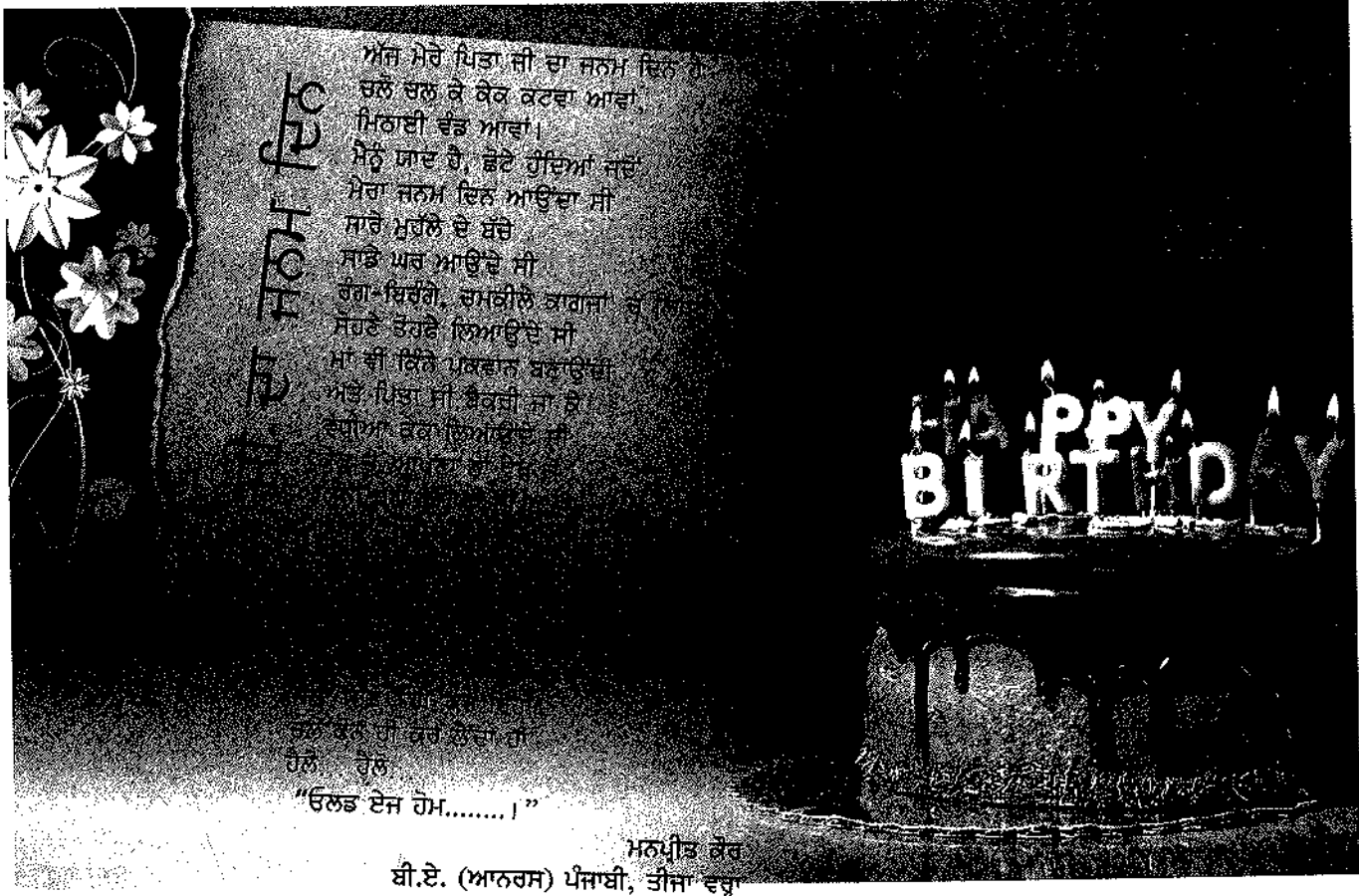
ਹੇ ਸਾਡੇ ਭਗਵਾਨ ਪਿਆਰੇ
ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣਹਾਰੇ...

ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੇਰੇ ਬੱਚੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ
ਤਨ ਦੇ ਸੁੱਚੇ, ਮਨ ਦੇ ਸੱਚੇ।

ਸਾਨੂੰ ਦਿਉ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ
ਕਰੀਏ ਦੇਸ ਲਈ ਕੰਮ ਮਹਾਨ

ਤੇਰਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰੇ ਹਰ ਸੁਆਸ
ਕਰੀਏ ਖਲਕਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਹੋ ਆਸ
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕਰੀਏ ਅਰਦਾਸ...

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ
ਚਲੋ ਚਲੋ ਕੇ ਕੇਕ ਕਟਵਾ ਆਵਾਂ
ਮਿਠਾਈ ਵੱਡ ਆਵਾਂ।
ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ
ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ
ਸਾਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਬੱਚੇ
ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ
ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ, ਦਮਕੀਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ
ਸ਼ਹਾਣੇ ਤੰਗਵੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀ
ਮਾਂ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਪਕਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ
ਅੱਜ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬੈਕਰੀ ਜਾ ਰੋ
ਦੁਆਰਾ ਕੇਕ ਦਿਆਈਦਾ ਸੀ
ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ

ਦਿਲ ਕੰਨ ਪੀ ਕਰੇ ਲੇਦਾ ਗਾ
ਹੱਲੇ ਵੁੱਲ
“ਓਲਡ ਏਜ ਹੋਮ.....।”

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ...

ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ...
ਬੁਰਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਚਾਹੁਣਾ
ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ।
ਮਾਪਿਆਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਘਰੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ,
ਪੈਸੇ ਦਾਰੂ 'ਚ ਉਡਾਉਣਾ,
ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ।
ਨੁਕਸ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੱਢਣੇ ਨੇ ਬੜੇ ਸੌਖੇ,
ਐਬ ਆਪਣੇ ਲੁਕਾਉਣਾ,
ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ।
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਭਾਵੇਂ ਫਰੈਂਚ ਬੋਲੇ,
ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਭੁੱਲ ਜਾਣਾ,
ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਆ।

ਅਵਨੀਤ ਕੌਰ ਸੱਗੂ
ਬੀ. ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਦੂਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਜੀਵਨ - ਇਕ ਉਮੀਦ

ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਸੂਰਜ
ਉਜਾਲੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਟੁੱਟਾ ਹੋਇਆ ਕੱਚ ਦਾ ਟੁਕੜਾ,
ਚੁੱਭਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਸ਼ੇਰ,
ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਖਿਡਾਰੀ,
ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜਪਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ
ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਉਡੀਕਦਾ ਹੈ।

ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਸੜਦਾ ਕਿਸਾਨ,
ਮੀਂਹ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਮੀਦ ਹੀ ਮੰਤਵ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦਾ
ਉਮੀਦ ਹੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਸਫਲਤਾ ਦੀ।

ਸਫਲਤਾ ਜਾਗੀਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਾਸ ਦੀ
ਸਫਲਤਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਾਨਵ ਜੀਵਨ ਦਾ।

ਉਮੀਦ ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੈ ਇਹ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ
ਉਮੀਦ ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੈ ਇਹ ਗੁਲਿਸਤਾਨ ਸਾਡਾ।

ਰੱਖੋ ਉਮੀਦ, ਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਜੀਓ।
ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਨਵ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ ਹੁੰਦੀ।

ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ
ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਦੂਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਧੀ

ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਧੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਕਹਿ ਕੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ 'ਧੀ' ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ... ਧੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁੱਖ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕੁਝ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਨੇ ਧੀ ਪੁੱਤ ਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਮਤਾ ਤੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਧੀ ਬਣਾਇਆ ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਧੀ ਜੰਮੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੋਗੇ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਅਦਬੀ ਤਖ਼ੀਕ ਆਪਣੇ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਉਤਰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦੀਬ ਦੀ ਚੇਤਨਾ, ਵੇਲੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ, ਵੇਲੇ ਦੀ ਮਜ਼ਮੂਈ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਬਲਕਿ ਵੇਲੇ ਦੀ ਮਜ਼ਮੂਈ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਹ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ
ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਚਿਰਾਗ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ

ਮ/੨੩ ੫/੩੫

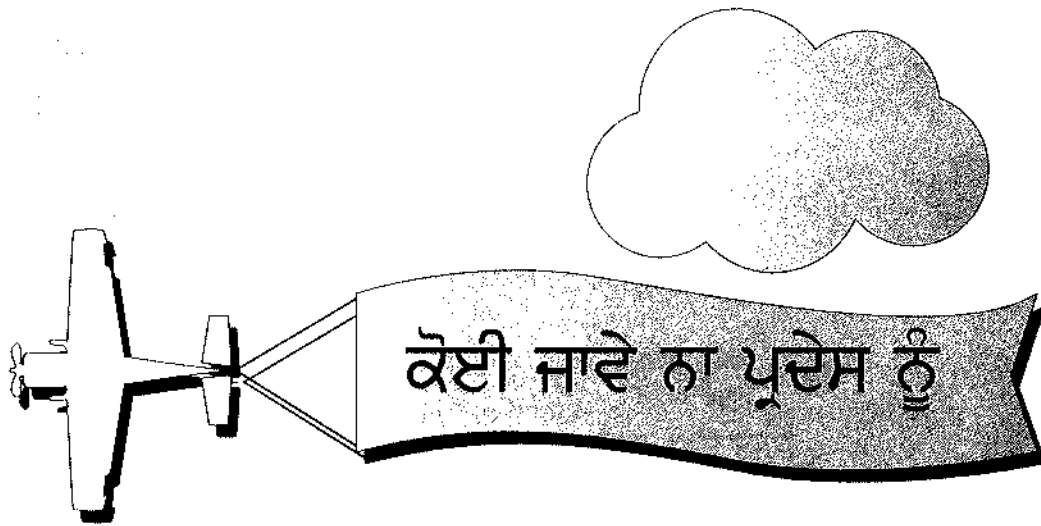

ਕੁੜੀਆਂ

ਚਿੜੀਆਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀਆਂ,
 ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
 ਕੁੜੀਆਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸੜਦੀਆਂ,
 ਸਾੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ... ।
 ਤੀਲਾ ਤੀਲਾ ਕਰਕੇ ਆਲੁਣਾ,
 ਬਣਾ ਤਾਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
 ਖਾਬ ਸਜਾ ਤਾਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
 ਪਰ ਤੂਫਾਨ ਦੀ ਨੀਯਤ ਦਾ ਕੀ ਭਰੋਸਾ
 ਕਦੋਂ ਆ ਜਾਵੇ,
 ਕੁੜੀਆਂ ਕੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ।
 ਘੁਰੀ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਜਾਣ,
 ਕੁੜੀਆਂ ਸੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ।
 ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਣ

ਕੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਇਹ ਕਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ।
 ਤੋਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ,
 ਫੋਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ।
 ਟਾਹਣੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ
 ਸੱਕੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ,
 ਜੇ ਮਹਿਕ ਵੰਡਦਾ ਵੰਡਦਾ
 ਆਪ ਮਹਿਕੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ
 ਸੀ. ਡੀ. (ਕਿਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਜ਼ ਵਰਕ

ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ

ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ
ਜੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇ,

ਰੱਜ ਕੇ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇ,
ਫਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਹਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ,

ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ।
ਜੇ ਧੋਖਾ ਠੱਗੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ,

ਕੋਈ ਹੱਕ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾ ਖੋਹਵੇ ।
ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਬ ਪਿਆਰ ਮਿਲੇ ,

ਫਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਹਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ,
ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ।

ਜੇ ਲੀਡਰ ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟੇ ਨਾ,
ਕੋਈ ਪੈਰ ਵਤਨ ਤੋਂ ਪੁੱਟੇ ਨਾ,

ਚੰਗੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਮਿਲੇ,
ਫਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਹਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ,

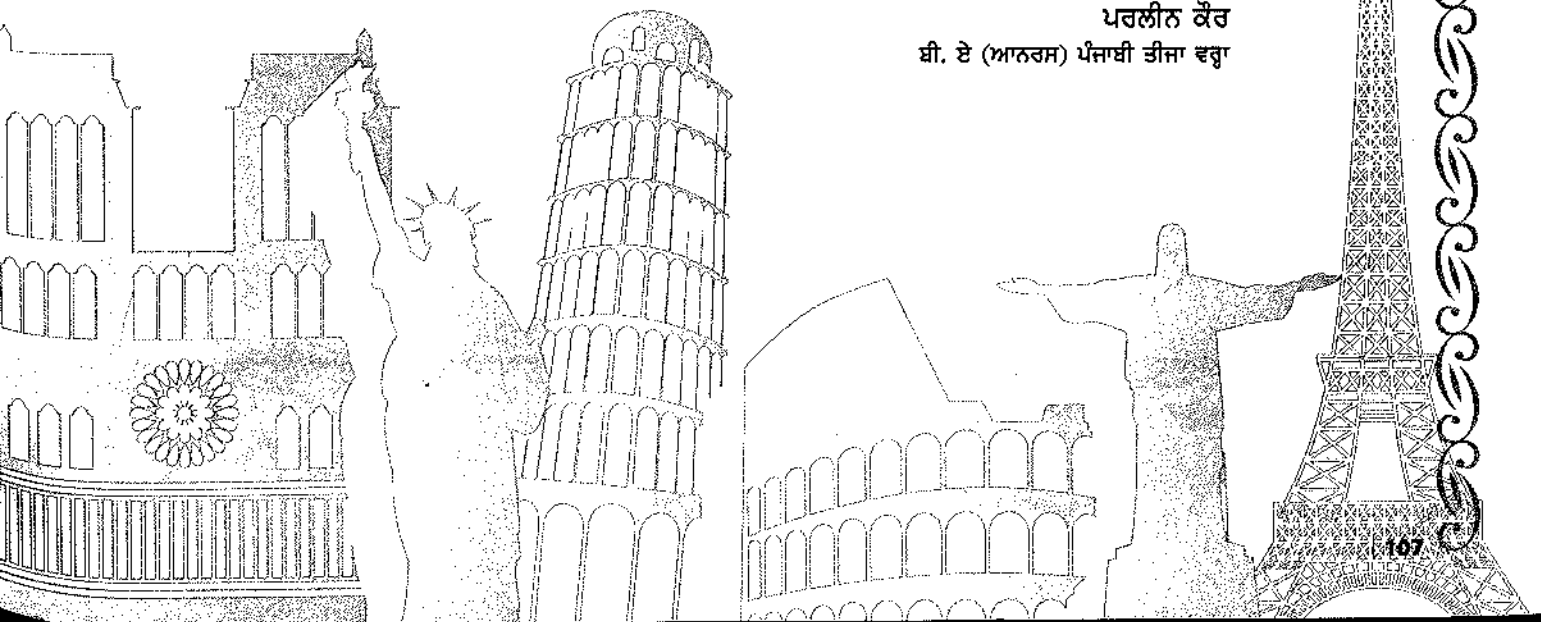
ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ।
ਜੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਇਨਸਾਫ ਮਿਲੇ,

ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦਿਲ ਸਾਫ ਮਿਲੇ,
ਫਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਹਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ,

ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ।
ਨਾ ਪੈਸੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਕੇ ,

ਨਾ ਦੀਨ ਅਤੇ ਇਮਾਨ ਵਿਕੇ,
ਫਿਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਹਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ,
ਕੋਈ ਜਾਵੇ ਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨੂੰ।

ਪਰਲੀਨ ਕੌਰ
ਬੀ. ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਕਿਸਮਤ

ਦੁੱਖ ਮੁੱਕਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਸਿਰ ਦੀ ਚੱਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਕਿਸਮਤ ਜਦ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਉਦੋਂ ਰੋਸ਼ਮ ਖੱਦਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ.....

ਮੈਂ

ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਨ ਕਰ ਤੂੰ
ਹੱਸ ਕੇ ਹਰ ਗਮ ਸਹਿ ਜਾਵਾਂਗੀ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਇਕ ਵਗਦਾ ਦਰਿਆ
ਉੱਚਾ ਨੀਵਾ ਵਹਿ ਜਾਵਾਂਗੀ ।

ਸੋਚ ਤੇ ਹੋਸ਼

ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਸਾਨੂੰ ਜੀਣਾ ਨਾ ਆਇਆ
ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਕਦੇ ਪੀਣਾ ਨਾ ਆਇਆ
ਸੋਚ ਨੂੰ ਸੂਈ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਗਾ ਬਣਾ ਕੇ
ਆਪਣੇ ਫਟੇ ਨੂੰ ਸੀਣਾ ਨਾ ਆਇਆ ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਬੀ.ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਪਹਿਲਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗਾਉਂਦੀ...
ਪਰ...

ਪੁੱਤਰ ਨ ਸਮਝੇ ਮਾਂ ਨੂੰ
ਲਾੜੀ ਜੱਦ ਘਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ

ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਵਹੁਟੀ ਉਸਦੀ
ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦੀ

ਸੁਖਣਾ ਸੁੱਖ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਮੰਗਿਆ
ਮਾਂ 'ਕੱਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ

ਬਢਾਪੇ ਦੀ ਲਾਠੀ ਟੁੱਟ ਕੇ
ਬਸ ਸੋਟੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ...।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਬੀ.ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਪਹਿਲਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਅਭੁੱਲ ਯਾਦ

26 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੰਗਲਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਛੁੱਟੀ ਬਾਰੇ ਸੁੱਚ ਕੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੀ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੰਨ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 25 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤੀ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਜਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ ਕੇਵਲ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਘਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਪਰੇਡ ਵੇਖਾਂਗੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੱਦ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪਿਆ ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਈ। ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਟੀ. ਵੀ. ਉੱਤੇ ਆ ਰਹੀ ਪਰੇਡ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਹਾਲੇ ਟੀ. ਵੀ. ਵੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਘੁੰਮਣ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਖਿੜ ਉੱਠੇ। ਮੇਰੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਿ, ਕਾਲਜ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਤੜਕੇ ਕਾਲਜ ਜਾਓ, ਫਿਰ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵੱਜੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਮੁੜਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਨੂ ਦਾ ਟੀਲਾ ਗਏ। ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਛੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਅਗਲਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਿਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਥੇ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਕੂਨ ਮਿਲਿਆ। ਜੀਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੀ ਘਰ ਵਸਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਚਾਰੇ-ਪਾਸੇ ਫੈਲੀ ਹਰਿਆਲੀ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਨੰਦਮਈ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਥਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਧਾਰਮਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਤਮਕ ਸਕੂਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਕ ਉੱਚਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਮਨ ਵੈਲਥ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਣੀ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਥਾਂ 11.87 ਏਕੜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ 25.75 ਕਰੋੜ ਆਈ। ਇਸ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਬਣੀ ਸਟੀਲ ਦੀ ਮੀਨਾਰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਝੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੀਨਾਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ 10 ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਮੀਨਾਰਾਂ, ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਕਾਫੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਖਿੱਚਵਾਈਆਂ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਉੱਥੇ ਬਿਤਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਥੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤਰ-ਵਿਦਿਆ ਸਿੱਖਣ ਅਖਾੜੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਉਥੋਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਵਿਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਨ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ।

ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਨੇਗੀ
ਬੀ. ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਦੂਜੀ ਵਰ੍ਹਾ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ

ਅੱਜ ਸੱਚਾਂ ਜੱਦ ਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਬਾਰੇ,
 ਤਾਂ ਯਾਦ ਆਏ ਮੈਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਰੇ,
 ਉਹ ਹੀ ਤਾਂ ਇਕ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸੀ
 ਜਿਸਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੋਚ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ,
 ਉਸ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਰੋਇਆ ਹੋਣਾ
 ਜਦ ਪੁੱਤ ਉਸਦਾ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣਾ,
 ਜਿੰਦੀ ਜਿੰਦ ਨੇ ਤਬਾਹੀ ਮਰਾ ਦਿੱਤੀ,
 ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾਉਂ ਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ,
 ਅੱਜ ਕਰਦੇ ਲੋਕੀ ਨਮਸਕਾਰ ਉਹਨੂੰ
 ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ-ਕਰ ਹੁਣ ਹੰਝ ਰੁੱਕਦੇ ਨਹੀਂ,
 ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਹੁਣ ਲੱਭਦੇ ਨਹੀਂ,
 ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਭੁੱਲੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕੀ ਨੇ?
 ਸਿਹਤੋ ਜੁਲਮ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ
 ਆਉ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੀਏ,
 ਕਿਹੜਾ ਮੁੱਲ ਧਿਆ ਪਰਦੇਸ 'ਚ,
 ਨਾ ਪੁਛਦਾ ਕਈ ਪਰਦੇਸ 'ਚ,
 ਅੱਜ ਕਦਮ ਵਧਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਾਨੂੰ
 ਹੰਝਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਾਨੂੰ, ਕਿਉਂਜ
 ਉਸ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਰੋਇਆ ਹੋਣਾ
 ਜਦ ਪੁੱਤ ਉਸਦਾ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣਾ ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
 ਬੀ.ਕਾਮ (ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ), ਦੂਜਾ ਵਰਗ

ਜਿੰਦਗੀ : ਇਕ ਸਲੀਕਾ ਜਿਊਣ ਦਾ

ਜਗਜੀਤ ਆਪਣੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸੀਨੀਅਰ ਸਕੈਂਡਰੀ ਸਕੂਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਖੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜ ਗਏ। ਸਾਢੇ ਕੁ ਚਾਰ ਵਜੇ ਉਹ ਸਕੂਲੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਿੱਲ ਚੌਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਚੌਕ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੜੀ ਮੁਟਿਆਰ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਜਿਹੀ ਜਾਪੀ। ਜਦ ਉਹ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਕ ਦੱਮ ਉਹ ਬੋਲ ਪਿਆ “ਸਤਨਾਮ ਕੌਰ”। ਇਹ ਨਾਂ ਸੁਣ ਉਹ ਮੁਟਿਆਰ ਜਗਮੀਤ ਵਲ ਤੱਕਣ ਲਈ, ਉਹ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਤਨਾਮ ਨੇ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਜਗਮੀਤ ਹਜੇ ਪੁੱਛਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਇਥੇ ਕਿਵੇਂ, ਇਨ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲੈਣ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਜਗਮੀਤ ਦਾ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਲੈ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਆਖ ਗਈ।

ਜਗਮੀਤ ਖੜ੍ਹਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਸੇ ਰਾਤ ਜਗਮੀਤ ਨੂੰ ਸਤਨਾਮ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਅਤੇ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ-ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੋਚੀ।

ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਜਗਮੀਤ ਪਾਰਕ ਪਲਾਜ਼ਾ ਹੋਟਲ ਵਿਖੇ ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਜਗਮੀਤ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ “ਮੈਂ ਇਥੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਇਕ ਜਿਮ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਢੰਗੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਚਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਤੂੰ ਇੱਧਰ ਕਿਵੇਂ?” ਸਤਨਾਮ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੀ.ਓ. ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਘਰਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ “... ਤੇ ਫਿਰ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ?” ਸਤਨਾਮ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੀ “ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋ ਰੂਮ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ”। ਹੁਣ ਤਕ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟੋਬਲ ‘ਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇ ਕੱਪ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਾਫੀ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗੇ।

ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਚੁੱਪੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ, “ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੰਦਗੀ?”... “ਬੱਸ ਕੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।” ਸਤਨਾਮ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜਗਮੀਤ ਨੂੰ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। “... ਕੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ?... ਕੀ ਮਤਲਬ” ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। “... ਕੀ ਤੇਰੀ ਤੇ ਤੇਰੇ ਪਤੀ ਦੀ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ?” ਸਤਨਾਮ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੀ “ਬੱਸ ਇੰਝ ਹੀ...”। ਜਗਮੀਤ ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਤਨਾਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਖਰ ਇਦਾ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਤੇ ਸਤਨਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ “ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਕਦੇ ਦਿਲ ਤੇ ਸੋਚ ਨਾ ਮਿਲੀ...। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ, ਉਹ

ਬਸ ਸਵੇਰੇ ਮੈਨੂੰ ਬੈਂਕ ਛੱਡ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਰਾਤੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਪਰਤਦੇ ਨੇ।... ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ... 'ਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ... ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੱਕਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਸਤਨਾਮ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਜਗਮੀਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿਨ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਕੱਠੇ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਤੇਰੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਦੀਕਸ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ਵੇਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੱਸਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ 'ਕੱਠੇ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਹੀ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਹੋ। ਪਰ ਅਸਲ ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ” ਸਤਨਾਮ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗੀ। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਕਿਹਾ “ਜਦ ਤੇਰੇ ਤੇ ਸ਼ਵੇਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀਕਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਂਵੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਇਹ ਬੋਲ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੁਣੇ ਸਨ... ਅਤੇ ਇਹ ਬੋਲ ਜਿਸ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਹੁੰਦੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ...” ਸਤਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜਗਮੀਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ... ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਗਮੀਤ ਕਹਿਣਾ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਗਮੀਤ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵੇਗ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, “... ਪਰ ਜਦ ਤੂੰ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਵੇਤਾ ਤੇ ਦੀਕਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਐਂਵੇਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ... ਆਪ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਆ ਮੈਥੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ... ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਹ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਗੀਆਂ।... ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਆਖ ਦਿੰਦੀ ਸੀ।”

ਸਤਨਾਮ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਜਗਮੀਤ ਅੱਜ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਪਰ ਜਗਮੀਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਰਉਂ ਵਿਚ ਬਸ ਬੋਲੀ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, “... ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਲੋਕ ਯਾਰੀ ਆਖਦੇ ਨੇ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਯਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੇ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਦੇ ਨਾ ਸੋਚੇ ਕਿ ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।... ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।” ਜਗਮੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਸਤਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਭਰੇ। ਅੱਜ ਜਗਮੀਤ ਉਹ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਜੀਵਿਆ ਸੀ। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸਤਨਾਮ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਵੇਖੇ ਤੇ ਕਿਹਾ, “... ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹੀ ਸਭ ਵੇਖ ਕੇ ਅਕਸਰ ਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੀਲੂ

ਅਤੇ ਹਾਸਮ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਹੈ।” ਸਤਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਹੁਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ? ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਜੁਆਨੀ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਜਦ ਕਾਲਜ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਲੋਚਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੰਦਿਸ਼ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ।

ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਇਹੀ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹਾਂ... ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਤੇਰੇ ਅੱਜ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ... ਤੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ... ਜੱਦ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜੱਦ ਤੇਰਾ ਮਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਇਦ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੀ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ... ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ... ਤਾਂ ਹੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੱਸਣ ਵਾਲੀ ਸਤਨਾਮ ਅੱਜ ਇਕ ਮੁਰਝਾਏ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ...” ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਜਗਮੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਸੱਚ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣ ਕੇ ਵੀ ਅਣਜਾਨ ਸੀ। ਅੱਜ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਸਤਨਾਮ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਕੇਵਲ ਜਗਮੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਦੇ ਭੂਤ ਕਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅੱਜ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸ ਸਤਨਾਮ ਤੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ... ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ... ਤੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਦੇ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਤੂੰ ਆਪ ਕਦੇ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ... ਜੇ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਪਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ... ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਊਣ ਲਈ ਤੂੰ ਕੀ ਕੀਤਾ?... ਤੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹੀ ਸਤਨਾਮ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਜੱਦ ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਤੇ ਜੱਦ ਤੇਰਾ ਮਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰੇ...”। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਸਾਬਣਾਂ ਪਰੀ, ਕੱਕੜ ਅਤੇ ਰਮਨਦੀਪ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਅਸਲ 'ਚ ਹੈ ਕੀ ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਉਹ ਆਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਾੜੇ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਮਾੜੇ ਸਨ ਉਹ ਚੰਗੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਸੋਚ ਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਹ ਹੈ।”

ਸਤਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੀ ਸੁਆਰ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਸੋਚ ਸਾਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ... ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਲਈ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ... ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ

ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਨਾ ਹੈ... ਪਰ ਸਫ਼ਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੇ।... ਹੁਣੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸਮਝਾ।” ਜਗਮੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸਤਨਾਮ ਪਛੜਾਵੇ ਵਿਚ ਸੀ... ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਰੋਣ ਨੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਮਾਜਕ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਉਂ ਰੋਣਾ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ...!!! ਉਹ ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪੀ ਗਈ। ਜਗਮੀਤ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਤਨਾਮ ਸਮਝ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਿਊਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਦਾ ਇਜ਼ਾਹ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਤਨਾਮ ਕੁਝ ਚਿਰ ਵਿਚ ਸੰਭਲ ਗਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਜਗਮੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੌਲਾ ਫੁਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਗਮੀਤ ਤੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੀਮਾ' ਦਾ ਵੀ ਚੇਤਾ ਆਇਆ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜਗਮੀਤ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਨਾਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਜਗਮੀਤ ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਗਮੀਤ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਸਤਨਾਮ ਦੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਜਗਮੀਤ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਉਹ ਲੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਵਸਦੀ ਸੀ ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹਾਂ।...” ਸਤਨਾਮ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਬੋਲ ਪਈ, “ਕੀ ਸੀਮਾ ਨੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ...”। ਉਹ ਇੰਨਾ ਹੀ ਬੋਲੀ ਸੀ ਕਿ ਜਗਮੀਤ ਬੋਲ ਪਿਆ, “ਨਹੀਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ... ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਂਦੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਵਿਚ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋ ਗਈ ਹੁੰਦੀ।... ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ... ਤੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ।... ਉਸ ਵਰਗਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ...” ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ-ਚਿਰ ਲਈ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਪਸਰ ਗਈ। ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲੈ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੇ।

ਘਰ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਸਤਨਾਮ ਸੋਚ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਇੰਨਾ ਚੰਗਾ ਪਤੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਘਰ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਸੱਚ ਆਖਦੇ ਨੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖ਼ਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਕਰਮ...। ਇਹ ਸਭ ਸੋਚਦਿਆਂ ਸਤਨਾਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ ਸੀ।

ਰਾਜਨ
ਬੀ.ਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ

ਸਫਲਿਓਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਿਆ ਧੰਨੁ ਜਨਮੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਜਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੀਵਦਿਆਂ ਮੁਇਆ ਨ ਵਿਸਰੈ ਸੇਈ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਣ ॥
ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦਤ ਨੂੰ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ॥

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨਾਇਕ, ਬਹਾਦਰੀ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ, ਫ਼ਤਹਿ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਲਛਮਣ ਦੇਵ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗੀ ਬਣਨ ਲਈ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਧੋ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਦਾਵਰੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆਪਣਾ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣਾਇਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਤੰਬਰ 1708 ਈ. ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸੰਸਾਰ-ਤਿਆਗੀ ਵੈਰਾਗੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰਬ-ਲੋਹ ਸਜਾਇਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਅਤੇ ਚਾਲ-ਚਾਲ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਇਕ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਗਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ।

ਉਹ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਕੇਵਲ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਧੁਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੇ ਭੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਿੰਘ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ।

ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਦਾ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਨੀਵਿਆਂ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਛੂਤਾਂ ਅਤੇ ਨੀਚਾਂ, ਚੂਹੜੇ ਅਤੇ ਚਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਹਾਕਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਹਾਮੀ ਸੀ।

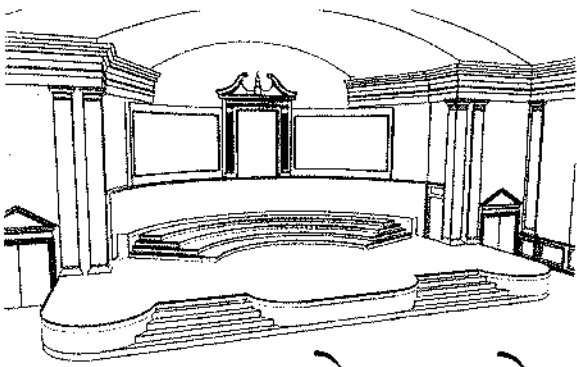
ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗ ਛੇੜੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਲਵਾਰ ਫੜਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ ਰਹਿ ਹੀ ਨਾ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉਤੇ ਹੋਏ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਲਈ ਰੋਹ ਸੀ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਬੜੇ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤਸੀਹੇ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਇਆ ਭੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਗਏ।

ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਨਾ ਦਿੱਸੇ ਪਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਜੋ ਰੰਗਿਆੜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਲਗਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਵਾ ਝੋਲੀ ਸੀ, ਬੁਝਾਈ ਨਾ ਜਾ ਸਕੀ ਬਲਕਿ ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਭਾਂਬੜ ਵਾਂਗ ਮੱਚ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਠੰਡੀ ਹੋਈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਤੇ ਅਡੋਲ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਅਮਲੀ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਲਈ ਹਸੁੰ-ਹਸੁੰ ਕਰਦੇ ਆਪਾ ਵਾਰ ਦੇਣਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

“ਸੁਰਾ ਸੋ ਪੈਹਚਾਨਿਏ, ਜੋ ਲੜੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ,
ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟ ਮਰੈ, ਕਬਹੂ ਨਾ ਛਾਡੈ ਖੇਤ ॥

ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਕੱਕਰ
ਬੀ.ਏ. (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਦੂਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਮੇਰਾ ਸਟੇਜ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਅਨੁਭਵ

'ਸਟੇਜ' ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੀ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਘਬਰਾਹਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਭੰਗੜੇ ਲਈ ਲਿਖਵਾ ਆਇਆ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਭੰਗੜਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਆਖਿਰ ਉਹ ਦਿਨ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਡਰੈਸ ਪਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਰਾ ਚਾਦਰਾ, ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੈਂਠਾ ਅਤੇ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਜੋ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਆਵਾਜ਼ ਪੈਣ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ ਕਤਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜੇ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਧੜਕਣਾਂ ਵਧਣ ਲਗੀਆਂ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗੀ 'ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ'। ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਗਿਆ ਮੇਰੀ ਘਬਰਾਹਟ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ। ਇਹ ਘਬਰਾਹਟ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਵਿਚ ਹੀ, ਮੇਰਾ ਗਾਣਾ, ਜਿਸ ਤੇ ਮੈਂ ਭੰਗੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੰਨੋ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਆਪੇ ਹੀ ਚਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ। ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਡਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਕਿੱਥੇ ਉੱਡ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਗਾਣਾ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਇਆ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੌਂਸਲਾ ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਰਾਹਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜੋ ਕਿ ਗਭਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਾਈਆਂ। ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੰਨੋ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਸੁਦਾਮਾ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾਈ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਕੁੜੀ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਇੰਨਾਂ ਸਰਾਹਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਲਜਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ

ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਕਈ ਹੋਰ ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਡਾਂਸ ਸ਼ੋਅ ਕੀਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਹੌਂਸਲਾ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਖੁੱਦ ਬੁਲਾਵਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਐਂਕਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੌਕਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਟੇਜ ਨਾਟਕ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਇਆ। ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਇਹ ਸਕੂਲ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਅਲਗ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਇਕ ਨਾਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਰੋਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਇਥੇ ਵੀ ਮੈਂ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਫਿਰਾਕ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਮਾਂ ਦੀ ਕਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ ਕਿ "ਹਰ ਕੰਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸਟੇਜ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਗੁਰਦੀਪ ਸੋਹਰਾ' ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਇਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਅਭਿਆਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਸਟੇਜ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਲਿਖਦਿਆਂ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਹਾਂ ਇਹ ਸਭ ਸਿਰਫ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰਦਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਅੱਗੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕਦਾ... !!!

ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬੀ.ਕਾਮ (ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ), ਪਹਿਲਾ ਵਰ੍ਹਾ

'ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ' ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਦੋ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ

ਸਾਲ 2015 ਅਤੇ 2016 ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਰਾਮਾ 'ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ' ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੋਢੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਨਾਵਲ 'ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ' ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਦੀ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਇਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਟੇਜ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸਨ। ਡਰਾਮੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ੋਅ ਕਾਲਜ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਰਾਮੇ ਦੀ ਵਧੀਆ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ੋਅ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਚਕਨਾਲਸੀ ਸੰਸਥਾ, ਚਾਜ਼ੋਰੀ ਗਾਰਡਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਲਿਟਲ ਥਿਏਟਰ ਗਰੁੱਪ (ਐਲ. ਟੀ. ਜੀ) ਵਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ੋਅ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਲਿਪਿਕਾ ਸਚਦੇਵਾ ਅਤੇ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੀਰ ਮੈਨੂੰ ਦੀ ਬੇਗਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾ-ਖੂਬੀ ਨਿਭਾਏ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਬੀ.ਏ. ਆਨਰਸ ਪੰਜਾਬੀ, ਦੂਜੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟੇਜ ਅਨੁਭਵ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹਨ :

ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ : ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਲਿਪਿਕਾ : ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਿੱਕਾ-ਮੋਟਾ ਰੋਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ

ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਗੁ : ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ?

ਲਿ : 'ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ' ਨਾਂ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਆਡੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਗੁ : ਆਡੀਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀ ਰਿਹਾ ?

ਲਿ : ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸੇਹਰਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੋਲ ਲਈ ਚੁਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਗੁ : ਰਿਹਰਸਲ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ?

ਲਿ : ਸੱਚ, ਮੇਰਾ ਤੇ ਹਰ ਰੋਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮਾਂ ਦਾ, ਬੇਗਮ ਦਾ, ਪੁਰੋਹਿਤ, ਜਲਾਲੂਦੀਨ, ਦਿਵਾਨ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਬੋਲਦੀ ਸਾਂ ਤੇ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ਼ ਖੱਟਦੀ ਸਾਂ।

ਗੁ : ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਦਾ ਫਾਇਨਲ ਸ਼ੋਅ ਹੋਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ?

ਲਿ : ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਰਿਹਰਸਲਾਂ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਰ ਤੋਂ ਫਟਕਾਰ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਫਾਇਨਲ ਸ਼ੋਅ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਰੋਲ ਵਧੀਆ ਨਿਭ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਕਮੀ ਦੀ ਵਜਾਹ ਨਾਲ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖ਼ਰਾਬੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਗੁ : ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੱਥੋਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਬਹੁਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰਿਹਾ ?

ਲਿ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਤਕਨਾਲਜੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਸ਼ੋਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿਬੜੇ। ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਏ ਪਤਵੰਤੇ, ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਪਾਤਰ ਕਰੋੜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬੀ.ਟੈੱਕ ਦੇ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੈਲਫੀ ਵੀ ਲਈ।

ਗੁ : ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸਟੇਜ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ?

ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ : ਸਕੂਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਸਾਂ ਪਰ ਕਦੀ ਕੋਈ ਡਰਾਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੇਡਿਆ। ਹਾਂ, ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਕਿਸੇ ਇਕਾਂਗੀ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ

ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਾਇਲੌਗ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਮੇਰੀ ਸਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ। ਡਾਇਲੌਗ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਹ ਕਿਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ।

ਗੁ : ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਡਰਾਮੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜੇ ?

ਦਿ : ਸਾਡੀ ਅਧਿਆਪਿਕਾ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਆਡੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਆਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਪਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਲ ਅਲਾਟ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਡਰਾਮਾ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਅੰਤਮ ਚਰਣ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕਿਰਦਾਰ ਮਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਮੈਂ ਨਿਭਾਇਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ ਦੀ ਬੇਗਮ ਦਾ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁ : ਦੋਨੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਿਰਦਾਰ

ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਚਣਾ ਸੌਖਾ ਲੱਗਿਆ ?

ਦਿ : ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਖਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਨਾਲੋਂ ਬੇਗਮ ਦਾ ਰੋਲ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਿਆ ਸੀ।

ਗੁ : ਉਹ ਕਿਵੇਂ ?

ਦਿ : ਬੇਗਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸਨ। ਕਦੀ ਉਹ ਚਲਾਕ, ਕਦੀ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਔਰਤ, ਕਦੀ ਇਕ ਭੈਣ, ਕਦੀ ਦਰਬਾਰੀ ਕੁਚਾਲਾਂ ਚਲਦੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਥਕੰਡੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ-ਔਗੁਣ ਉਸ ਵਿਚ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਪੱਲ-ਪੱਲ ਆਪਣੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਬਦਲਣਾ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਪਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲਗਭਗ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਜਿਹਾ ਹੀ ਸੀ।

ਗੁ : ਜੇ ਫੇਰ ਕਦੀ ਸਟੇਜ ਅਭਿਨੈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ?

ਲਿ : (ਲਿਪਿਕਾ ਅਤੇ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਇਕੱਠੀਆਂ) ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੀਆਂ।

ਗੁ : ਕਿਉਂ ਭਲਾ ?

ਲਿ : ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਡਰਾਮੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ? ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ੋਅ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਾਲਜ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਪਛਾਣ ਬਣੀ ਹੈ।

ਦਿ : ਸੱਚ-ਮੁਚ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲਿ : ਮੈਡਮ, ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਮੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੋਂ ਵੇਖ ਸਕੀਏ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਆ ਕੇ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸੈਲਫੀ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪੱਲ ਲਈ ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੈਲੀਬ੍ਰਿਟੀ ਬਣ ਗਈ ਹੋਵਾਂ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਅ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੀ।

“ਅਪਮਾਨਤ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਖੀ ਸੌਂਦਾ ਹੈ, ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਨਾਲ ਆਪ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਮਨੁ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ

ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਸੂਫੀ : ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੂਫੀ ਕਵੀ ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਸਬੇ ਕਸੂਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਅਬਦੁੱਲਾ ਸੀ। ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ ਲਾਹੌਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬੁਲ੍ਹੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕਿਹਾ :

ਬੁਲ੍ਹਿਆ ਰੱਬ ਦਾ ਕੀ ਪਾਉਣਾ,
ਔਧਰੇ ਪੁੱਟਣਾ ਏਧਰ ਲਾਉਣਾ।

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸਿਉਂ ਹਟਾ ਕੇ ਰੱਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਬੁਲ੍ਹੇ ਨੇ ਕਠਿਨ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ :

ਸ਼ਰੀਅਤ ਸਾਡੀ ਦਾਈ ਹੈ,
ਤਰੀਕਤ ਸਾਡੀ ਮਾਈ ਹੈ,
ਅੱਗੋਂ ਹੱਕ ਹਕੀਕਤ ਆਈ ਹੈ,
ਮਾਰਫਤੋਂ ਕਿਛ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਕਾਫੀਆਂ ਆਪਣੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਬੁਲ੍ਹਾ ਧਰਮ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਆਡੰਬਰਾਂ, ਭੇਖਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਪੰਚ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਲਝਾਂਦਾ ਹੈ :

ਭੱਠ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜ਼ੇ
ਕਲਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈ ਸਿਆਹੀ
ਬੁਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸਹੁ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲਿਆ
ਭੁਲੀ ਫਿਰੇ ਲੁਕਾਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਇਸ਼ਕ ਮਿਜਾਜ਼ੀ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਧੁਰੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋਰ ਸੂਫੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਨੂੰ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ਼ਕ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਵ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੁਲ੍ਹਾ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਨਾਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ :

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਓ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ
ਵੰਦ ਕੁਰਾਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਖੱਕੇ।
ਸਿਜਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਘਸ ਗਏ ਮੱਥੇ
ਨਾ ਰੱਬ ਤੀਰਥ ਨਾ ਰੱਬ ਮੱਕੇ
ਜਿਸ ਪਾਯਾ ਤਿਸ ਨੂਰ ਅਨਵਾਰ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ, ਬਿਰਹਾ, ਮਿਲਾਪ, ਪਾਖੰਡ ਦੀ ਨਿਖੇਦੀ, ਇਕ ਰੱਬ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼, ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ, ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਜਾਹਨਵੀ ਅਤੇ ਇਸ਼ਮੀਤ ਕੌਰ
ਬੀਏ (ਆਨਰਸ) ਪੰਜਾਬੀ, ਪਹਿਲਾ ਵਰ੍ਹਾ

ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ

ਮਾਨਵ ਜੀਵਨ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਧੁੱਪ ਛਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਕਿਸ ਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਨਾਪਦੇ ਹਾਂ? ਹਰੇਕ ਮਾਨਵ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਹਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਮ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰਬ ਸੰਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਤਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਸਕੀਏ। ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ, ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਬਣਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਮੀਖਿਆ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹੀ ਸਮੀਖਿਅਕ ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਬੁਰਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਨਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠ ਹਿੱਸਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਸਮੀਖਿਅਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨ,

ਬੀਏ (ਆਨਰਸ) ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਤੀਜਾ ਵਰ੍ਹਾ

Form - IV (See Rule 8)

1. Place of Publication	: SGTB Khalsa College,
University of Delhi, Delhi 110007
2. Periodicity of its Publication	: Yearly
3. Printer's Name	: Colourbar Communications
4. Nationality-Whether citizen of India
(if foreigner, state the country of origin) address	: Indian - C-136, 2nd Floor,
Phase-I, Naraina Industrial Area,
New Delhi - 110028
5. Publisher's Name	: Dr. Jaswinder Singh
6. Nationality-Whether citizen of India
(if foreigner, state the country of origin) address	: Indian, SGTB Khalsa College,
University of Delhi, Delhi 110007
7. Editors Name	: Dr. Asha Mehta
8. Nationality-Whether citizen of India
(if foreigner, state the country of origin) address	: Indian, SGTB Khalsa College,
University of Delhi, Delhi 110007
9. Name and addresses of Individuals who own the
Newspaper and partners or shareholders
holding more than one percent of the total capital	: Principal, SGTB Khalsa College,
University of Delhi, Delhi 110007.

I, Dr. Jaswinder Singh, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Date : April, 2016

Editorial Board

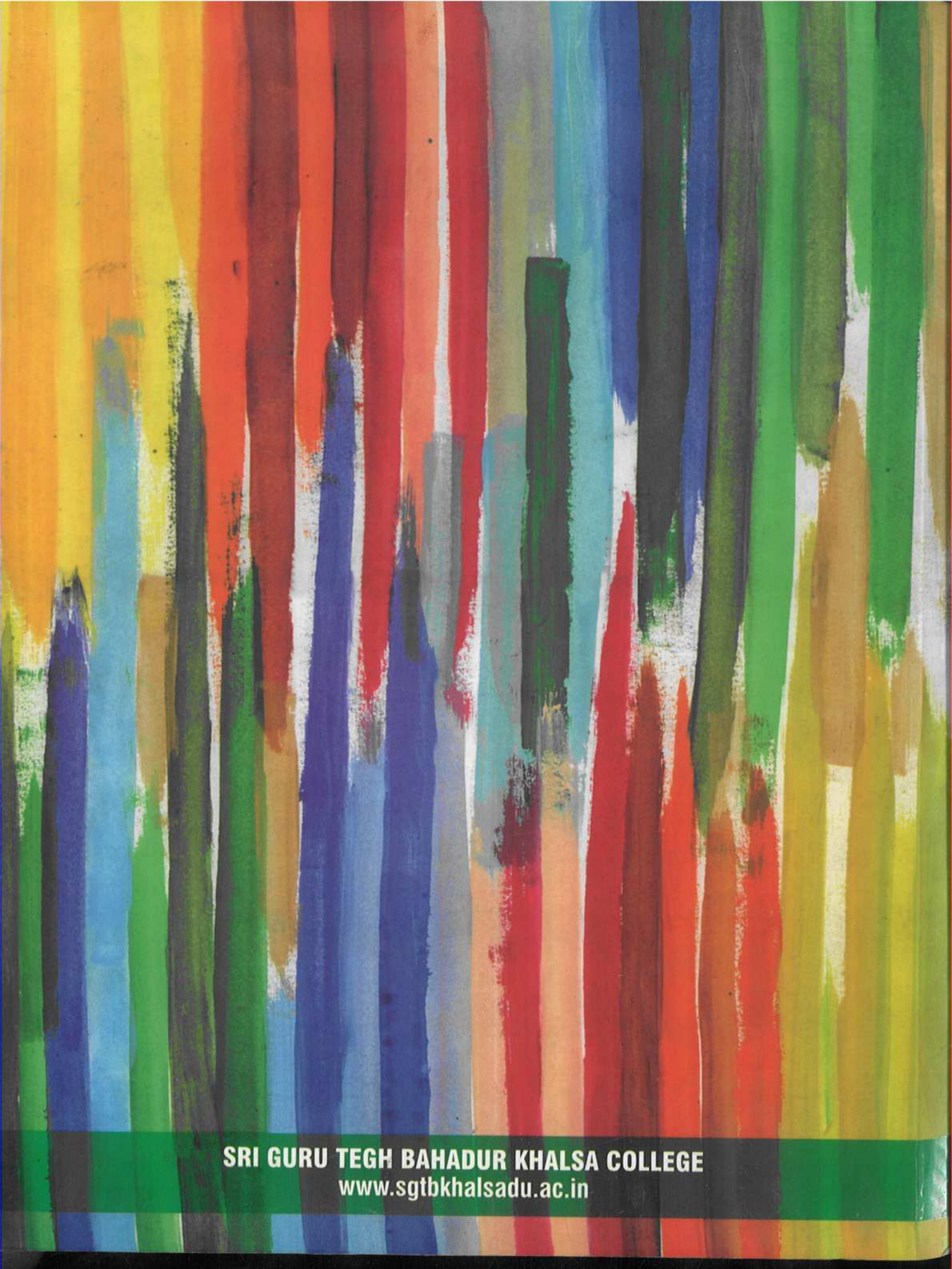

Standing L to R (Student Editors): Simran Kaur (Punjabi), Simran Chhabra (My Khalsa), Adishi Gupta (English), Shamshey Raza (Hindi)
Sitting L to R: Dr. Gurdip Kaur (Punjabi), Mehul Bhushan (English), Gurdeep Kaur (My Khalsa), Dr. Asha Mehta (Editor in Chief)
Principal Dr. Jaswinder Singh, Novy Kapadia (English), Dr. Sumita Lohia (Hindi)

Students' Union 2015-16

Standing L to R: Himanshu (Jt. Secretary), Ashutosh (Central Councillor), Pankaj (Central Councillor),
Sitting L to R: Harsh Awasthi (Vice-President), Nitesh (President), Dr. R. P. Singh, Principal Dr. Jaswinder Singh, Saikat Ghosh (Students' Union Advisor),
Dr. Nachiketa Singh & Ragini (Secretary),

SRI GURU TEGH BAHADUR KHALSA COLLEGE
www.sgtbkhalsadu.ac.in